

LEGIONÁŘSKÝ

1/2021

Směr

100. výročí
Všeleģionářského sjezdu

Legiovlak vrátil tvář
14 000 ěs. legionářů

Co se podařilo
v našich jednotách

Obnova Zámečku
úspěšně pokračuje

CESTA LEGIONÁŘE

* LEGIONÁŘI Z PECKY *

Výstava otevřena také v roce 2021

Provozní doba
Červen: So–Ne, 10–17 hod.
Červenec–srpen: Út–Ne, 10–17 hod.

Adresa
Muzeum legionářů Peckovska
507 82 Pecka č. p. 12

Pecka č. p. 12
cestalegionare.cz
 legionarizpecky

ÚVOD

Slovo předsedy ČsOL	2–3
100 let ČsOL	4

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Bratr Jaromír Lisý stoletý	5
Válečný veterán Pavel Bednár oslavil 95. narozeniny	6
Vzácné životní jubileum	6
Očkování válečných veteránů	7
Ukončení veřejné sbírky ve prospěch domovů pro válečné veterány	8
Pozornost namísto neuskutečněného setkání	9
Představení knihy vzpomínek válečné veteránky ses. Naděždy Brůhové	10
Projekt Péče ČsOL o válečné veterány vydal vzpomínky Ludvíka Šablatury	11
Nasazení Čechoslováků v operaci Pouštní bouře	12–13
Poslední služba veteránovi z Perského zálivu rtm. v z. Branislavu Porubčanovi	14
Zemřel válečný veterán br. mjr. v. v. Sigmund Hladík	15
Opustili naše řady	16–17

TRADICE

100. výročí konání Všelegionářského sjezdu v Národním domě v Karlíně	18–20
Legiovlak vrátil tvář už přes 14 000 legionářů	21
Zemřel alpin Lino Gobbi z Arca	22
Čs. legionáři a Korea	23
Apolinářská nedonošeňatka	23

STALO SE

Vzpomínka na prvního předsedu br. Josefa Patejdla	24
133. výročí narození generála Jana Srového	25
171 let od narození prezidenta Osvoboditele	26

82. výročí německé okupace z března 1939	27
Pieta za kapitána Morávka	27

ČINNOST JEDNOT

Odhalení obnoveného hrobu legionáře Jana Čondla	28
Vzpomínka na Mikuláše Končického	29
Uctění památky beskydských hrdinů	30–31
Pietní vzpomínka u pamětní desky plk. in memoriam Arnošta Steinera v Třinci	31
Pocta padlým za Těšínsko	32–33
Branné akce Jednoty ČsOL Ostrava 1 v uplynulém roce	34–35
Uctění památky amerických letců	36
Slavnostní odhalení a požehnání kovaného kříže	36
Lednové vzpomínky plzeňské jednoty	37
Připomenutí narozenin prezidenta Masaryka v Olomouci	38
Ostravská vzpomínka na prezidenta Osvoboditele	38
Vzpomínka plzeňských legionářů na 171. narozeniny TGM	39
Vzpomínka na TGM ve Valašských Kloboukách	39
Odešla Marie Šupíková	40
S omezeními se konala vzpomínka na obránce Czajankových kasáren	41
Připomenutí okupace a smrti špkt. Václava Morávka	41
Březnová výročí na Mladoboleslavsku	42
V těžkých dobách	42
Sestra Miluše Kallistová vzpomínala na svého otce, čs. legionáře a četníka Josefa Coufala	43–45

HISTORIE

Legionářská stopa v Singapuru	46–47
Legionář a odbojář v taláru František Procházka	48
Zámeček Pardubičky – Larischova vila, národní kulturní památka: práce postupují podle plánu	49–51

RECENZE

Miloslav Bitton Kratochvíl. Na poslední chvíli	52
Milan Micić. Zapomenutý boj	53
Dvojkniha o čs. domobraně v Itálii	53
Představení knihy Za války. Slatinice 1939–1945	54
Pod svícem tma	55

INFORMACE

Revitalizace a reorganizace jednoty ČsOL Slovensko	56
Rozloučení s prvním šéfredaktorem	56

SLOVO PŘEDSEDY

Československé obce legionářské

**Vážení váleční veteráni,
sestry a bratři,**

je tomu rok, co jsem vás poprvé oslovil v souvislosti s šířením pandemie nemoci COVID-19. Již tenkrát jsem varoval před jejím šířením a nabádal vás ji brát vážně a chránit se před ní. Mohu s hrdostí konstatovat, že na rozdíl od některých politiků, spoluobčanů i organizací, se naše obec s touto situací vypořádala se ctí a ukázala svou schopnost rozhodným způsobem reagovat i na takto složitou situaci. Od počátku se desítky z vás zapojily do dobrovolných pomocných aktivit, ať již v rámci obcí, krajů či našich projektů, o čemž svědčí desítky dopisů a pochvalných uznání, které jsem obdržel. Po přechodném uvolnění, kdy jsme se opět částečně mohli věnovat své hlavní činnosti, přišel na podzim ještě tvrdší úder, který trvá dodnes. A opět jsme nerezignovali, ale, i když s omezením, pracujeme dále. Ústředí Československé obce legionářské i její projekty přešly z bezpečnostního důvodu na krizový provoz, čímž se dokázaly uchránit před šířením nemoci, ale svou činnost nepřerušily, čemuž přispělo i zavedení moderních komunikačních technologií v rámci obce. Na následujících stránkách se dozvíte, jak se s dopady pandemie vyrovnávají naše nejvýznamnější projekty a jejich zaměstnanci. Dozvíte se ale též, kolik našich členů nám ta nebezpečná nemoc vzala. Chtěl bych alespoň takto vzdát čest jejich památce a slíbit, že na ně nezapomeneme a budou s námi dále.

Je tomu též rok, co jsme na stránkách našeho časopisu začali připomínat nasazení československých vojáků v operaci Pouštní bouře, jako zrod našich novodobých tradic. Uběhlo 30 let, kdy jsme mladí, ambiciózní a plní sil přispěli k úspěchu této první mise naší armády v rámci nových struktur a nově rodících se spojenectví. A jak je v naší kotlině obvyklé, objevili se veteráni, kteří sice tenkrát tvořili malé kolečko celého kontingentu, ale dnes se prohlásili za „jediné oprávněné“ vykladače historie a mluvčí veteránů. Je jen smutné, že když jeden z nás účastníků mise potřebuje pomoc, tak nereagují. Ale je zde naše Obec, která naplano neomílná květnatá hesla o sjednocování veteránů, ale když je potřeba, tak je zde a pomůže, o čemž se též dozvíte na následujících stránkách.

Je tomu téměř rok, co jsme oslovili veteránské organizace, abychom pomohli ministerstvu obrany s koordinací pietních a vzpomínkových akcí a i přes řadu omezujících opatření v souvislosti s nemocí COVID-19, spolu komunikujeme a připravujeme první společné

projekty včetně zajištění finanční podpory. A najednou se ze stránek VHÚ dozvím, jak náš bývalý místopředseda v čele Asociace spolků válečných veteránů zastřešuje veteránské hnutí a že, i když dva jeho předchozí pokusy v SVV i ČsOL selhaly, nyní konečně našel správnou cestu. Je to velmi nadsazené prohlášení od zástupce Asociace, která má pouze desítky členů (a ne všichni jsou dokonce váleční veteráni) a nabízí se i paralela s velikánem naší historie Cimrmanem, který byl též „průkopníkem slepých uliček“. Mrzí mne, že je dnes veteránské hnutí plné nenávisti a zášti, nad zájmy celku stojí zájmy jedinců, ale naše organizace má stoletou tradici, v jejích řadách pracují stovky válečných veteránů a v posledních letech dokázala realizovat své velké projekty jak v oblasti sociální či při připomínání tradic, a tak i náš výše vzpomínaný projekt dotáhneme do zdárného konce.

Je tomu rok, co nám přijatá opatření proti šíření nemoci COVID-19, neumožnili předat ministru obrany dokončené materiály k projektu putovní muzejní expozice LEGIOVLAK 2021–2025 k projednání do vlády České republiky. Za uplynulý rok jsem absolvoval mnoho jednání, mnoho vysvětlování, a přestože se objevily „platformy“, které proti tomuto vysoce úspěšnému a prospěšnému projektu vystoupily, našlo se naopak mnoho příznivců a podporovatelů, kteří si uvědomují užitečnost tohoto projektu a v uplynulých měsících nám aktivně pomáhali prospěšnost projektu obhájit. Nyní pracujeme na částečné obměně expozice a připravujeme plán trasy, abychom mohli, až to uvolnění protipandemických opatření umožní, vyrazit. Velkou pomocí pro nás byla a je především podpora Výboru pro obranu PS PČR v čele s jeho předsed-

kyní, ale i spřízněných politiků či podnikateli, o čemž vás budu informovat v některém následujícím čísle Legionářského směru.

Před rokem též začaly útoky některých, dnes již bývalých, členů na Československou obec legionářskou, na část vedoucích pracovníků či na některé projekty, čímž se prostřednictvím lživých a manipulativních tvrzení snažili poškodit dobré jméno ČsOL na veřejnosti. Naše organizace veškerým těmto útokům odolala a dnes se tak můžeme soustředit na řešení našich projektů a na přípravu oslav 100. výročí založení Československé obce legionářské. Při popisu této kauzy ve 3. čísle časopisu ČsOL Legionářský směr jsem se v článku Důležité závěry jednání Předsednictva a Republikového výboru ČsOL dopustil neúmyslně nepřesné interpretace závěrů jednání s paní náměstkyní ministerstva obrany Mgr. K. Blažkovou, za což bych se jí chtěl tímto veřejně omluvit. Při popisu reakce řádně zvoleného Předsednictva Republikového výboru ČsOL a Republikového výboru ČsOL na veřejný útok dvou již bývalých členů ČsOL, kteří dokonce zneužili úctyhodný věk a vážnost bratra generála Emila Bočka, a snažili se poškodit ČsOL na veřejnosti, jsem totiž v předposledním odstavci na straně 5 doslova uvedl: „Nelze zmínit všechny, kteří nám vyjádřili svou podporu, poděkovat bych však chtěl především předsedkyni Výboru pro obranu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a starostce Prahy 2 Ing. J. Černochové, nyní již bývalému místopředsedovi Senátu Parlamentu ČR M. Štěchovi, poslancům P. Růžičkovi a A. Staňkovi z Výboru pro obranu PS PČR či náčelníkovi Generálního štábu AČR armádnímu generálovi A. Opatovi. Pochopení pro vzniklou situaci a podporu jsme našli též u náměstkyně ministerstva obrany Mgr. K. Blažkové a Odboru pro válečné veterány Ministerstva

obraný ČR.“ Slova o pochopení a podpoře ze strany náměstkyně ministra obrany na výše uvedené schůzce takto nezazněla, a tímto se jí za tento zjednodušený závěr našeho vzájemného jednání, kterého se též zúčastnil br. řídicí tajemník M. Mojžíš, omlouvám. Na jednání jsme mimo jiné informovali paní náměstkyni ministerstva obrany o činnosti Ing. Syrového, který využíval vážnosti některých válečných veteránů včetně br. gen. Bočka k růstu svých společenských styků a kontaktů, o jeho pomlouvačné kampani vůči br. místopředsedovi T. Mirkovičovi, o rozesílání otevřených dopisů podepsaných br. Bočkem či několika bývalými členy výboru jednoty Praha 2 s nepodloženými a nepravdivými tvrzeními a o závěrech jednání Předsednictva a Republikového výboru ČsOL, které všechny tyto snahy o poškození dobrého jména ČsOL odsoudily. Paní náměstkyně mi odpověděla, že podobné dopisy dostává i ze svých podřízených organizací a nemá čas řešit problémy našeho spolku. Z její odpovědi, že si problémy v naší Obci musím jako její předseda vyřešit sám, jsem mylně pochopil, že naši situaci chápe a podporuje rozhodnutí našich nejvyšších orgánů, za což se jí ještě jednou veřejně omlouvám.

Vážené sestry, vážení bratři, v současné době již vidíme světlo na konci tunelu. Očkování, i přes zdržení spojené především s nedostatkem vakcíny, postupuje dál a brzy se i náš život snad vrátí k normálu. Stojí před námi hodně úkolů, hodně projektů, hodně práce a jedna velká oslava. Tou je oslava 100. výročí založení Československé obce legionářské. O prvních krocích, které se uskutečnily na přípravách, vás seznámí v následujícím textu místopředseda ČsOL br. Tomáš Pilvousek.

plk. v. v. MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA

předseda Československé obce legionářské

Vážené sestry, vážení bratři,

v letošním roce si Československá obec legionářská připomíná 100. výročí své existence. Ve dnech 15.–17. ledna 1921 se v Národním domě v Karlíně uskutečnil tzv. Všelegionářský sjezd, jehož výsledkem bylo usnesení, které ukládalo dosavadním legionářským organizacím ukončit svou činnost a svolat sjezd nové všelegionářské organizace. Ta se měla ve smyslu programového prohlášení stát oporou demokratické Československé republiky a nositelkou idejí, které vedly legionáře do zahraničního revolučního hnutí.

Ustavující sjezd Československé obce legionářské se konal v neděli 22. května 1921 v Národním domě na Královských Vinohradech za přítomnosti 466 delegátů z Čech, Moravy, Slezska, Slovenska, Podkarpatské Rusi a Vídně. Založení ČsOL bylo dovršeno na druhý den 23. května, kdy byli zvoleni členové výkonných a odborných orgánů. Ministerstvo vnitra ČSR schválilo stanovy ČsOL dne 5. července a Zemská správa politická v Praze tak učinila 11. července 1921. K první velké veřejné manifestaci ČsOL v Praze došlo v rámci Dne legií 4. září 1921.

V tomto roce si 8. října připomeneme rovněž 30. výročí sněmu, na němž poslední žijící čl. legionáři spolu s účastníky druhé světové války obnovili činnost ČsOL na území Československa.

Význam těchto výročí, ale také současnost života pokračovatelů legionářských ideálů si Československá obec legionářská připomene sérií projektů.

100 let – 100 osobností – 100 příběhů

Cílem projektu je formou medailonků na webu a facebooku ČsOL a krátkých video reportáží připomenout významné osobnosti ČsOL, příběhy legionářů, vojáků z bojišť 2. světové války, příslušníků novodobých mírových misí, ale i současné organizace a jejich projektů v posledních desetiletí. Pro zasílání návrhů byli osloveni předsedkyně a předsedové legionářských jednot, aby do 25. února zaslali jména tří osobností. Následně proběhlo sestavení seznamu 100 vybraných osobností a v současné době probíhá zpracování potřebných podkladů.

Speciál Legionářského směru

Vlastní dějiny Československé obce legionářské bude reflektovat i speciální číslo časopisu Legionářský směr. Opět jsme se obrátili s výzvou o zpracování 100leté historie za každou jednotu. Zásilané materiály mají reflektovat historii jednoty v regionu v meziválečném období, významné členy, zapojení členů jednoty do odboje, likvidace jednoty v roce 1939 i 1948, ale důraz má být kladen i na činnost po znovuoobnovení jednoty po roce 1989.

Uzávěrka pro dodání textu včetně obrazového materiálu byla stanovena na 30. dubna 2021.

Regionální připomínky výročí

Význam výročí organizace doporučujeme připomenout i v jednotlivých regionech. Pokud to platná protiepidemiologická opatření umožní, doporučujeme uskutečnit slavnostní setkání jednoty, pietní formou připomenout funkcionáře jednoty v meziválečném období i novodobých dějin, informovat o výročí jednoty v regionálních médiích, uspořádat veřejnou prezentaci nebo přednášku apod. Vhodnou platformou jsou i webové stránky a stránky na sociálních sítích.

V případě deklarace zájmu Tvé jednoty jsme připraveni pomoci s jednotnou grafickou úpravou pozvánek a materiálů pro užití na webových stránkách, případně na sociálních sítích.

Hlasováním per rollam bylo schváleno Předsednictvem Republikového výboru ČsOL uspořádat ve dnech 3.–4. září 2021 v Praze Manifestační sjezd Československé obce legionářské. O organizaci, průběhu a dalších pokynech budete průběžně informováni.

Pevně věříme, že s podporou vašich jednot se nám i v náročném roce, kdy se společnost vypořádává s pandemickou situací, podaří připravit důstojné připomenutí vzniku naší organizace, jejího přínosu v minulosti i v současnosti.

Za sjezdový výbor

Ing. Tomáš Pilvousek, Ph.D., IWE

místopředseda Československé obce legionářské

Bratr Jaromír Lisý stoletý

text br. Petr Tolar
foto br. Viktor Šinkovec

Sté narozeniny oslavil válečný veterán, účastník domácího odboje za druhé světové války a člen Československé obce legionářské, jednoty Praha 5, br. plukovník v. v. Ing. Jaromír Lisý. Ke skvělému životnímu jubileu mu popřál br. Viktor Šinkovec, vedoucí projektu Péče o válečné veterány ČsOL, který předal Pamětní medaili k 75. výročí ukončení druhé světové války a dárky za ČsOL i Ministerstvo obrany ČR. Připojujeme se ke gratulaci a přejeme hodně zdraví a životní spokojenosti.

Jaromír Lisý se narodil 3. února 1921 v Praze. Jeho otec Karel, veterán první světové války a účastník bojů proti maďarským bolševikům z roku 1919, byl profesionálním vojákem meziválečné československé armády. Rodina se tak musela stěhovat podle toho, kde byl otčův útvar posádkou – z Prahy do Košic, z Košic do Prešova. Pro své nadání pro cizí jazyky získal Jaromír Lisý v roce 1937 stipendium na tři roky studia ve Francii. Tam musel s hořkostí přijmout fakt, že francouzská veřejnost odmítala vstoupit do případné války za Československo. Krize vrcholila a v roce 1938 se z prázdninového pobytu u rodičů k zahraničnímu studiu nevrátil. Nebyl sice mobilizován, na to byl příliš mladý, ale jako dobrovolník vypomáhal povoláním vojákům. S postupující separací Slovenska v době tzv. druhé republiky nesouhlasil a rozhodl se odjet do Čech. K tomu se však dostal až v březnu 1939, právě v době, kdy se Slovensko osamostatnilo a začala německá okupace Čech a Moravy. Odmaturoval pak na kolínském gymnáziu a dostal se na Vysokou obchodní školu do rodné Prahy. Uzavření českých vysokých škol 17. listopadu 1939 jej zastihlo na dejvických kolejích. Byl zadržen a odvezen do jízdnárny ruzyňských kasáren, kde musel společně se stovkami dalších studentů čekat na další nejistý osud. Naštěstí byl propuštěn a tak se odebral k dědečkovi do Kolína, kde začal pracovat jako praktikant v tiskárně J. L. Bayer. Společně s otcem se skrze svého spolupracovníka, bývalého italského legionáře Otakara Moravce, zapojili do ilegální činnosti vojenské odbojové organizace Obrana národa. Jejich kolínská buňka ukrývala zbraně,

rozšiřovala ilegální tiskoviny a připravovala půdu pro očekávané celonárodní povstání proti okupantům. Na podzim 1941 však byli otec i syn Lisí zatčeni německým gestapem. Za protiněmecké řeči byl zatčen i Jaromírův dědeček. Při výsleších se Jaromír Lisý snažil prozradit jen to, o čem předpokládal, že již gestapo vytěžilo z odbojářů vyslýchaných před ním. V lednu 1942 byli otec i syn převezeni do Malé pevnosti Terezín, která sloužila jako věznice gestapa. Jaromír byl přidělen do baráku se studenty zatčenými v říjnu 1939. V době stanného práva po atentátu na zastupujícího říšského protektora byli oba Lisí na jaře 1942 opět převezeni do Prahy, do pankráčké věznice. Následoval další transport, tentokrát do věznice Mathilde v německých Drážďanech, na jaře 1943 pak k lidovému soudu do Litoměřic, později na těžké manuální práce do tábora Griebo u Wittenbergu v Sasku. Až v červnu 1944 byl Jaromír Lisý propuštěn, jeho otec však stále zůstával v pracovním táboře. Jaromír se vrátil do Kolína a k práci v tiskárně. Otec se navrátil na konci války, kdy se Jaromír zapojil do strážnických služeb povstaleckých skupin. V mírovém období pokračoval ve vysokoškolském studiu, které dokončil v roce 1947. Pracoval v chemické společnosti Chemapol a mohl objíždět zahraniční veletrhy, ve druhé polovině 50. let se však rozhodl pro kariéru důstojníka Československé lidové armády. Byl vojenským atašé v Maďarsku, v době maďarského povstání, a Sýrii. Dosáhl hodnosti plukovníka, ovšem za nesouhlas s invazí vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968 byl v roce 1971 propuštěn z armády a vyloučen z komunistické strany. Do důchodu ještě pracoval ve Škodových závodech a později jako průvodce a tlumočnick v cestovní kanceláři. Dál se věnoval svému koníčku – cestování a studiu cizích jazyků.

V roce 2011 vstoupil do Československé obce legionářské, jednoty Praha 5. Ani ve vysokém věku nechce zůstat nečinným. Před dvěma lety strávil čtrnáct dní cestováním po Íránu a v roce 2020 začal se studiem v Centru celoživotního vzdělávání. A k aktivnímu stáří vyzývá i ostatní seniory. ■

Válečný veterán Pavel Bednár oslavil 95. narozeniny

br. Antonín Zgažar

předseda Jednoty ČsOL v Bruntále „34. pěšího pluku střelce J. Čapka“

Ve čtvrtek 4. března 2021 se válečný veterán, člen bruntálské jednoty br. Pavel Bednár dožil 95 let. Panující epidemiologická nařízení neumožnila uskutečnit plánovanou oslavu, kterou jednota pro svého člena přichystala. Za bratrem Pavlem přijeli zástupci výboru bruntálské jednoty a předali mu kyticí květin a dárkový koš. Popřáli mu hodně zdraví, životního optimismu a spokojenosti do dalších let.

Pavel Bednár se narodil 4. března 1926 v obci Nová Lehota (okres Nové Mesto nad Váhom), kde v době Slovenského národního povstání operovala partyzánská brigáda Sněžinskij, která čítala na 1 400 bojovníků. Bez podpory místních obyvatel by takové množství partyzánů v lesích nepřežilo. Potraviny jim dodávala i rodina Bednárů a tehdy osmnáctiletý Pavel působil jako partyzánská spojka. Předával zprávy,

dočkal jednotlivým skupinám zdravotnický materiál a také pomáhal prchajícím Židům. Ke konci války jeho rodina ukrývala ve svém domě dvě židovské dívky a českého partyzána Bedřicha Königa, který se po válce stal národním správcem obchodu ve Staré Vsi u Rýmařova.

Přátelství přetrvalo i po válce. Pavel Bednár se u bývalého partyzána vyučil obchodním příručím a po absolvování základní vojenské služby se sem vrátil. Oženil se a usadil se v nedalekých Janovicích u Rýmařova, kde žije dodnes.

Bratr Pavel Bednár je posledním žijícím veteránem druhé světové války na Bruntálsku. ■

Vzácné životní jubileum

text ses. Emilie Bartoňová, Jednota ČsOL v Novém Jičíně
foto Martin Kusý

Nadporučík ve výslužbě, válečný veterán, člen Českého svazu bojovníků za svobodu a Československé obce legionářské br. Vladimír Knob oslavil své životní jubileum 95 let.

Narodil se v Moldavě na Ukrajině jako syn volyňských Čechů. Zde absolvoval základní školu a pomáhal rodičům na jejich zemědělské usedlosti. Po osvobození území z německé okupace se jako osmnáctiletý hlásil dobrovolně do československého vojska v SSSR u odvodní komise v Rovně, obdržel kmenové číslo 10281/m a byl zařazen do spojovací čety 2. praporu 1. brigády. Po absolvování základního výcviku byl odeslán do poddůstojnické školy. Po jejím ukončení byl zařazen k péčotě jako velitel družstva. Pro své mládí byl pak spojkou u velitele roty.

V bojích u Krosna byl raněn do levé ruky a utrpěl průstřel břicha. Po operaci v brigádní ošetrovně byl postupně odeslán do několika nemocnic, až byl nakonec převezen do nemocnice v Kislovodsku na Kavkaze. Po vyléčení byl propuštěn z armády a vrátil se k rodičům.

V roce 1947 v rámci reemigrace volyňských Čechů s rodiči přesídlil do Československa. Pomáhal v zemědělství ve Vítkově, pracoval v Jednotě LSD jako vedoucí restaurací, byl úspěšným zahrádkářem a s manželkou vychovali dvě dcery a tři syny. Žije v Novém Jičíně, je vášnivým šachistou a po operaci šedého zákalu se mu výrazně zlepšil zrak.

Je držitelem vysokých ocenění nejen našich, ale i zahraničních, jeho zájem o všechna dění je obdivuhodný a tak mu přejeme ještě mnoho krásných let. ■

Očkování válečných veteránů

text br. Viktor Šinkovec, vedoucí projektu *Péče ČsOL o válečné veterány*
foto ses. Dana Axmanová Vrtišková

Již rok se potýkáme s důsledky nákazy novým koronavirem SARS-CoV-2. Na vypořádání se s nákazou jsou různé názory a cesty, ale jako jedna z neúčinnějších se jeví metoda proočkování výrazné části, ne-li celé populace. Ponechme stranou různé alternativní teorie a přístupy, v celém svém spektru, od zjevně nesmyslných, přes úsměvné až po uvěřitelné. Nezpochybnitelným faktem zůstává, že v minulosti se prostřednictvím očkování podařilo vymýtit nebo alespoň silně omezit celou řadu závažných chorob. Nejčastěji uváděné jsou neštovicce, které způsobily smrt u utrpení milionů lidí, stály za pádem celých civilizací a současně i na začátku éry očkování. Neznám také osobně nikoho, kdo by odmítal očkování proti tetanu nebo kdo by odmítal mít zapsanou periodu očkování na průkazu pojištěnce, byť to není onemocnění virového, ale bakteriálního původu.

Proto jsem byl velmi rád a potěšen, že na začátku systematického plošného očkování proti onemocnění Covid-19 byla 27. prosince 2020 i válečná veteránka, pamětnice bojů na Dukle. V ÚVN Praha bylo očkování zahájeno předsedou vlády Andrejem Babišem, který se nechal naočkovat společně s válečnou veteránkou Emilií Řepíkovou. Za účasti novinářů byla oběma aplikována vakcína, a tyto záběry a reportáže byly následně snad ve všech médiích.

Před koncem minulého roku se široce diskutovalo o hranici 65+ jako o hranici pro prioritní skupinu seniorů pro očkování. Na tiskových konferencích a vyjádřeních vlády byla tato hranice zmiňována. Proto nebylo divu, že po zveřejnění očkování válečné veteránky jsme byli v ČsOL, ale i jednotliví terénní pracovníci projektu *Péče ČsOL o válečné veterány*, kontaktováni nemalým počtem veteránů s dotazem, jak to bude s nimi. Obdobné telefonáty byly směřovány i na Ministerstvo obrany ČR i přímo do Ústřední vojenské nemocnice ve Střešovicích. Proto jsme po domluvě mezi námi, MO a ÚVN zorganizovali rychlé šetření zájmu o očkování, nejen mezi početnou skupinou válečných veteránů v hlavním městě, ale i mimo Prahu.

Zleva na fotografii z nemocniční čekárny novodobý válečný veterán Štefan Lužica a váleční veteráni druhé světové války br. Vincenc Novák a Vladimír Hrozný

Mezi očkoványi byla i stoletá válečná veteránka, paní Božena Kopcová z kraje Vysočina, kterou doprovodila její pečovatelka paní Štrěláková

Podmínkou byla ochota a schopnost dopravit se pro očkování do ÚVN. Současně se podařilo vstřícným přístupem ředitele Brněnské vojenské nemocnice zajistit i několik míst pro očkování v Brně pro válečné veterány z regionu, pro které cesta do Prahy nebyla právě z nekomfortnějších.

Zájem předčil naše očekávání. Do ÚVN jsme ještě před koncem roku nahlásili 218 zájemců a do Brna 33 zájemců, všichni v kategorii 65+, veteráni druhé světové války, novodobých zahraničních misí i třetího odboje. Váleční veteráni byli na základě těchto seznamů zváni podle množství dostupných vakcín, na volná nebo uvolněná místa, operativně mezi očkováním zdravotníků. Nahlášení zájemci byli postupně kontaktováni přímo pracovníky ÚVN Praha, podle jejich kapacity, k domluvě termínu a podle možností se dostavovali k proočkování. Po oslovení někteří váleční veteráni nabídku nevyužili, nevyhovoval termín nebo také nakonec očkování odmítli a nechali se vyřadit ze seznamu zájemců. Pak byl samozřejmě osloven další zájemce. Žádná připravená vakcína nepřišla vniče. V Brně vzhledem k menšímu množství zájemců prováděl organizaci očkování přímo krajský koordinátor projektu *Péče ČsOL o válečné veterány* br. Oldřich Axman po domluvě s vedením vojenské nemocnice.

Bohužel, než došlo na všechny nahlášené a než mohli být všichni zájemci proočkováni, byla stanovena nová hranice prioritní skupiny seniorů 80+ a současně vypukla mediální hysterie o tzv. předbíhání. Za této situace bylo mimořádné očkování válečných veteránů ve věkové skupině 65+ ukončeno. Ti, co měli domluvené termíny nebo byli již po první dávce, byli doočkováni. Ostatní, a to i ti, kteří splňovali hranici 80+, se museli znovu registrovat v centrálním systému, podle aktuálně stanovovaných priorit věkových hranic, které jsou centrálně zpřístupňovány v registračním systému.

Chápeme rozmrzelost těch, na které se nedostalo, ale více jsme v této situaci udělat nemohli. Naopak rádi tlumočíme poděkování od veteránů pracovníkům a vedení obou nemocnic za vstřícnost a možnost rychlého proočkování. ■

Ukončení veřejné sbírky ve prospěch domovů pro válečné veterány

text br. Viktor Šinkovec, vedoucí projektu
foto archiv PoVV

Od 13. května 2013 pořádala Československá obec legionářská veřejnou sbírku, v souladu se zákonem 117/2001 Sb. o veřejných sbírkách. Veřejná sbírka se konala za účelem získání peněžitých prostředků na podporu domovů péče o válečné veterány a zlepšení kvality života v nich žijících válečných veteránů.

Lze namítnout, že domovy pro válečné veterány jsou zřizovány resortem obrany a že tedy resort má zabezpečit vše pro kvalitu života veteránů. Každý, kdo se někdy pohyboval v prostředí veřejných financí, ale ví, že ne vždy je jednoduché zajistit požadované prostředky včas a v kvalitě, která je sice požadována účelně, ale mnohdy v nadstandardu. Plány, normy, limity a úřední šiml dokáží své a zhatí dobré úmysly nebo alespoň prodlouží jejich splnění. Proto věcné dary, kterými byla realizována tato sbírka, dokázaly pomoci tam, kde by to obvyklými postupy nešlo, nebo ne tak rychle.

Shromažďování příspěvků do sbírky probíhalo na předem vyhlášeném zvláštním bankovním účtu a pokladničkami. Za dobu trvání sbírky se podařilo nashromáždit bezmála 344 tis. Kč. Z těchto prostředků jsme na náklady sbírky spotřebovali pouze 0,8 % z vybrané částky, což je výrazně méně než povolený limit nákladů do 5 %, které umožňuje zákon.

Největším dárcem sbírky se na základě Interní dohody o vzájemné spolupráci ze dne 22. března 2014 stalo Folklorní sdružení JÁNOŠÍK Brno, z. s., které na sbírku přispívalo formou odvodu benefičního příspěvku ve výši 15 % z tržby prodaných vstupenek na benefiční koncerty například „Příběh zbojníka“ nebo „V proměnách času“. Dalším zdrojem byl výtěžek z pokladniček na Letních folklorních slavnostech „F scéna“.

Do sbírky přispěla i modelářská firma Eduard a nemalé prostředky byly vybrány do kasičky při Dni válečných veteránů v Břeclavi. Všem dárcům patří náš dík.

Získané prostředky byly použity na zakoupení pomůcek k dovybavení domovů péče o válečné veterány. Všechny zakoupené věci byly předávány na základě darovacích smluv organizacím, které zajišťují provoz domovů pro válečné veterány: Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice a Vojenská lázeňská a rekreační zařízení.

Jednalo se o zařízení pro terapii a volný čas; vybavení kuchyňky pro usnadnění práce při aktivizační terapii a pracovní rehabilitaci veteránů a nadstandardní vybavení do pokojů válečných veteránů; různé zdravotní pomůcky, které nejsou standardně zajišťovány zřizovatelem domova, například pomůcky pro polohování, elektrické chodítko nebo pomůcky usnadňující provádění každodenní hygieny.

Sbírka byla vypsána na dobu neurčitou a s jasně vymezeným příjemcem, tedy pouze pro domovy pro válečné veterány. Vzhledem k tomu, že po jednání se zástupci domovů pro válečné veterány jsme dospěli k názoru, že hlavní účel sbírky, tedy zlepšení podmínek života v domovech pro válečné veterány byl splněn, se Československá obec legionářská rozhodla tuto úzce vymezenou sbírku ukončit po jejím dočerpání, které představoval nákup daru pro domov Vlčí mák při ÚVN–FVN Praha – polohovací křeslo a elektrické chodítko.

Vedoucí projektu péče o válečné veterány br. Viktor Šinkovec předává paní Janě Zoufalé, vedoucí domova Vlčí mák při ÚVN–FVN Praha, polohovací křeslo a elektrické chodítko pro válečné veterány

Argumentem pro ukončení sbírky bylo i to, že její další pokračování by tříštilo zdroje při získávání podpory válečným veteránům. Zvláště když tyto zdroje jsou vzácné a záleží na dobré vůli každého dárcce. Proto jsme již v minulosti potenciální dárcce, kteří měli zájem podpořit válečné veterány, směřovali na Vojenský fond solidarity, který je reprezentován především brigádní generálkou Lenkou Šmerdovou a který jsme v minulosti nejen podpořili, ale také propagovali na stránkách našeho časopisu Legionářský směr i dvouměsíčníku Válečný veterán.

Na závěr chceme vyjádřit poděkování všem dárcům, kteří v minulosti do ukončené sbírky přispěli. Jmenovitě patří dík především panu Čestmíru Komárkovi, který se svou letitou prací největší měrou zasloužil o naplnění smyslu a cíle této sbírky. ■

Pozornost namísto neuskutečněného setkání

text br. Jiří Filip
foto ses. Marcela Tolarová

Od loňského března jsme nuceni se vyrovnávat se skutečností, že mnohé tradiční události se kvůli aktuálně platným omezením nemohou uskutečnit. V posledních měsících se členové Československé obce legionářské snaží alespoň pamatovat na místa, jež jsou spjata s každoročně konanými pietními a vzpomínkovými akcemi.

Vdny výročí navštěvujeme místa piety, ve dvojicích, mnohdy na etapy se přicházíme poklonit památce hrdinů, kteří položili své životy na oltář svobody, aniž bychom pořádkem tradiční setkání za přítomnosti veřejnosti a vzácných hostů z řad pozůstalých, samosprávy a spolků. Naše činnost se ve větší míře přesouvá např. na weby a sociální sítě, kde se ve větší míře snažíme připomínat dalším uživatelům odkaz čs. legionářů, válečných veteránů, přibližujeme dějinné události, které musí nadále zůstat v paměti veřejnosti. Nepolevujeme ani v publikační činnosti a vůbec ve všech aktivitách, které je možné dělat bez větších omezení. Připravujeme se na dobu, kdy budeme naši činnost moct opět rozvíjet ve všech směrech. Ta doba přijde, byť je cesta k ní trnitější a smutnější, než jsme si prve vůbec dokázali představit.

Mezi tradiční události, které za současné situace nelze uskutečňovat, jsou i pravidelná setkání válečných veteránů s představiteli státu, zástupci Armády ČR a veřejností, jež se k významným výročím bojů československých zahraničních jednotek konala v Hlavním sále Ministerstva obrany ČR Na Valech v Praze. Na počátek března připadalo obvyklé setkání u příležitosti výročí bojů u Jasla a Sokolova, jež mělo být zrušeno. A to již podruhé, neboť se opakoval scénář

z loňského března, kdy již začínající opatření setkání znemožnila. Loni zorganizovalo Ústředí ČSOL ve spolupráci s MO ČR a Posádkovým velitelstvím Praha v náhradě pietní akt u památníku před Generálním štábem AČR, jež se stal důstojnou náhradou vzpomínky na padlé čs. vojáky.

Uběhl rok a v průběhu února bylo již zcela zjevné, že nelze pomýšlet na nic podobného a situace se obecně stávala každý den složitější. Naše myšlenky se proto obrátily k těm, které bychom bývali rádi pozvali k neuskutečnitelnému setkání Na Valech. Bohužel již nejsou mezi námi žádní přímí účastníci bojů u Sokolova, ale stále se můžeme těšit z přítomnosti čs. vojáků, kteří nasazovali své životy u Jasla. Právě těmto válečným veteránům jsme chtěli dát náhradou vědět, že jsme v těchto těžkých dnech stále s nimi. S osobním dopisem předsedy ČSOL br. Pavla Budinského, ve kterém jim jménem svým i celé Československé obce legionářské vyslovil uznání, úctu a dík za jejich hrdinství prokazané za druhé světové války, jsme jim zaslali i pár pozorností. Součástí balíčku byly i nově vydané vzpomínky jedné z oslovených, ses. Naděždy Brůhové, na jejichž vydání se ČSOL prostřednictvím projektu Péče ČSOL o válečné veterány podílela, jak si můžete přečíst na následující stránce. Následné milé reakce válečných veteránů nás pochopitelně potěšily. Ale raději bychom jim svůj dík vyjadřovali tak jako dříve, při osobních setkáních... ■

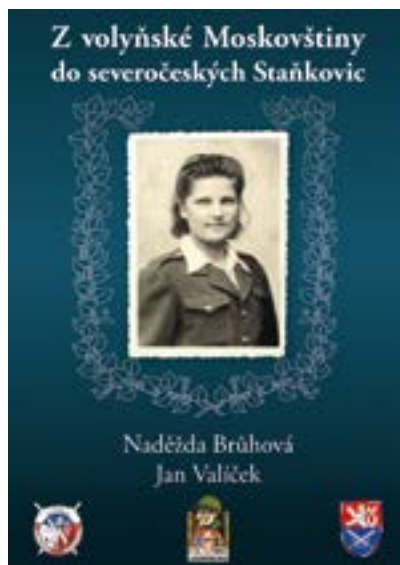
Představení knihy vzpomínek válečné veteránky ses. Naděždy Brůhové

text br. Jan Valíček
a br. Jiří Filip
foto Saša Martinková

V rámci projektu Péče ČsOL o válečné veterány vydala Československá obec legionářská ve spolupráci se Sdružením Čechů z Volyně a jejich přátel vzpomínky válečné veteránky ses. Naděždy Brůhové, které pro vydání připravil br. Jan Valíček.

Vsouladu s aktuálně platnými protiepidemickými opatřeními se podařilo uspořádat slavnostní uvedení knihy dne 15. prosince 2020 v Žatci za přítomnosti obou autorů knihy, a rovněž vedoucího projektu Péče ČsOL o válečné veterány br. Viktora Šinkovce a předsedkyně Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel Dagmar Martinkové.

Nada Brůhová se narodila 13. září 1925 v Moskovštině na Volyni. Kolem roku 1935 se její rodina přestěhovala do Novin Českých, kde dokončila školní docházku. Poté pracovala na hospodářství jejích rodičů. V roce 1942 nebyla díky zásahu tehdejšího starosty Novin Českých odvléčena na totální nasazení do Německa. Po příchodu „Svobodovy armády“ na Volyn se do ní dobrovolně přihlásila a 25. července 1944 byla odvedena v Kamenci Podolském. Po absolvování výcviku v Potůčku byla zařazena jako spojačka štábní baterie u 2. dělostřeleckého pluku 1. brigády. Jejím úkolem bylo navazování a udržování spojení mezi pozorovatelnou a bateriemi. Prošla řadou bojů v rámci Karpatsko-dukelské operace, jako byla Machnówka, Krosno, dělostřelecká příprava u Jasla, Dukla i Dukelský průsmyk. Zúčastnila se i bojů u smutně proslulé kóty 534. Na československém území to

byly Vyšný Komárnik, Nižný Komárnik, Liptovský Mikuláš a konec války ji zastihl v Kroměříži. Den po kapitulaci Německa o vlásek unikla smrti, když jí a její nejlepší kamarádce Libuši Novákové politruk Douhanič nedovolil jet na stupačkách nákladního automobilu. Ten byl nedaleko Vsetína napaden střelbou ukryté německé jednotky, a kromě jednoho byli převáženi vojáci postřeleni.

Po skončení války se Nada Brůhová rozhodla zůstat v Československu a sloužila u vojenské skupiny Žatec, které velel její oblíbený velitel škpt. Jaroslav Perný, který jí dělal velitele i během války. Od ledna 1946 měla vlastní hospodářství ve Staňkovicích, na kterém hospodařila. V roce 1951 se provdala za Aloise Brůhu ze Staňkovic. Poté pracovala v JZD Staňkovic, inseminační stanici a od roku 1964 až do odchodu do důchodu pracovala jako školnice na Základní škole ve Staňkovicích. Válečné zásluhy Naděždy Brůhové byly oceněny řadou československých a sovětských vyznamenání a medailí, mimo jiné Československou medailí za chrabrost před nepřitelem, Pamětní medailí československé armády v zahraničí, Dukelskou pamětní medailí či Řádem rudé hvězdy. V současné době žije Nada Brůhová ve Staňkovicích u Žatce. ■

Projekt Péče ČsOL o válečné veterány vydal vzpomínky Ludvíka Šablatury

V současné době se Československé obci legionářské v rámci projektu Péče ČsOL o válečné veterány podařilo vydat již několik brožur se vzpomínkami válečných veteránů druhé světové války, kteří jsou do projektu zařazeni.

text br. Jan Valíček a br. Jiří Filip
foto Petra Šablaturová

Souběžně s prací na vzpomínkách ses. Naděždy Brůhové probíhala příprava vzpomínek dalšího válečného veterána Ludvíka Šablatury, které se rovněž dočkaly vydání. Je třeba dodat, že i do budoucna je plánováno s vydáním dalších vzpomínek, a to nejen veteránů druhé světové války. Časem by se tak měla zatím útlá edice dále rozrůstat.

Ing. Ludvík Šablatura se narodil 6. srpna 1924 v Trojanovicích-Bystrém. Obecnou školu absolvoval v Trojanovicích, měšťanku ve Frenštátu pod Radhoštěm. Protože chtěl pokračovat ve studiu na lesnické škole v Hranicích, absolvoval předškolní praxi v polesí Podolánky. Než však mohl

úže spolupracující s výsadkem *Calcium*. Spolupracovali také s diverzním výsadkem *Wolfram* a dalšími odbojovými organizacemi v jejich teritoriu a podávali hodnotné informace o zbrojní výrobě v hutích, výrobě koksu, o dodávkách plynu pro továrny na výrobu syntetického benzínu a o vojenských transportech.

Hlavním úkolem Ludvíka Šablatury bylo udržování spojení mezi Vysockým a generálem Braunem a předávání zpravodajských informací mezi jejich skupinou a Londýnem a později štábem 1. ukrajinského frontu. V březnu 1945 však byla jejich skupina infiltrována konfidenty gestapa a následně došlo k zatýkání řady jejich členů včetně generála Brauna a Ludvíka Šablatury, který byl posléze držen v Ostra-

na školu nastoupit, Němci ji v září 1944 zavřeli. Spolu s kolegy a třídním profesorem Milošem Vysockým byl poslán na lesní práce na Ostravici.

Vysocký byl v té době již zapojen do odbojové činnosti jako spolupracovník Rady tří a rozhodl se využít místní a osobní znalosti Ludvíka Šablatury a udělal z něho svého spolupracovníka. Ten zorganizoval setkání Vysockého s generálem Josefem Braunem a vznikla úspěšně pracující zpravodajská skupina v rámci R3 Beta,

vě, v Kaunicových kolejích v Brně a poté až do konce války v internčním táboře v Mirošově.

Po válce Ludvík Šablatura vystudoval Střední lesnickou školu v Hranicích a pokračoval studiem na Vysoké škole zemědělské v Brně. Věnoval se rovněž sportu – stal se sduženářem na vrcholové úrovni a jezdil často do Harrachova, kde mu po ukončení vojenské služby nabídli práci v harrachovském polesí, kde se usadil a v Harrachově žije dodnes. ■

Nasazení Čechoslováků v operaci Pouštní bouře

br. Jiří Filip, foto VHÚ Praha

Ultimátum Rady bezpečnosti OSN v polovině ledna 1991 vypršelo a přítomnost spojenců v Perském zálivu vstoupila do své horké fáze. Ve tři hodiny ráno 17. ledna vyslaly americké bombardéry F-117A Nighthawk laserem naváděné bomby na telekomunikační centrum v hlavním městě Iráku. Z válečných lodí, nacházejících se v zálivu a v Černém moři, byly na Bagdád krátce na to odpáleny střely s plochou dráhou letu – Tomahawky. Během prvních 20 hodin akce, kterou byla zahájena operace Pouštní bouře, podniklo na 750 letadel celkem 1 300 útoků a americké vojenské systémy vystřelily 106 raket.

Společné vojenské síly byly představovány celkem 580 000 muži z 28 států, kteří podléhali americkému velení v čele s generálem Normanem Schwarzkopffem. Strategické bombardování, jež proběhlo v prvních hodinách útoku, se ukázalo jako velmi účinné. Irácké letectvo za jediný den prakticky přestalo existovat, páteční pozemní komunikace byly zcela vyřazeny a Husajnovy elitní Republikánské gardy pozemního vojska utrpěly značné ztráty.

Přesto se již druhý den ukázalo, že Irák je navzdory škodám schopný účinné odpovědi prostřednictvím raket Scud. Záměrným ostřelováním Izraele se pokusil jej zatáhnout do konfliktu, ale Izrael, který se spoléhal na americké rakety Patriot, spěšně rozmístěné na svém území, odmítl, že by se útoky nechal vyprovokovat. Poté, co raketové útoky Iráku proti Izraeli, ale také Saudské Arábii pokračovaly, zaměřilo se americké velení na vyhledávání a likvidaci mobilních iráckých odpalovacích zařízení.

Československý protichemický prapor v tuto dobu již vykonával nepřetržitý radiální a chemický průzkum, přičemž se jeho chemikům podařilo v prvních dnech postupu za saúdskoarabskými vojáky 4. a 20. brigády několikrát naměřit nízké koncentrace otravných chemických látek. Tak např. dne 19. ledna po poledni hlásil plk. Ján Valo, že na předním okraji došlo v 8 hod. SEČ k iráckému chemickému útoku. V prostoru československých jednotek bylo naměřeno zamoření 0,002 gramu yperitu na metr krychlový. Naše jednotka naměřila přítomnost otravných chemických látek také po útocích iráckých raket. Bylo proto třeba očekávat, že může dojít jak

Americký generál
Herbert Norman Schwarzkopf Jr.
(1934–2012)

k zamoření terénu, tak techniky a materiálu. Především však k ohrožení osob.

Druhý den operace Pouštní bouře postihla československý prapor tragická událost. Dne 18. ledna 1991 se nešťastnou náhodou po skončení bojového poplachu ve stanu fatálně postřelil dvacetiletý četař Petr Šimonka a zranění podlehl.

Mezi velitelstvím a jednotlivými částmi praporu probíhala účinná komunikace díky funkčnímu systému spojení, díky němuž mohli především velitelé protichemických jednotek působících v prostoru zabezpečení 4. a 20. saúdskoarabské brigády, jež se blížily ke kuvajtské hranici, informovat velitele praporu o postupu a prováděné činnosti. Takto probíhající rádiové relace byly zaznamenávány a plk. Valo pravidelně informoval jak náčelníka Správy zahraničních vztahů Generálního štábu ČSA, tak přímo náčelníka GŠ ČSA o průběhu plnění úkolů. Generální štáb vyžadoval informace rovněž o celkové situaci v základním táboře, o indikaci použití chemických zbraní či o způsobu postupu.

Dalším zlomovým okamžikem byl rozkaz od velitele severní oblasti v Saudské Arábii, který dne 18. ledna obdržel velitel čs. protichemického praporu, a který požadoval zabezpečit 4. a 20. saúdskoarabskou brigádu protichemickými částmi při postupu saúdskoarabským územím na území Kuvajtu, neboť budou jako první vytlačovat irácké vojsko. Ve večerních hodinách byl tak plk. Valo nucen spolu se Správou zahraničních vztahů GŠ ČSA řešit otázku, zda dohoda mezi ČSFR a Královstvím Saudské Arábie umožňuje čs. protichemickému praporu působit mimo území Saudské Arábie. Výsledkem komunikace byla zpráva o rozhodnutí čs. ministra obrany

Luboše Dobrovského, kterou plk. Valo obdržel dne 19. ledna v 21.15 SAT. V případě nevyhnutelnosti měli Čechoslováci zabezpečit postup předsunutých protichemických částí spolu se saúdskoarabskými brigádami. Jednalo se o zcela klíčové rozhodnutí, které předznamenalo výslednou roli čs. jednotky při osvobození Kuvajtu. Dne 19. ledna v 16.10 hod. již náčelník Správy zahraničních vztahů GŠ ČSA obdržel informaci, že 2. protichemický oddíl ve 4. brigádě zaujal nové postavení vzdálené o 50 km severovýchodně od původního prostoru a že 1. oddíl se právě přesouval, zatímco překonal prostor zamořený nízkou koncentrací organofosfátu a nacházel se již mimo zamoření.

Četař Petr Šimonka

Dne 20. ledna se 1. oddíl nacházel 120 km severovýchodně od Hafar Al Batin, 2. oddíl byl od prvního vzdálen 10 km západně. Pro oba oddíly to představovalo zhruba 25 km vzdálenost od kuvajtských hranic. Velitel plk. Valo se rozhodl oba oddíly posílit týlovým, technickým a strážním zajištěním. Stejně tak posílil o pohyblivou skupinu základní tábor v Hafar Al Batin, aby byla schopna oddíly zásobovat dle potřeby. Velitelem 1. chemického oddílu čítajícího 33 mužů byl pplk. Polívka, 2. oddílu s 34 osobami velel kpt. Horák. Základní tábor v Hafar Al Batin čítal sedmnáctičlenný zdravotnický punkt, výše uvedené pohyblivé zabezpečení mělo 18 osob, základní zabezpečovací skupina 39 osob. Třetímu oddílu s 22 muži velel mjr. Pechočiak. K výčtu je pak třeba přičíst velitele plk. Vala a jeho zástupce.

Velitel plk. Ján Valo byl nucen reálně hodnotit situaci a přijímat rychlá rozhodnutí, neboť s přibývajícimi dny hrozilo čím dál tím větší nebezpečí silného protiútku Iráku, který se snažil o soustředování otřesených sil. O tom svědčily i docházející zpravodajské informace z okupovaného Kuvajtu. Dne 31. ledna se již útok šesti iráckých divizí s 300–400 tanky očekával každou hodinu. Irácký útok nakonec skutečně začal dne 1. února 1991 v dopoledních hodinách. Vzhledem k hrozbě chemického útoku přijaly čs. oddíly příslušná opatření. Dne 5. února byl čs. protichemický prapor doplněn o 37 vojáků, rovněž byla doplněna výstroj, výzbroj, potraviny a zdravotní materiál. Z různých důvodů se zároveň vrátilo do vlasti sedm vojáků. Prapor tak čítal 198 vojáků. Pod velením pplk. Jána

Kurucze byl v této souvislosti vytvořen 4. protichemický oddíl, který byl zařazen do sestavy prvosledové 20. saúdskoarabské mechanizované brigády.

Další ultimátum, které ze strany USA obdržel Irák a opět požadoval odsun vojsk z Kuvajtu, vypršelo 23. února 1991. O 2. hod. SEČ dne 24. února zahájili spojenci pozemní operaci, při které velmi brzo překročili kuvajtské hranice a odpoledne obsadili Kuwait City a pronikli až 50 km do vnitrozemí Iráku. Jako první vstoupili na území Kuvajtu dne 26. února 1991 příslušníci 4. protichemického oddílu následovaní třetím oddílem. Českoslovenští chemici pátrali po přítomnosti chemických zbraní a zneškodňovali chemickou munici, kterou v kasárnách kuvajtské armády zanechali Iráčané. V Kuwait City čs. vojáci zabezpečovali budovu československého velvyslanectví. Budovu vyčistili od zbytků munice, obnovili dodávky energie a vody.

Tři dny po zahájení pozemní operace se irácké síly stáhly z území Kuvajtu a oznámily OSN své rozhodnutí přijmout jeho požadavky. Ve 3 hod. SEČ dne 28. února 1991 bylo vyhlášeno zastavení palby. Pozemní operace spojeneckých vojsk byla ukončena. Rada bezpečnosti OSN schválila 2. března rezoluci stanovující podmínky příměří. Iráku nařizovala ukončit všechny vojenské operace, zrušit anexi Kuvajtu, předat veškeré informace týkající se uskladnění biologických a chemických zbraní, propustit zajatce a převzít odpovědnost za oběti a materiální škody způsobené během okupace Kuvajtu.

Spojenci porazili milionovou iráckou armádu, které padlo takřka 100 000 vojáků, 65 000 bylo zraněno a více než 50 000 zajato. Zároveň přišel Irák o 3 000 tanků a stejný počet obrněných vozidel a více než 2 000 dělostřeleckých kompletů. Ztráty spojenců činily 234 padlých, zraněných a nezvěstných bylo v řádu desítek.

Českoslovenští vojáci se na vítězství široké mezinárodní koalice podíleli jako důležitý kvalitativní prvek v rámci zabezpečení prvosledových jednotek. Zahájili tak novou éru, ve které zodpovědně plní nástupnické armády České a Slovenské republiky své role v rámci současného mezinárodního uspořádání ve světě, a která mimo jiné vedla ke vstupu obou bratrských zemí do Severoatlantické aliance. ■

Československý ministr obrany Luboš Dobrovský spolu s prezidentem Václavem Havlem na Pražském hradě

Poslední služba veteránovi z Perského zálivu rtm. v z. Branislavu Porubčanovi

br. Viktor Šinkovec
vedoucí projektu Péče ČsOL o válečné veterány

Předání Pamětního odznaku MO, zleva Václav Vinický, Viera Pekaríková, Viktor Šinkovec

Ve čtvrtek večer 4. března 2021 se na Československou obec legionářskou a Ministerstvo obrany ČR obrátil pan Václav Vinický s informací o válečném veteránovi, který leží na Paliativním oddělení příbramské nemocnice, s žádostí, zda by pro něho nešlo něco udělat.

Hned druhý den ráno jsme začali konat. Nejdříve jsme se napřímo spojili s Václavem Vinickým pro zjištění dalších informací, následně s nemocnicí v Příbrami se sociální pracovnící Kateřinou Volfovou a poté jsme již další kroky koordinovali s panem Milanem Bachanem z Odboru pro válečné veterány MO a Janou Částkovou z humanitní služby ÚVN–FVN Praha. Následně pracovníci odboru pro válečné veterány MO ve spolupráci s ÚVN–FVN Praha našli během dne řešení, které mělo být v pondělí a v úterý zrealizováno. Ředitel Odboru pro válečné veterány plk. Karel Vávra byl připraven vyjet do nemocnice osobně a spolu s dalšími účastníky mise v Perském zálivu předat veteránovi Pamětní medaili k 30. výročí operace, která

Branislav Porubčan (vlevo) s Václavem Vinickým v roce 1992

na veterána čekala již od září loňského roku.

Osud však rozhodl jinak. V úterý 9. března zemřel v příbramské nemocnici veterán z Perského zálivu, rtm. v z. Branislav Porubčan, ve věku 51 let. Zákeřná nemoc, se kterou se delší dobu potýkal, si ho vzala dříve, než se mohli lékaři z ÚVN–FVN Praha pokusit mu ulevit, ale hlavně než se mohl rozloučit se svým velitelem, jak si přál.

Rtm. v z. Branislav Porubčan v létě 2020

Když jsem se snažil zmapovat život rtm. Branislava Porubčana, dospěl jsem k závěru, že si nesl celých 30 let břemeno svého zážitku z války. Břemeno, na které byl sám. Toto trauma mu pravděpodobně bránilo vést stabilní život a mít rodinné zázemí, i když se o to několikrát pokusil. Možná i proto se obrátil na svého kamaráda Václava Vinického, až když bylo vlastně pozdě. Po svém návratu ze Zálivu a nástupu k policii tvořili s Václavem Vinickým partáky, jako osádka vozidla v Pohotovostní motorizované jednotce. Jejich cesty se po rozdělení Československa rozešly. Branislav Porubčan odešel na Slovensko, ale přesto se do Česka později rád vracel, pracoval a žil. Na počátku roku 2020 pomáhal sestře otevřít kadeřnický salon...

Výše uvedená organizace pomoci v ÚVN–FVN Praha byla zajišťována bez ohledu na to, že Branislav Porubčan byl občanem Slovenské republiky a neměl tedy osvědčení podle zákona 170/2002 Sb. o válečných veteránech. Další problém nastal, když bylo nutné zajistit pohřeb. Přes policii byli hledáni pozůstalí v České republice, přes ambasádu byli hledáni pozůstalí na Slovensku. Sestra, vzhledem ke své situaci, neměla prostředky na vypravení pohřbu a ostatní nalezení příbuzní zajištění pohřbu odmítli. Příbramská nemocnice začala zajišťovat sociální pohřeb na náklady města, s následným rozprášením ostatků na rozptylové loučce příbramského hřbitova.

V této situaci jsme se, v Československé obci legionářské, shodli a rozhodli, že je nepřipustné, aby životní cesta válečného veterána, byť byla jakkoliv složitá, byla ukončena sociálním pohřbem. Zajistili jsme kremaci a v úterý 16. března byla před Motolským krematoriem předána vedoucím projektu Péče ČsOL o válečné veterány br. Viktorem Šinkovcem urna s ostatky sestře a neteři Branislava Porubčana k uložení do rodinného hrobu na Slovensku. Současně s urnou si veteránova sestra Viera Pekaríková převzala i Pamětní medaili ministra obrany ČR k 30. výročí války v Perském zálivu. Tohoto posledního rozloučení se zúčastnil i Václav Vinický, kterému patří náš dík za to, že nás upozornil na složitou životní situaci válečného veterána a že nezapomněl na svého kamaráda, se kterým před mnoha lety začínal jako mladý policista. ■

Zemřel válečný veterán br. mjr. v. v. Sigmund Hladík

text br. Jiří Filip a br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Tolarová

Dne 25. února 2021 v dopoledních hodinách se v Ústřední pohřební síni na Olšanských hřbitovech v Praze uskutečnilo poslední rozloučení s válečným veteránem druhé světové války a členem Československé obce legionářské br. mjr. v. v. Sigmundem Hladíkem. Řízením nezvratného osudu bohužel nezůstali po bratru Hladíkovi žádní příbuzní. Z toho důvodu se Československá obec legionářská ujala cti, aby válečného veterána doprovodila na jeho poslední cestě a pohřeb zajistila. Za ČsOL promluvil při smutečním obřadu vedoucí projektu Péče ČsOL o válečné veterány br. Viktor Šinkovec. Za rezort obrany se posledního rozloučení účastnil ředitel Odboru pro válečné veterány MO pan plk. Ing. Karel Vávra. U rakve stála stráž praporu ČsOL ve stejnokrojích 1. čs. armádního sboru v SSSR, v jehož řadách br. Hladík bojoval.

Sigmund Hladík se narodil 1. března 1927 v německém městě Mohuč (něm. Mainz) v Porýní. Jeho otec byl Čech, matka lotyšská Židovka, oba se živili jako umělci a cestovali s cirkusem po Evropě. Německá okupace Čech a Moravy z března 1939 zastihla rodinu Hladíkových v Praze, odkud se jim však podařilo dostat do Rigy. I Pobaltí však bylo od podzimu 1939 okupováno, v tomto případě sovětskou Rudou armádou. V červnu 1941, po napadení SSSR Německem, byli Hladíkoví jako cizinci zatčeni a internováni v tábore Oranki. Ještě během transportu do Oranek, zemřela během německého náletu na město Oru Sigmundova maminka. V Orankách se otec a syn Hladíkoví poprvé setkali s dobrovolníky československého zahraničního odboje – jednalo se o vojáky, kteří byli po napadení Polska internováni Rudou armádou, a později se z nich stal základ československého vojska na půdě Sovětského svazu. Zatímco však vojáci odjeli do Buzuluk, civilisté pokračovali do gulagu. Tak se Hladíkoví dostali do tábora u kazašského města

Aktobe (Aktubinsk), kde zažili velmi tvrdé podmínky. Naštěstí se je díky iniciativě generála Heliadora Píky podařilo vyreklamovat pro rodiče se československé vojsko v Buzuluku, kde se opět setkali s vojáky z Oranek. Patnáctiletý Sigmund Hladík se zde od února 1942 stal vojínem -elévem a prošel vojenským výcvikem. Byl také členem vojenské kapely. Bojovým křtem pro něj byla bitva o Kyjev v listopadu 1943, kdy se podílel na zásobování československých jednotek. Daleko horší zážitky si však odnesl o necelý rok později z bojů na Dukle. V bojích Karpatsko-dukelské operace však také získal přítele, Zdeňka Damaška, se kterým pak na slovenském území hrál ve vojenské kapele. Hráli i při uvítání prezidenta Edvarda Beneše v Košicích. U hudby 1. čs. armádního sboru v SSSR jej zastihla i zpráva o konci druhé světové války.

Desátník Sigmund Hladík se po válce shledal s otcem a demobilizoval z armády. O Sovětském svazu a o tom, co může Československu přinést příklon ke komunismu, věděli oba dva své.

Sigmund Hladík navázal na práci svého otce a stal se také umělcem. Díky tomu se mohl i za socialismu vypravit za hranice do západní Evropy. Od roku 1995 se stal členem Jednoty Československé obce legionářské na Praze 2. Za válečnou službu mu bylo uděleno několik vyznamenání: Pamětní medaile československé armády v zahraničí (se štítkem SSSR), Dukelská pamětní medaile, a sovětská Medaile za vítězství nad Německem ve Velké vlastenecké válce 1941–1945.

Br. Sigmund Hladík byl válečný veterán, který pro to, co zažil, válku nenáviděl a varoval před ní. Svůj život zasvětil tomu, aby lidem rozdával radost. Zemřel 14. února 2021 ve Vojenské ústřední nemocnici.

Čest jeho památce!

Opustili naše řady

Od podzimu loňského roku vnímáme citlivěji každou zprávu o nenávratném odchodu každého člověka v našem okolí. Bohužel nás za poslední měsíce opustila i řada válečných veteránů druhé světové války i novodobých zahraničních válečných a mírových misí. Za všechny dovoluňte připomenout následující osobnosti.

ALEXANDER BURGER

Alexander Burger se narodil 20. dubna 1922 ve slovenské obci Ratkovské Bystré v okrese Revúca. Aby pomáhal s užitím rodiny, začal již ve velmi mladém věku pracovat jako obsluha v cukrárně. Po okupaci jihoslovenského území maďarskou armádou se rozhodl odejít za hranice. Na česko-slovenském konzulátu v Budapešti se přihlásil mezi dobrovolníky, kteří odjeli přes Jugoslávii, Řecko a Turecko do francouzské Sýrie. Po čase se pak lodí dostal do jihofrancouzské Marseille a byl zapsán do stavu československé zahraniční armády na půdě Francie, neboť mezitím vypukla druhá světová válka. Následoval pobyt ve vojenském táboře Agde, kde se soustřeďovala 1. československá divize ve Francii. Jako příslušník 1. pěšího pluku se do prvního bojového nasazení dostal 13. června 1940 při obraně přechodu řeky Grand Morin. Čechoslováci odrazili německý útok, ale kvůli zhroucení celé fronty byli přinuceni ustupovat k Loiré. Nakonec se jednotka stáhla do přístavu Séte, odkud se Burger přeplavil na lodi Rod-el-Farag do Velké Británie. Zde jako příslušník 1. československé smíšené brigády prodělal Burger další výcvik, strážil anglické pobřeží a připravoval se na vylovení na kontinent. Po vylovení byl během obléhání Dunkerque zařazen k 3. tankové rotě II. tankového praporu. Zpráva o konci války jej zastihla na dovolené v Paříži.

Za svou službu byl vyznamenán československou medailí Za chrabrost před nepřítelem a povýšen do hodnosti poručíka ve výslužbě. Již od roku 1993 byl členem Jednoty ČsOL Praha 10. Účastnil se řady akcí spojených s připomínáním druhého československého odboje včetně vzpomínkových cest do Francie organizovaných ČsOL a ministerstvem obrany. Zemřel v nemocnici v Brandýse nad Labem ve středu 27. ledna 2021.

FRANTIŠEK CVOLIGA

František Cvoliga se narodil v roce 1925 v obci Bobrov v tehdejší velice chudém kraji na severu Slovenska. Ještě stejného roku odešla celá rodina do Francie, kde Cvoligův otec začal pracovat jako horník. Po tom, co se mu podařilo velice těžkou prací vydělat nějaké peníze, se všichni v roce 1935 vrátili zpět. Mladý František Cvoliga poté na Slovensku vychodil obecnou i měšťanskou školu a v roce 1944 navíc odmaturoval na gymnáziu v Malackách. Následně si našel práci na Obecním úřadě v Jablonce. V samotném konci války se spolu s dalšími přáteli rozhodl vypravit se naproti jednotkám 1. čs. armádního sboru. Jejich linií také za několik dnů skutečně dosáhli a přihlásili se do jejich řad. František Cvoliga byl po velice krátkém výcviku nasazen do závěrečných bojů Svobodovy

armády na Slovensku. Svoji válečnou cestu pak ukončil květnovou slavnostní přehlídkou v Praze. Po osvobození se rozhodl v armádě setrvat a v letech 1945 až 1947 dokonce studoval na Vojenské akademii v Hranicích, odkud byl vyřazen v hodnosti poručíka. V roce 1949 byl ale z vojska vyhozen a krátce také vězněn. Následně až do odchodu do důchodu pracoval v dělnických pozicích. Po roce 1989 byl rehabilitován a v roce 2000 navíc povýšen do hodnosti podplukovníka ve výslužbě.

Aktivním členem Jednoty ČsOL Olomouc 1 „6. čs. střel. pluku Hanáckého“ se stal v lednu roku 1995. Pozemská pouť plk. v. v. Františka Cvoligy se definitivně uzavřela o čtvrtstoletí později, dne 15. listopadu 2020. (text br. Milan Vyhlídal)

BOHUMIL JANČA

V pátek 5. ledna 2021 zemřel válečný veterán, člen plzeňské jednoty ČsOL, bratr Bohumil Janča.

Narodil se 4. února 1927 v obci Holoveň u města Slavuta (Chmelnycká oblast) na Ukrajině, v tehdejších Sovětském svazu. Jednalo se o obec volyňských Čechů. Otec Vladimír pracoval jako obuvník a matka Marie, rozená Popková, byla vyučená švadlena. V době stalinských represí na konci 30. let byl Bohumilův otec bezdůvodně zatčen a vězněn, ale později byl omilostněn. Z německé okupace osvobodili Holoveň sovětské partyzány a následoval nábor do sovětské domobran. V dubnu 1944 se stal příslušníkem vyčišťovacího praporu oddílu NKVD slavutského okresu, tedy složky sovětského ministerstva vnitra. Působil jako kočí, ochranka i sluha okrskového vedoucího, ale účastnil se i akcí proti ukrajinským nacionalistům, tzv. banderovcům. Po osmnáctých narozeninách byl v únoru 1945 přeřazen do opravny vozů č. 16 u 204. automobilního praporu Rudé armády v Kujbysevu. Do bojů na hlavní frontě se pravděpodobně nezapojoval. Demobilizován byl až po dvou letech, v roce 1947, kdy se rozhodl usadit s rodiči v Československu. Žil na Plzeňsku, naposledy v Městě Touškově, a přes třicet let pracoval ve Škodových závodech. Kromě toho si přivydělával jako průvodce turistů po Sovětském svazu. Od roku 1996 byl členem plzeňské jednoty Československé obce legionářské. Byl držitelem sovětské Medaile za vítězství nad Německem ve Velké vlastenecké válce 1941–1945 a od roku 2017 také českého Záslužného kříže ministra obrany ČR III. stupně.

JOSEF KOTYZA

V pozhnaném věku zemřel Josef Kotyza, válečný veterán, bývalý příslušník 1. čs. armádního sboru v SSSR, volyňský Čech a člen plzeňské jednoty ČsOL. Bylo mu 98 let.

Josef Kotyza se narodil 11. listopadu 1923 v obci Huště u Lucku ve volyňské oblasti západní Ukrajiny, na území tehdejšího Polska. Početná rodina Kotyzů měla vlastní hospodářství. Během druhé světové války byla Volyň okupována německou armádou, než byla v roce 1944 osvobozena sovětskou Rudou armádou. Jako dvacetiletý se pak Josef Kotyza přihlásil do československé zahraniční armády. Odveden byl 9. března 1944 společně s dalšími příbuznými. Po zkráceném výcviku dostal uniformu a zbraň, lehký kulomet, a byl přidělen k průzkumné jednotce 1. pěší brigády 1. československého armádního sboru v SSSR. Účastnil se Karpatsko-dukelské operace a při probíjení se k Dukle byl 18. září 1944 raněn na pravé straně hrudi.

Po uzdravení se opět zapojil do osvobozovacích bojů a v květnu 1945 se poprvé v životě dostal do Prahy. Po skončení války odešel plnit strážní úkoly do pohraničí, kde hlídal internované Němce. V roce 1947 do Československa reemigrovala celá Kotyzova rodina. Josef Kotyza vystřídal několik adres, vždy na západě Čech: Horšovský Týn, Plasy, Plzeň, naposledy Třemošná.

Od roku 1995 byl členem jednoty Československé obce legionářské v Plzni, kde se účastnil valných shromáždění a několika besed. Byl držitelem několika vyznamenání: sovětské Medaile za vítězství nad Německem ve Velké vlastenecké válce 1941-1945, Dukelské pamětní medaile, Pamětní medaile ČsOL II. i III. stupně, Pamětní medaile Krajského vojenského velitelství Plzeň. I ve vysokém věku se účastnil několika akcí jednoty, dokud mu to zdraví dovolávalo. Zemřel v neděli 24. ledna 2021.

DALIBOR PETR

Dne 14. ledna 2021 zemřel válečný veterán, účastník operací Pouštní štít a Pouštní bouře, spisovatel, bratr nadrotmistr Dalibor Petr. Člen Československé obce legionářské jednoty Olomouc 1 zemřel ve věku 51 let.

Dalibor Petr byl vojákem z povolání, sloužil u vojenského Výzkumného a zkušebního ústavu ve Vyškově a v roce 1990 odjel v rámci československého samostatného speciálního protichemického praporu do Saudské Arábie. V únoru 1991 prapor překročil hranice Kuvajtu a začal postupovat společně s aliančními spojenci ve snaze osvobodit Kuvajt od iráckých okupačních vojsk. Českoslovenští vojáci zajišťovali spojencům prevenci a ochranu před biochemickými zbraněmi. Díky svým vlastním prožitkům z nasazení napsal br. Petr v roce 2005 válečný a špionážní román „Nežádoucí mise“. Děj románu odehrávájího se v Perském zálivu a Spojených státech amerických je sice fiktivní, ale osobní zkušenost autora jej povyšuje nad ostatní.

VÁCLAV PETRAS

V úterý 22. prosince 2020 zemřel člen frýdecko-místecké jednoty ČsOL, válečný veterán, bratr plukovník ve výslužbě Václav Petras, bývalý příslušník 1. československého armádního sboru v SSSR. Bylo mu 93 let.

Václav Petras se narodil 3. července 1927 v městečku Kvasilov, obci volyňských Čechů, nedaleko Rovna, které bylo v té době součástí Polska. Oblast byla nejdříve okupována rudoarmějci v roce 1939, následně od léta 1941 Němci, než došlo v únoru 1944 k osvobození Rudou armádou. Během jednoho náletu přišel o otce. Podobně, jako řada dalších volyňských Čechů, se také Václav společně se sestrou Helenou a bratrancem Sergejem hlásil do československé jednotky bojující po boku Rudé armády. Od června 1944 byl příslušníkem 1. čs. armádního sboru v SSSR. Ačkoliv chtěl být tankistou, byl přidělen ke spojařům a měl na starosti opravy přerušovaných kabelů polních telefonů. Tuto činnost vykonával i během krvavých bojů Karpatsko-dukelské operace. Konec války jej zastihl na Ostravsku.

Po válce zůstal v Československu, zemi svých předků, a vrátil se k pivovarnictví. V tom se pohyboval již jako mladík na Volyni, neboť mezi českými volyňskými krajany bylo právě toto odvětví velice rozšířeno. Nejdéle pracoval v pivovaru v Novém Jičíně, který byl součástí koncernu Moravskoslezských pivovarů, a v roce 1970 se podílel na rozjetí výroby pivovaru Radegast v Nošovicích.

Za svou práci v obou byl v roce 2013 uveden do Síně slávy českého pivovarnictví a sladařství. Oceněn však byl i za své bojové zásluhy. Byl aktivním členem Československé obce legionářské a Českého svazu bojovníků za svobodu. Poslední rok pobýval s manželkou v domově pro válečné veterány „Vlčí mák“ při Ústřední vojenské nemocnici v Praze.

MIROSLAV RANDA

V neděli 27. prosince 2020 zemřel válečný veterán a člen karlovarské jednoty ČsOL, br. Miroslav Randa. Bylo mu 91 let.

Miroslav Randa se narodil 8. ledna 1929 ve Velkém Oseku v okrese Kolín. Rodina se díky otcovo zaměstnání u železnice odstěhovala do neklidného pohraničí Československé republiky, odkud však musela po mnichovské konferenci roku 1938 opět odejít. Přestěhovali se k osadě Pohledští Dvořáci u Havlíčkova Brodu. Jeho otec i starší bratr se zapojili do domácího odboje a využívali přitom svých zaměstnání – otec jako železničář, bratr jako drogist. Společně vyráběli chemické zápalné směsi, které umísťovali do souprav převážejících německý vojenský materiál. Mladý Miroslav byl postupně zapojován jako spojka a kolportér hořlavin ukrytých v jeho školních potřebách, od patnácti let se pak plně podílel na odbojové činnosti. Skupina byla napojena na partyzánskou brigádu Mistr Jan Hus. Do konce války nebyli Randovi prozrazení a vyhnuli se zatčení Němci.

Zásluhy za účast v domácím odbojovém hnutí byly Miroslavu Randovi přiznány až po pádu komunistického režimu. V Karlových Varech, kam se přestěhoval vlivem povinné vojenské služby, se stal členem tamní jednoty Československé obce legionářské. V roce 2016 zpracovali jeho příběh žáci Základní školy Dukelských hrdinů v Karlových Varech v rámci projektu „Příběhy našich sousedů“.

PAVEL TARNAVSKÝ

Pavel Tarnavský, člen Jednoty ČsOL Olomouc 1, spatřil světlo světa v roce 1923 v Hlinsku na daleké Volyni, kde jeho rodinu živilo větší hospodářství a chov koní. Těžce zkoušený region zažil mnohá příkoří jak ze strany Stalinových mocipánů, tak za německé okupace. Ihned po osvobození Volyně z nacistického područí se mladý Tarnavský spolu s dalšími „volyňáky“ přihlásil do 1. čs.

armádního sboru v SSSR. Postupem doby se zúčastnil střetnutí na Dukle, u Jasla a těžkých bojů na Slovensku. Jeho cesta se Svobodovou armádou se završila hned v květnu 1945 slavnostní přehlídkou v osvobozené Praze. Krátce poté byl demobilizován a dostal se na statek v Pasece u Šternberka. Spolu s rodiči, kteří mezitím z Volyně reemigrovali zpět do staré vlasti, pak na přidělených polnostech hospodařil. Počátkem 50. let ale Pavla Tarnavského i s rodinou donutili vstoupit do místního JZD. Až do svého odchodu do důchodu zde následně pracoval jako traktorista.

Změna politických poměrů po roce 1989 dopřála také obnově činnosti ČsOL, jejímž členem se Pavel Tarnavský stal v prosinci roku 1993. Jeho životní poutí skončila na samém prahu letošního roku 3. ledna 2021. Bohužel současná pandemická situace nedovolila nejen rozloučit se s naším válečným veteránem v hojnější počtu, ale bohužel ani uspořádání vojenského pohřbu. (text br. Milan Vyhřídál)

100. výročí konání Všelegionářského sjezdu v Národním domě v Karlíně

br. Jiří Filip

Organizační výbor Všelegionářského sjezdu s jeho předsedou br. Káparem

V letošním roce slaví Československá obec legionářská 100. výročí událostí, které vedly k jejímu vzniku a zahájení činnosti na území mladé Československé republiky. Skutečnost, že organizace, která má ve svém základu apel boje za svobodu a demokracii, po všech nepřízních přečkala až do dnešního dne a jako opět významná a ve veřejnosti vážená se „dožívá“ 100 let, vypovídá samo o sobě mnohé o tom, jak oprávněný a promyšlený program byl ČsOL vložen jejími zakladateli do vínku.

Vzniku Československé obce legionářské před 100 lety předcházela na přelomu let 1920 a 1921 snaha o spojení všech dosud vzniklých organizací, které sdružovaly navrátilivší se československé legionáře. Jedním z důvodů bylo již od počátku zamezit tomu, aby bylo prosazování ideálů a revolučního programu, s nímž čs. legionáři bojovali za první světové války, oslabováno skutečností, že by v republice působilo velké množství často úzce profilovaných legionářských spolků, které by se časem orientovaly na existující politické strany. Tím pádem by hrozilo, že by při řešení různých veřejných otázek mohly paradoxně stát proti sobě k obecné škodě čs. legionářů jako celku. Jednota co největšího počtu čs. legionářů se měla stát zárukou pro silnou pozici k prosazování jejich sociálních a hospodářských zájmů.

Vznik právního statusu československých legionářů přitom připadá na dobu, kdy ještě bratři neměli možnost účinného politického vlivu a jednalo se tak o projev úcty současné politické reprezentace vůči legionářským zásluhám o vznik Československa. Důležitý legionářský zákon č. 462 Sb. z. a n. byl přijat dne 24. července 1919. Kodifikoval status legionáře jako dobrovolníka československé revoluční armády, který do ní byl zařazen na základě přihlášky k některému orgánu Čs. národní rady podané nejpozději 28. října 1918, popřípadě který v této armádě dne 28. října 1918 dobrovolně sloužil, anebo kdo prokázal, že z důvodů na jeho vůli a moci nezávislých se nemohl v uvedený den k zařazení dostavit. Za legionáře byli považováni i ti, kteří byli z čs. armády řádně propuštěni a také Čechoslováci, kteří během války dobrovolně vstoupili do některé ze

Snímek shromáždění Všelegionářského sjezdu

Předsedající Všelegionářského sjezdu br. Josef Patejdl

Ministr Augustin Popelka

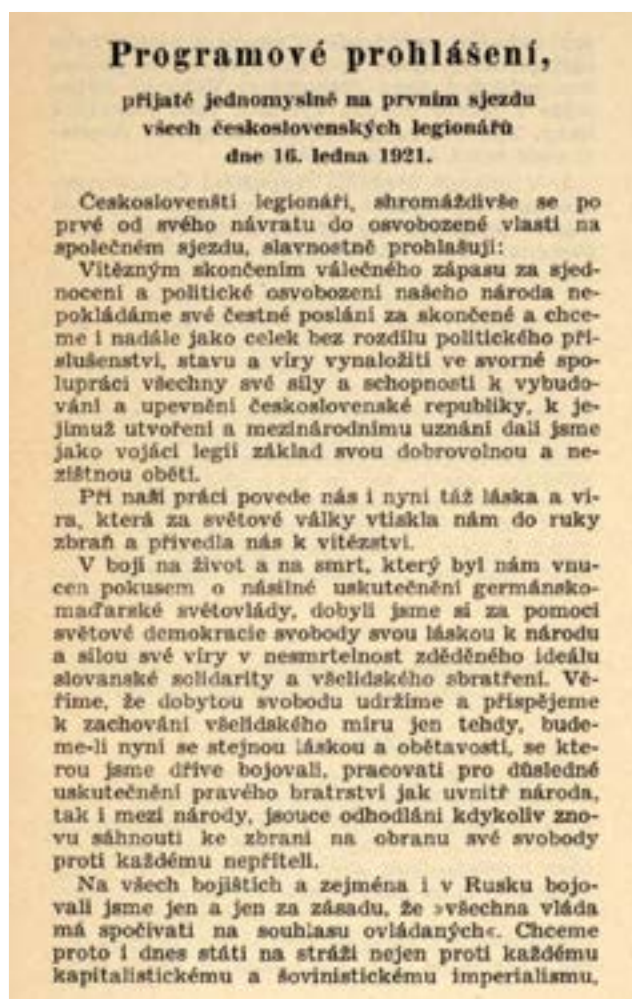
Ministr Václav Klofáč

Alice Masaryková

Renáta Tyršová

referátu. Působil při ní též evidenční úřad a finanční správa ruských legií.

Vraťme se však zpět k počátkům ČsOL. V průběhu první republiky vznikla celá řada legionářských organizací a legionáři byli mnohdy členy více organizací zároveň. Zpravidla organizace spojovaly legionáře podle toho, ke které legii za války náleželi, případně byli-li starodružiníky apod. Vznikly ale rovněž organizace, které sdružovaly legionáře například dle jejich náboženského vyznání.

V prvních dvou letech po válce však mluvíme především o třech hlavních legionářských organizacích – Svaz československých legionářů, Družina československých legionářů a Jednota československých legionářů. Vzájemné porady vedly k záměru uspořádat shromáždění čs. legionářů, které by schválilo myšlenku sjednocené organizace, vyřešilo personálie a posvětilo další postup k založení velké organizace čs. legionářů.

spojeneckých armád. Status legionáře pochopitelně nezískali příslušníci Rudé armády, ani dalších armád, vzniklých za ruské občanské války.

Řada představitelů nového československého státu chápala odpovědnost, kterou má republika vůči čs. legionářům. Vznik Československa by nebyl možný právě bez jejich odhodlání vstoupit do boje za samostatnost vlasti. V prvních letech vzniklo několik zákonů, které měly legionářům usnadnit hledání zaměstnání. Válkou vyčerpaná ekonomika však nebyla schopna rychle pojmout desetitisíce legionářů, navracející se ze Sibiře v průběhu roku 1920. Výsledkem byl fakt, že až 15 000 legionářů po svém návratu nebylo schopno nalézt práci.

Legionáři se mnohdy marně snažili získat i dělnická zaměstnání vzhledem k tomu, že do té doby nebyli členy příslušných zaměstnaneckých spolků daných továren a závodů. Často byly zaměstnavateli ignorovány i příslušné zákony, které při obsazování míst legionáře částečně upřednostňovaly. Na druhou stranu, byl-li legionář podle těchto ustanovení zaměstnán, byl nejednou vystaven nepříjemnostem a pomluvám ze strany svého okolí. Ústřední institucí, která byla pověřena koordinací veškeré sociální péče o legionáře, jejich rodiny a pozůstalé, byla Kancelář čs. legií. Tato instituce nahradila tzv. Likvidační úřad čs. zahraničních vojsk a skládala se ze zaopatřovacího referátu, s nímž souvisely tzv. humanitní ústavy, dále z pozemkového a kolonizačního, umísťovacího, podpůrného a živnostenského

Za tímto účelem se ve dnech 15.–17. ledna 1921 konal Všelegionářský sjezd v Národním domě v Karlíně. Jménem svolavatelů sjezdu přivítal na úvod přítomné delegáty i vzácné hosty Dr. Josef Patejdl, pozdější jediný předseda ČsOL v meziválečné éře organizace. Sjezd byl zahájen v sobotu 15. ledna v 10 hodin dopoledne mimo jiné slovy: „*Boj se zbraní v ruce jest skončen. Nyní nastává povinnost účelnou, rozumnou a promyšlenou prací zabezpečit republiku.*“ Následovalo zvolení pracovního předsednictva a byly diskutovány vnitřní poměry v organizacích i další palčivé problémy.

Sjezd podpořila svou účastí celá řada vzácných hostů. Československou vládu reprezentoval ministr zahraničí Dr. Edvard Beneš, ministr spravedlnosti Dr. Augustin Popelka, ministr národní obrany Václav Klofáč, legionářskou generalitu Jan Syrový, Otakar Husák a Stanislav Čeček. Mezi hosty byly přítomny i zakladatelka a první předsedkyně

Představitelé ČsOL v roce 1921 při první manifestaci na Václavském náměstí

Československého Červeného kříže Alice Masaryková a historička umění a etnografka Renáta Tyršová.

Prezident republiky T. G. Masaryk se pro nemoc z jednání omluvil, zaslal však Všelegionářskému sjezdu své poselství, jež bylo na shromáždění přečteno, ze kterého vybíráme:

Mám především velkou radost, že jste všichni již doma. Naše veřejnost – zdá se mi – nedosti ocenila, jaká to bylo veliká věc, dostati celou armádu domů. Veliká věc technicky a finančně. Za to jsme díky zavázání spojencům a rád uznávám, že Vaše vedení v cizině a také naše vláda v té věci učinily svoji povinnost. (...) Řekl jsem, že už jste všichni doma. Ne všichni – vzpomeňme s vděčností a láskou padlých a zemřelých. (...) Měli jste každý zvlášť a všichni dohromady svůj velký a národní a politický cíl před očima, jemuž jsme věnovali všechno myšlení a konání, ten cíl nás sjednotil a sbratřil. Avšak ten velký cíl je před námi i nadále, každému z nás a všem dohromady a bude do konce našeho života, dobytou svobodu a samostatnost

První manifestace čs. legionářů v rámci ČsOL na Staroměstském nám. v Praze

Josef Patejdl na obálce periodika Domov a svět již coby předseda ČsOL. Snímek zachytil jeho projev před shromážděním v Obecním domě v Praze, jež se uskutečnilo u příležitosti 10. výročí konání Všelegionářského sjezdu

zachovat a vybudovat. Stát se celým svým životem občanem opravdu svobodným. (...) Přináleželi jsme každý některé politické straně, ale přes to měli jsme a máme to společné, které nám nemůže vzít nikdo, proto jste se dnes sešli a sejdete se zase a vždy znova. Bojovali a vítězili jsme ve jménu ideje, která se žádným stranicím nedá seslabit. (...) Pracovat máme pro republiku a máme pomáhat každému a všem bratřím. Přál bych si, aby legionáři stali se administracním a sociálním vzorem. Vašemu jednání přeju zdar a budu číst protokol s velkou pozorností. Stopuji rád a všechno co se vás týče a co děláte, ovšem i to, bratři, co by někdy lépe nebylo. Na zdar!

Nedělní program rekapituloval závěry náročných sobotních jednání a nesl se již v symbolickém duchu. Poslední den sjezdu se řešily především sociální poměry legionářů v republice a pronášeny byly další projevy delegátů. Sjezd byl ukončen Dr. Patejdlem až o pozdní 18. hodině.

Nejdůležitějším výsledkem sjezdu bylo usnesení, které ukládalo dosavadním legionářským organizacím ukončit svou činnost, svolat sjezd nové všelegionářské organizace, navrhnout její název, stanovy, program a dočasně spravovat finanční fondy. Organizace se měla ve smyslu programového prohlášení stát oporou demokratické Československé republiky a nositelkou idejí, které vedly legionáře do zahraničního revolučního hnutí. Sjezdem byl rovněž zvolen Přípravný výbor, který vypracoval stanovy ČsOL. Vše pak směřovalo k pořádání Ustavujícího sjezdu ČsOL, jež připadl na 22. května 1921. O tom více v příštím čísle Legionářského směru. ■

Legiovlak vrátil tvář už přes 14.000 legionářů

br. Miloš Borovička

Díky webu Československé obce legionářské se každý může podívat do tváře již 14 000 legionářů. Pracovníci Legiovlaku, kteří zatím nemohou přivítat jeho nadšené návštěvníky, každý den zpracovávají desítky dokumentů, které získali při jeho cestě v letech 2015–2020 a rozšiřují veřejně přístupnou databázi www.krevlegionare.cz.

Protiepidemická opatření se výrazně dotkla i Československé obce legionářské, která musela v minulém roce pro veřejnost výrazně omezit činnost svého pražského muzea i Legiovlaku, jehož program byl v posledním roce projektu Legie 100 výrazně redukován. I tak si ho na jeho 23 loňských zastávkách stihlo prohlédnout na 60 000 lidí. „Řadu návštěvníků zajímají životní příběhy jejich předků a často přináší fotografie či jiné dokumenty, které se k legionářské historii váží,“ říká Jiří Charfreitag, vedoucí projektu Legiovlak a dodává: „Od první chvíle veškeré dokumenty a fotografie od návštěvníků skenujeme, třídíme a postupně přidáváme do legionářské databáze www.krevlegionare.cz.“ Pracovníci Legiovlaku také sami aktivně vyhledávají ve starých novinách, časopisech či ročenkách veškeré fotografie, na kterých se dají identifikovat konkrétní legionáři a ty pak přidávají k jednotlivým jménům v databázi.

Zatímco v běžném provozu Legiovlaku byl čas na soustavné doplňování databáze především přes zimu, kdy se prováděla údržba, zdá se, že současná nešťastná situace je alespoň k něčemu dobrá. „Průvodci Legiovlaku mají teď více času a naše digitalizační středisko každý den doplňuje a zveřejňuje desítky nových záznamů a fotografií mapujících život legionářů,“ říká Charfreitag a dodává: „Základem našich stránek je databáze, kterou nám poskytl Vojenský historický archiv, tu jsme během posledních pěti let značně rozšířili zejména o fotografie, některá chybějící životopisná data a další dokumenty. Vše je zdarma veřejně přístupné, chtěli bychom, aby každý měl možnost poznat tvář svého předka legionáře.“

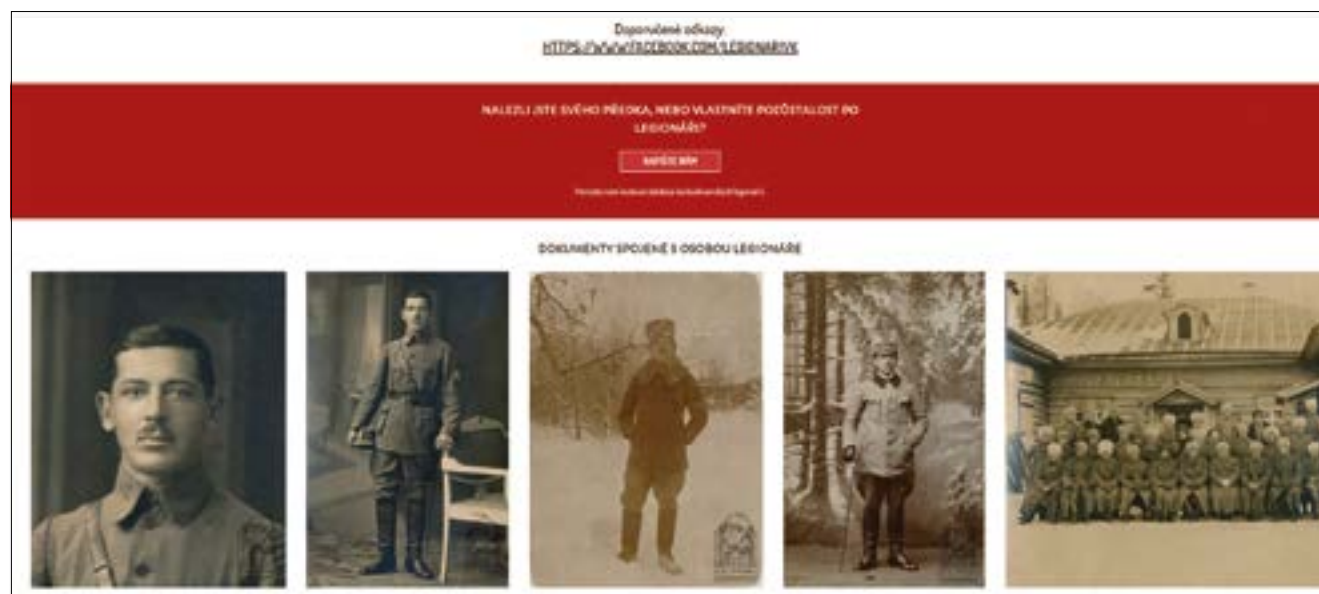
Fotografie a další dokumenty lze již najít u 14 000 čs. legionářů, celkem je prozatím zveřejněno 60 817 jednotlivých snímků, což představuje na 28 GB dat. U 2 155 legionářů se

podářilo dohledat jejich meziválečné zaměstnání, 2 462 z nich jsme spojili s konkrétní legionářskou organizací, jejíž byli členy a u 4 714 jsme doplnili datum jejich úmrtí, neboť během komunistického režimu o jejich osudy oficiální místa projevovla jen pramalý zájem. Podrobnější životopis má v současnosti doplněno 427 legionářů a na mnoha dalších se stále pracuje.

Mezi fotografiemi a dokumenty v databázi lze najít i skutečné skvosty. „Jsme velmi pyšní například na fotoalbum týlového intendantstva našich legií na Rusi legionáře Jiřího Hanuše,“ říká Charfreitag a dodává: „Album jsme dostali darem od pana Milana Niče už v roce 2017 při jeho návštěvě Legiovlaku a je vynikajícím pramenem poznání o úžasné schopnosti improvizovat, přizpůsobit se chaosu občanské války i podnikavosti.“ Týlové intendantstvo byla složka legií, která se starala o jejich zásobování. Dokázali získat vše od potravin, přes oděvy až ke zbraním a municí. Naši vojáci ze Sibíře vyváželi například kožesiny a jiné zboží, za které pak nakupovali nedostatkové suroviny, provozovali řadu továren a to včetně pro Čechoslováky nezbytného pivovaru v Kurganu. Tyto unikátní fotografie naleznete v záznamech legionáře Jiřího Hanuše na webové stránce <http://www.legie100.com/krev-legionare/30810/>.

O úspěšné práci na doplňování databáze legionářů pojednávala v sobotu 20. března v hlavních zprávách odvysílaná reportáž České televize, která inspirovala další lidi k tomu, aby nám zaslali své materiály po čs. legionářích. Jen za první týden po reportáži byly zaslány informace a materiály k dalším 500 čs. legionářů, které jsou postupně rovněž umisťovány na veřejně přístupné databázi. ■

Zemřel alpin Lino Gobbi z Arca.

Velký přítel naší země i Československé obce legionářské

Na přelomu loňského a letošního roku jsme si bohužel mohli přečíst řadu smutných zpráv o úmrtích válečných veteránů, většinou členů ČsOL, a to nejen z doby druhé světové války. Smutná zpráva přišla i z italského města Arco, které je úzce spojeno s historií československých legií. Dne 7. ledna 2021 zemřel pouhý měsíc před svými nedožitými 100. narozeninami Lino Gobbi, veterán italských horských jednotek, kterého si dobře pamatují účastníci pietních akcí ČsOL a Ministerstva obrany ČR, pravidelně pořádaných v Arco od první poloviny 90. let 20. století na památku zde popravených československých legionářů.

Lino Gobbi se narodil 9. února 1921 v zemědělské rodině jako nejstarší z devíti dětí. V lednu 1941 narukoval do italské armády a stal se příslušníkem elitních horských jednotek – alpinů. Po absolvování základního výcviku a instruktorského kurzu dosáhl hodnosti desátníka. Dne 2. ledna 1943 byl odeslán na východní frontu jako posila italské horské divize Julia. Italští alpini byli v té době nuceni podílet se na Mussoliniho rozkaz na německé agresi proti Sovětskému svazu jako součást italských expedičních sil, v jejichž rámci vytvořili armádní sbor o celkovém počtu 57 000 vojáků (divize Julia, Tridentina a Cuneense). Jejich celkové ztráty během těžkých, převážně ústupových bojů jsou italskými historiky odhadovány na plné dvě třetiny nasazených vojáků.

Lino Gobbi prožil v mrazivém pekle ústupových bojů na Ukrajině několik týdnů (od ledna do března 1943). Po návratu z východní fronty sloužil na dnešním území Slovinska a Chorvatska, kde jej zastihla zpráva, že dne 8. září 1943

byl svržen Mussolini a italský král se rozhodl ukončit neblahé spojenectví Itálie s nacistickým Německem. Lino Gobbi byl internován v německém zajateckém táboře u města Ziegenhain, kde odmítl výzvu, aby se znovu zapojil do bojů po boku Německa. Následně byl odsouzen k několikaletému těžkému žaláři ve věznicí ve městě Butzbach. Zde prožil konec války a osvobození. Poté byl demobilizován v hodnosti četaře a vrátil se do rodného Arca, kde pracoval až do pozdního věku na rodinné farmě. Stal se rovněž váženým funkcionářem podnikatelských sdružení místních zemědělců.

Patřil k italské generaci, která se musela v mladém věku vyrovnat s válečným utrpením a následně dokázala díky své tvrdé práci překonat následky války a obnovit v Itálii politický systém, založený na parlamentní demokracii a navrátit zemi i její ekonomickou prosperitu. Lino Gobbi také řadu let aktivně působil v místní pobočce veteránské organizace alpinů, kde v letech 1989–1991 a 1992–1995 zastával funkci předsedy. V té době se významně zasloužil o obnovu již zmíněných pietních akcí, pořádaných na památku čtyř československých legionářů, popravených v Arco rakousko-uherskými vojáky 22. září 1918 po bojích na Doss Alto.

Lino Gobbi se až do konce svého života aktivně zapojoval do realizace velkého počtu veřejně prospěšných akcí alpinů. Byl velmi oblíben pro svou klidnou, laskavou a přátelskou povahu. Věnoval velkou pozornost přednáškám pro školní mládež, často vyprávěl mladé italské generaci o svých válečných zkušenostech i o krutostech války a pomáhal tak školákům lépe pochopit toto komplikované období moderní italské historie a cenu míru. V roce 2007 publikoval své zážitky z války i z německé internace v knize nazvané „Vánoce bez zvonů“. Za svou celoživotní práci ve službě míru a demokracii získal Lino Gobbi několik italských i českých ocenění. V roce 2005 byl vyznamenán Čestným pamětním odznakem MO ČR za péči o památník československých legionářů. V roce 2015 byl vyznamenán Čestnou medailí prezidenta Italské republiky a byl zvolen osobností roku provincie Trentino. V roce 2014 obdržel Pamětní medaili Jana Masaryka Ministerstva zahraničních věcí ČR a v roce 2016 převzal při příležitosti svých 95. narozenin Čestné ocenění města Arco (stříbrná plaketa). ■

Čs. legionáři a Korea

Korejský poloostrov byl v minulosti zmítán mnoha boji a mocenskými touhami různých národů. A právě do jedné etapy dějin tohoto poloostrova nepřímo zasáhli i naši legionáři. V loňském roce uplynulo 100 let od doby, kdy se českoslovenští legionáři nemsazatelně zapsali do historie Koreje a především boje Korejců za svou nezávislost, když jim pomohli s vyzbrojením jejich armád odboje. Od roku 1910 bylo totiž území Koreje anektováno Japonci, kteří poloostrov ovládali až do konce druhé světové války.

Samotný boj Korejců za nezávislost spustilo úmrtí bývalého korejského císaře Kodžonga a následná celostátní protijaponská manifestace v duchu sebeurčení národů, která byla dne 1. března 1919 tvrdě potlačena. Prakticky ihned poté začaly vznikat tzv. armády nezávislosti, což byly korejské dobrovolnické jednotky, které většinou v příhraničí Koreje podnikaly výpady proti Japoncům a způsobovaly jim nemalé ztráty. Takových armád postupně vzniklo více než 40 a jejich cílem byl ozbrojený boj vedoucí k obnově samostatnosti. Jedním z hlavních překážek tohoto boje byl však nedostatek zbraní, které by mohly tyto jednotky používat a zde je dějinná úloha čs. legií pevně zakořeněna. Právě od našich legionářů se Korejcům dařilo získávat zbraně, které našim odplouvajícím jednotkám již nebyly k užžitku, a navíc legionáři nechtěli, aby zbraně skončily v rukou bolševiků. Reakce ze strany Japonců na sebe však nenechala dlouho čekat a tak již 7. března 1920 poslal náčelník japonského štábu Inahaki protest ruským úřadům, proti tomu, že „na jejich území dává se Korejcům, poddaným Japonska, možnost opatřovat si zbraně a vojenské potřeby proti Japonsku.“ I přes tyto protesty se v následujících měsících podařilo zbraně od našich legionářů získávat. Z dostupných pramenů víme, že naši legionáři prodávali Korejcům především pušky ruské a také japonské výroby, ale

také nemalé množství kulometů a střeliva. Samotné boje Korejců s Japonci vyvrcholily na konci října 1920, kdy došlo hned k několika bitvám, v nichž utrpělo japonské vojsko poměrně velké ztráty a to přesto, že mělo několikanásobnou převahu jak lidskou, tak i ve formě výzbroje. Právě bitva u Čching-šan-li z října 1920, kde Korejci bojovali proti desetinasobné přesile, je dodnes

v Koreji považována za největší vítězství v celé historii protijaponského odboje. Nebylo by ho však možné uskutečnit bez zbraní získaných od našich legionářů, což Korejci dodnes vnímají a kvitují s povděkem.

A právě výše zmíněná epizoda z dějin našich legií se stala základem pro spolupráci Korejců s naší legionářskou obcí, která začala již v roce 2013. V té době jsme se zapojili do natáčení dokumentu o korejské nezávislosti v souvislosti s našimi legionáři, dokumentaristům jsme poskytli dobové dokumenty a zpřístupnili naše sbírky pro natočení ilustračních záběrů. Celá spolupráce, která již trvá osm let, vyvrcholila před několika týdny, kdy po mnoha měsíčních přípravách Československá obec legionářská zapůjčila zbraně a legionářské artefakty ze svých sbírek pro připravovanou výstavu ke stoletému výročí úspěšných bitev za nezávislost z roku 1920 v Soulu. Ta měla být otevřena již v říjnu minulého roku, ale současná situace si vynutila odložení data zahájení. Zatím na letošní jaro. Posun termínu ale umožnil dokončení zápůjčky, která se stala logisticky složitou operací, od posouzení žádosti o vývoz ze strany Ministerstva kultury ČR, až po vývozní povolení znehodnocených zbraní do Koreje. Jsme velice rádi, že k našemu národu dodnes chovají Korejci úctu a naše Obec se mohla alespoň malým dílem zasadit o připomínku našich legionářů na vzdáleném korejském poloostrově. ■

Apolinářská nedonošeňátka

Lucie Svobodová, předsedkyně spolku

Náš spolek vznikl spojením 4 maminek, kterým apolinářští neonatologové zachránili děti. Naši kluci Přema (420g), Maty (730g), Tobík (800g) a Šíma (960g) by tu bez jejich báječné péče nebyli. Zemská porodnice u Apolináře je jedním z 12 perinatologických center v České republice. A je právě tím centrem, které se věnuje záchraně nejmenších miminek s hmotností pod 500 gramů nebo narozených před 24. gestačním týdnem.

Péče o takové novorozence je velice nákladná, drtivá většina financí, které porodnice dostane, se vynaloží na přístroje a léky, které přímo udržují předčasně narozená miminka naživu. Naším cílem je získat finance na to, abychom zpříjemnily často velmi dlouhý pobyt v porodnici mamince a miminku. Zároveň i usnadnily práci personálu. Nově se snažíme získat prostředky na přístroje, které pomáhají zachránit životy nezralých novorozenců a snižují riziko zdravotních následků předčasně narozených dětí.

Pracujeme bez nároku na zisk a z vlastní kapsy se nám daří hradit i provozní náklady spolku. Protože dobro se má vracet v plné výši. Všechny projekty předem konzultujeme přímo s personálem neonatologie, se kterým jsme v úzké spolupráci. Odborným garantem našeho spolku je MUDr. Tereza Lamberská, Ph.D.

V loňském roce se nám podařilo získat prostředky ve výši více než jeden milion korun, což je úžasný úspěch. Peníze jsme získaly od fyzických i právnických osob, prostřednictvím grantů, výtěžkem z prodeje charitativních kalendářů nebo obléčení v rámci Pidibazaru.

Pořídily jsme například 7 klokánkovacích křesel, resuscitační lůžko, transportní modul k inkubátoru, kancelářská křesla pro sestřičky, kávovary s kapslemi pro maminky, opravily jsme zázemí, přinesly lůžkoviny našité báječnými švadlenkami. V boji s Covid pandemií jsme pomohly stovkami našitých ústenek a krémů na desinfekci poničené ruce personálu.

Pro letošní rok máme projektů hned několik. V první řadě jsme na vedení vyjednaly znovuootevření projektu kamer nad inkubátory, moc si přejeme, aby se ho letos podařilo dotáhnout do konce. Pak bychom se rády věnovaly rekonstrukci staré neonatologické ambulance. Zasloužila by ji. No a pak budeme samozřejmě hbitě reflektovat na požadavky personálu a potřeby maminek a miminek. Vše o nás si můžete přečíst na FB Aponedo nebo na www.aponedo.cz, kam brzy zamíří i aktuální výroční zpráva. ■

Vzpomínka na prvního předsedu br. Josefa Patejdla

text br. Jiří Filip
foto br. Milan Mojžíš

Již před několika lety začali pracovníci Ústředí ČsOL vždy u příležitosti výročí narozenin prvního předsedy ČsOL br. Josefa Patejdla navštěvovat jeho hrob na Vinohradském hřbitově. I na konci loňského roku se tak stalo. Vzhledem k aktuální situaci se k místu posledního odpočinku br. Patejdla vydali br. tajemníci Milan Mojžíš a Jiří Filip, kteří se poklonili památce a dílu muže, jenž zásadně ovlivňoval chod čs. legie v Rusku a v éře první republiky byl předsedou největší legionářské organizace, aby nakonec za své pevné postoje a neochvějně demokratické přesvědčení položil svůj život.

První předseda ČsOL Josef Patejdl se narodil 30. prosince 1878 v Hromnicích u Plzně. Po absolvování práv na Univerzitě Karlově v Praze v roce 1908 působil v Plzni, kde si roku 1913 otevřel advokátní kancelář. Do první světové války odešel s rakousko-uherským Pěším plukem č. 35 v hodnosti poručíka, ale již 27. srpna 1914, tedy necelý měsíc po začátku konfliktu, se u východopolského Krašniku dostal do ruského zajetí. V něm se již na počátku následujícího roku zapojil do organizace zahraničního odboje. Dne 1. září 1916 si podal přihlášku do čs. legií a 1. července 1917 do nich byl zařazen v hodnosti poručíka k 5. čs. střeleckému pluku. Stal se jedním z předních organizátorů čs. legií a zahraničního odboje v Rusku. V květnu 1917 se stal tajemníkem Svazu čs. spolků v Petrohradě a v roce 1918 místopředsedou Odbočky Národní rady československé v Rusku. V prosinci 1918 jej ministr války gen. M. R. Štefánik vyslal v čele legionářské delegace do vlasti, aby informoval veřejnost o problémech čs. vojska v Rusku.

V Československu působil nejen jako delegát Československého národního vojska v Sibiři, ale zároveň do roku 1920 vykonával funkci náměstka starosty Plzně. I díky tomu byl na konci července 1919 účastníkem úspěšného vyjednávání s vůdci ozbrojené vzpoury ruských legionářů, kteří se násilně dostali z Železných Rud až do Plzně a měli v plánu zde získat další podporu pro postup na Prahu. Výsledkem bylo okamžité navrácení vojáků zpět na západočeské stanoviště a následné soudní potrestání vůdců vzpoury. Od roku 1920 zastával

funkci ministerského rady Kanceláře prezidenta Československé republiky.

Od počátku stál Patejdl při ustavení legionářské organizace, která by byla oporou demokracie a republikánského zřízení a zároveň prosazovala politické cíle a zájmy legionářů. Ve dnech 15.–17. ledna 1921 předsedal Všelegionářskému sjezdu v Národním domě v Karlíně a díky vysokému osobnímu kreditu byl jasným kandidátem na prvního předsedu v květnu založené Československé obce legionářské, kterým byl opakovaně volen a v této funkci vytrval až do druhé světové války. V červnu 1921 byl rovněž delegován jako poslanec do Národního shromáždění republiky Československé, kde vstoupil spolu s tajemníkem ČsOL Jožou Davidem do klubu Československé strany národně

socialistické. Spolu s dalšími „bratry poslanci“ vyvíjel silnou intervenční činnost ve prospěch legionářů.

Po přijetí Mnichovské dohody v éře tzv. druhé republiky vstoupil Patejdl v rozporu s rozhodnutím své domovské politické strany do Národní strany práce, která se do nacistické okupace stavěla proti autoritářským tendencím Strany národní jednoty a hájila principy parlamentní demokracie.

Josef Patejdl byl za protektorátu jako významná osobnost první republiky a předseda ČsOL zatčen a uvězněn v koncentračním táboře Sachsenhausen, odkud byl 18. září 1940 dopraven v zuboženém stavu do koncentračního tábora Dachau. Zde podlehl vězeňským útrapám již 7. října 1940. V roce 1992 mu prezident republiky Václav Havel udělil Řád Tomáše Garrigua Masaryka III. třídy in memoriam. ■

133. výročí narození generála Jana Syrového

V neděli 24. ledna si členové Československé obce legionářské připomenuli 133. výročí narození československého legionáře, vojáka a politika, generála Jana Syrového. Na hrob Jana Syrového a jeho manželky Anny umístěný na Olšanských hřbitovech v Praze položili věnec.

Jan Bohumír Syrový se narodil 24. ledna 1888 v Třebíči. Před první světovou válkou odešel za prací do Varšavy, která byla v té době součástí carského Ruska. Ihned po vyhlášení války se rozhodl k dobrovolné službě v ruské armádě a stal se jedním z prvních příslušníků České družiny. Díky své pili a schopnostem během rozvědek se z vojína vypracoval na důstojníka. Jen krátce před zahájením útoku Československé střelecké brigády u Zborova, 2. července 1917, byl raněn dělostřeleckou palbou a přišel o pravé oko. Jako jeden z velitelů částí československých jednotek absolvoval vystoupení proti bolševickým silám, ovládnutí Transsibiřské magistrály a bojové operace na Sibiři. Byl povýšen do generálské hodnosti a stal se velitelem československého vojska na Rusi. Po příjezdu do Československé republiky pokračoval ve slibné armádní kariéře. Mezi roky 1925 až 1933 byl náčelníkem

Hlavního štábu československé branné moci, od roku 1927 dosáhl hodnosti armádního generála. V kritických chvílích se slavný legionářský generál, přirovnávaný k legendárnímu Janu Žižkovi, stal vůdčí osobností národa. Od září 1938 se stal předsedou úřednické vlády a ministrem národní obrany. V prosinci byl na postu premiéra nahrazen Rudolfem Beranem, ale ve funkci ministra národní obrany vydržel až do okupace Čech a Moravy v březnu 1939. V nejtěžších chvílích obklíčeného národa tak stál v jeho čele. To mělo patrně vliv na jeho apatii a neangážovanost během druhé světové války. Patrně se sice nezapojil aktivně do odboje, ale také se nenechal vtáhnout do kolaborace s okupanty. Přesto byl po válce nesmyslně zatčen a odsouzen za vlastizrady na dvacet let. Odseděl si čtrnáct let, zemřel o deset let později, 17. října 1970, zklamán z nespravedlivého trestu.

U hrobu jednoho z nejslavnějších československých legionářů se sešla sestra Marcela Tolarová, zastupující Ústředí Československé obce legionářské, a bratr Miroslav Maňas, předseda valaškokloboucké jednoty ČsOL zastupující členy posádky Legiovlaaku, pojízdného muzea československých legií. Společně zde položili věnec a poklonili se památce Jana Syrového. Je správné, aby na podobné osobnosti členové ČsOL nezapomínali, a inspirovali k tomu i širokou veřejnost. ■

171 let od narození prezidenta Osvoboditele

text br. Petr Tolar

foto ses. Miroslava Čížková, br. Stanislav Čížek br.

Jan Steidler, ses. Marcela Tolarová

V neděli 7. března 2021 uplynulo 171 let od narození prezidenta Osvoboditele, Tomáše Garrigua Masaryka. První československý prezident, humanista, filozof a pedagog se narodil 7. března 1850 v Hodoníně.

Současná epidemiologická opatření vlády sice neumožnila uskutečnit tradiční vzpomínkové akce k připomenutí tohoto výročí, členové Československé obce legionářské se přesto postarali o důstojné připomenutí Masarykovy památky. Po celé České republice se členové několika jednot ČsOL odebrali individuálně k pomníkům a pamětním deskám ve své blízkosti.

Pietní akt konaný nad Masarykovým hrobem v Lánech se pochopitelně nemohl uskutečnit, ale věnec ČsOL se zde přesto objevil. O položení se postarali manželé Čížkovi, členové kladenské jednoty ČsOL.

V hlavním městě navštívili bratři Skácelík a Steidler z posádky Legiovniku Thunovskou ulici na Malé Straně, kde se na domě čp. 18 nachází pamětní deska s podobiznou Tomáše G. Masaryka. Připomíná, že v prvním patře tohoto domu jedenáct let žila rodina Masarykových, od listopadu 1896 do listopadu 1907. U příležitosti Masarykových narozenin zde položili věnec a přesunuli se do pražských Kunratic, k pomníku s bustou T. G. Masaryka. Ten se nachází na náměstí Prezidenta Masaryka.

Zaměstnanci Ústředí ČsOL, manželé Tolarovi, se ve stejnou dobu odebrali k jinému z bývalých domovů rodiny Masarykových, do Mickiewiczovy ulice. Řadová rodinná vilka čp. 13 byla domovem Masarykových od léta 1911 až do prosince 1918, kdy se Tomáš G. Masaryk vrátil z exilu do vlasti. Většinu času zde však strávila Charlotta Garrigue Masaryková v osamění – manžel s dcerou Olgou byli v zahraničí, dcera Alice byla vězněna ve Vídni, syn Herbert zemřel a syn Jan sloužil na frontě. V roce 1925 se tedy členové tehdejší dejvické jednoty ČsOL usnesli na uctění památky této velké

ženy umístěním busty na Masarykově domě v Mickiewiczově ulici. Právě k této bustě položili nyní členové ČsOL květiny, jako připomínku Masaryka i jeho manželky, která měla pro něj a jeho pokrokové myšlení zásadní význam.

V současné složité době se mnozí potýkáme s obtížemi a starostmi, které jsme mnohdy doposud nepoznali. Inspiraci a naději pro budoucnost vždy najdeme v díle T. G. Masaryka, které je a bude stále aktuální. Stojí za to vzít do ruky některou z Masarykových knih a zamýšlet se nad jeho texty. Člověk díky tomu vždy nalezne něco nového na sobě samém i době, ve které žije. ■

82. výročí německé okupace z března 1939

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Tolarová

Patnáctý březen patří k nejsmutnějším dnům naší moderní historie. V roce 1939, před 82 lety, obsadily území Čech a Moravy oddíly německé branné moci. Nastalo šestileté období temna, kdy zemřely tisíce nejlepších československých vlastenců. Československá obec legionářská na ně nezapomíná, a proto pravidelně pořádá pietní shromáždění u sochy Tomáše G. Masaryka na pražských Hradčanech.

Přesně před rokem se akce uskutečnila s početným omezením zúčastněných osob a s vyloučením veřejnosti. Bohužel, přetrvávající pandemie nemoci COVID-19 znamená, že se letošní vzpomínka musela uskutečnit za ještě přísnějších opatření. Na výzvu Ústředí ČsOL se k akci připojili delegáti státní samosprávy a institucí, ovšem každý tak učinil během dne samostatně, aby nedošlo k setkání většího počtu osob. Květinové dary tak k soše prvního československého prezidenta položili: 1. místopředseda Senátu Parlamentu České republiky pan Jiří Růžička, zástupce ředitele Odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany České republiky pan Pavel Kugler, velvyslanec Německé spolkové republiky v České republice jeho excelence pan Christoph Israng. Krátce po poledni položil věnec za pořádající organizaci také předseda ČsOL br. Pavel Budinský.

Jakkoliv se vždy jedná o bolestivé vzpomínky, je třeba si připomínat i tato smutná výročí, jako upomínku na jejich oběti. Právě ve strašných dobách německé okupace se probudila morální síla českého a slovenského národa, jak dokládají tisíce odbojářů doma i v zahraničí. Posláním ČsOL je, aby se na tyto vlastence nezapomnělo. ■

Pieta za kapitána Morávka

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Tolarová

Po poledni 21. března 1942 zůstal po boji s přesilou příslušníků německého gestapa u tramvajové zastávky Pražný most v pražských Dejvicích ležet mrtvý odbojář, kterému se říkalo mnoha jmény, ale zřejmě nejvíce se uchytila jeho přezdívka „Pobožný střelec“. Byl to bývalý štábní kapitán, člen vojenské odbojové organizace Obrana národa, Václav Morávek.

Pracoval v úplné ilegalitě a v rámci Obrany národa se zaměřoval na činnost, kterou mohl německým okupantům co nejúčinněji aktivně uškodit. Společně s dalšími zpravodajskými důstojníky, podplukovníky Josefem Balabánem a Josefem Mašínem, si říkali „Tři mušketýři“, zatímco gestapo je přezdívalo „Tři králové“. Morávek mezi nimi vynikal svými odvážnými, až lehkovážnými kousky, kterými k nepříčetnosti dováděl pražské gestapáky. Na jaře 1941 však byla skupina rozbita, Balabán i Mašín zatčeni. Morávek však unikl dál, až do zmíněného března 1942, kdy byl zastřelen v přestřelce. Chtěl totiž pomoci svému společníkovi, Václavu „Fešáku“ Řehákovvi, kterého gestapo právě zatýkalo. Nepřítel však bylo příliš.

V devadesátých letech byl v místech přestřelky a Morávkovy smrti postaven pomníček, který jeho památku připomínal. Během výstavby tunelového komplexu Blanka však došlo k jeho demontáži a znovu byl instalován v nově vzniklém Morávkově parku po dokončení stavebních prací v roce 2014.

Letošní 79. výročí hrdinské smrti štábního kapitána Václava Morávka, brigádního generála in memoriam, nebylo opět možné uctít během oficiálního pietního aktu. Proto se zástupci Československé obce legionářské odebrali k pomníku v Morávkově parku individuálně v pátek 19. března 2021, stejně jako tak odděleně učinily všechny ostatní delegace institucí a spolků – Senát Parlamentu České republiky, Ministerstvo obrany České republiky, Magistrát Hlavního města Prahy a Český svaz bojovníků za svobodu. Kytici za Ústředí ČsOL položil organizační tajemník br. Jiří Filip.

Čest památce Václava Morávka. ■

Odhalení obnoveného hrobu legionáře Jana Čondla

text br. Tomáš Rusek a Martin Lokaj
foto br. Tomáš Herman

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

Dne 9. prosince 2020 byl na hřbitově při kostele sv. Jana Křtitele v Dolní Lutyni slavnostně odhalen obnovený hrob italského legionáře a strážmistra finanční stráže Jana Čondla, rodáka z obce Cep na Třeboňsku. Stalo se tak za účasti zástupců Jednoty Československé obce legionářské Ostrava 1, která celý počín iniciovala, Celního úřadu pro Moravskoslezský kraj a Moravskoslezského klubu celníků, jejichž příslušníci a členové přispěli na obnovu náhrobku finanční sbírkou, a představitelů obce Dolní Lutyně.

Při obnově hrobu, na níž se finančně podílela také Čondlova rodina a obec Dolní Lutyně, bylo dbáno na to, aby při užití odolnějšího

materiálu byla zachována kompozice původního náhrobku. Nově přibyla bronzová plaketa Československé obce legionářské „Památce legionáře“, upozorňující na opomenutou

účast zemřelého v boji za národní osvobození v letech první světové války. Rekonstrukce také umožnila opravit v nápisu z roku 1921 chybně uvedené místo narození. Místo posledního odpočinku Jana Čondla tak opět získalo důstojnou podobu.

K slavnostnímu odhalení došlo na den přesně 99 let od Čondlova úmrtí. Jeho život i tragický skon přítomným přiblížil br. Tomáš Rusek, tajemník Jednoty Československé obce legionářské Ostrava I. Předseda též jednoty br. Martin Lokaj vyjádřil všem zúčastněným dík za podporu. Nad hrobem promluvili také plk. Kamil Kaluža, ředitel Celního úřadu pro Moravskoslezský kraj, a pan Petr Vlček, předseda Moravskoslezského klubu celníků. Oba vzdali hold padlému kolegovi, který představuje mravní vzor i současným celníkům a zároveň se hrdě přihlásili k tradicím finanční stráže Československé republiky. Věříme proto, že památka Jana Čondla se neomezí pouze na jméno vytesané do kamene, ale bude i nadále žít mezi moravskoslezskými příslušníky Celní správy České republiky.

Jejich historii a současnou činnost si v Dolní Lutyni ostatně připomene již v tomto roce společně s výstavou o Janu Čondlovi a československých legiích v Itálii, jež dodatečně nahradí doprovodný program slavnostního odhalení, nerealizovaný z důvodu protiepidemických opatření. ■

(K osobnosti J. Čondla viz č. 3/2020, s. 43 – pozn. redakce)

Vzpomínka na Mikuláše Končického

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 1

br. Martin Lokaj
předseda jednoty

Členové jednoty Československé obce legionářské Ostrava 1 uctili nad hrobem na vítkovickém hřbitově památku svého čestného předsedy genpor. Mikuláše Končického (1925–2015). Stalo se tak v předvečer pátého výročí úmrtí tohoto výjimečného muže, účastníka našeho zahraničního odboje v letech druhé světové války, příslušníka 1. československé samostatné tankové brigády a jednoho z osvoboditelů Ostravy – města, kde symbolicky našel svou životní lásku a posléze také domov.

Mikuláš Končický se narodil do rodiny českých krajanů na někdejší polské Volyni, kde zažil tragické období sovětské i německé okupace. Když se karty obrátily a na Volyně se vrátili rudoarmějci, přihlásil se v březnu 1944 do československého zahraničního vojska s cílem pomoci osvobodit nikdy nespátřenou vlast svých předků. „Když jsem předstoupil před odvodní komisi, velitel tankové roty Richard Tesářík mě poplácal po holých zádech a zavelel – k tankistům,“ vzpomínal po letech s hrdostí. Nedlouho poté se již jako velitel tankové čety zúčastnil dukelské, jaselské a konečně také ostravské operace. „Boje byly těžké a nebezpečné. Ale úkol byl jasný a musel být splněn. K Ostravě jsme se probíjeli metr po metru. Lidé nás vítali s nadšením a láskou.“ A tehdy potkalo Mikuláše Končického v osvobozeném městě osudové štěstí. „K mému stroji totiž přiběhla dívka. Zvolala na mne „nazdar!“ a dost ji překvapilo, že jsem jí odpověděl česky. Chtěla mne stůj co stůj ukázat rodině jakožto prvního československého vojáka. Sešli jsme tedy do sklepa, krátce si popovídali a já jí pak sdělil, že se pro ni po válce vrátím. Svůj slib jsem dodržel – tak jsem si vlastně „vybojoval“ svoji celoživotní lásku a brzy též manželku.“

Po válce se Mikuláš Končický rozhodl zůstat v Československu a pokračovat ve službě u armády, kde platil za uznávaného odborníka tankové techniky. Jeho znalosti a pedagogické schopnosti pak našly uplatnění ve vojenském školství. Naposledy zastával funkci vedoucího katedry tankové a automobilní na Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně. Za své politické postoje v roce 1968, kdy se ostře vymezil proti okupaci vojsky Varšavské smlouvy, však byl postupně suspendován na nižší funkce a posléze propuštěn. V 70. letech tak přesídlil do Ostravy, kde až do důchodu pracoval ve stavebnictví.

Morální rehabilitace se Mikuláš Končický dočkal až po pádu komunistického režimu. Aktivně se zapojil do činnosti Českého svazu bojovníků za svobodu, jehož městský výbor v Ostravě od roku 1992 coby předseda vedl. Zároveň se angažoval také v obnově Československé obce legionářské, přičemž v letech 2002–2015 stál v čele její místní jednoty Ostrava 1. Byl neúnavným popularizátorem tradic prvního i druhého odboje a až do vysokého věku veřejně přednášel a besedoval se školní mládeží, které imponoval svým vystupováním a poutavým projevem. Těžištěm jeho veřejných aktivit byla

přirozeně ostravská operace. Po mnoho let neodmyslitelně patřil k předním řečníkům na všech vzpomínkových a pietních akcích připomínajících události, hrdiny a oběti osvobozovacích bojů jara 1945 na dnešním česko-polském pomezí.

Jako výraz uznání a díky za účast na osvobození mu v roce 2008 udělilo město Ostrava čestné občanství. O tři léta později obdržel za své válečné zásluhy z rukou prezidenta republiky Řád Bílého lva II. třídy, kterým doplnil již tak úctyhodnou sbírku vyznamenání, mezi kterými nechyběly tři Čs. válečné kříže 1939, Medaile Za chrabrost před nepřitelem a mnohé další československé i zahraniční dekorace. Určitým zadostiučněním za normalizační propuštění z armády pro něj pak bylo povýšení do generálské hodnosti, kterého se dočkal roku 2014.

Mikuláš Končický zemřel v roce 70. výročí vítězství nad nacismem. V dubnu se i přes chřadnoucí zdraví ještě zúčastnil oslav osvobození Ostravy. Naposled vydechl 13. prosince 2015 v nedožitých 91 letech. Poslední rozloučení se všemi vojenskými poctami se konalo v obřadní síni krematoria na Ústředním hřbitově ve Slezské Ostravě. Nad rakví zemřelého se tehdy v poctě naposledy sklonil prapor 1. československé samostatné tankové brigády, pod nímž Mikuláš Končický v letech druhé světové války bojoval, a jehož čestnou stráž v dobových stejnokrojích tvořili pokračovatelé v generálově snaze o zachování historické paměti – mladí členové Československé obce legionářské. Ostatky Mikuláše Končického posléze spočinuly po boku jeho milované manželky a syna v urnovém háji na hřbitově v Ostravě-Vítkovicích.

Jednota Československé obce legionářské Ostrava 1 svého čestného předsedu připomíná i mimo životní či válečná výročí. Jeho památce je věnován střelecký a turistický memoriál „genpor. Mikuláše Končického“, pořádaný jednotou každoročně již od roku 2016. ■

Uctění památky beskydských hrdinů

JEDNOTA ČSOL OSTRAVA 1

br. Radek Pilát

Hrob Jána Ušiaka v Čeladné

V neděli 27. prosince 2020 se uskutečnily za účasti členů spolku Vize70plus a Jednoty ČSOL Ostrava 1 pietní akty na památných místech partyzánského odboje v Beskydech, jejichž cílem bylo připomenout dramatické události, které rezonovaly Protektorátem Čechy a Morava v letech 1944–1945. Vzhledem k pandemické situaci proběhla akce bez veřejnosti, pouze za účasti čestných strážů v dobovém partyzánském oděvu a ústrojí.

Setkání započalo položením květinových darů na hřbitově v Čeladné, jež je místem posledního odpočinku několika partyzánů, včetně statečného účastníka boje za národní osvobození, příslušníka naší zahraniční armády v SSSR a velitele na Slovensku a v Moravskoslezských Beskydech působící 1. československé brigády Jana Žižky – plk. in memoriam Jána Ušiaka.

Od Ušiakova hrobu jsme se vydali k pomníku při vjezdu do Čeladné od Frýdlantu nad Ostravicí, kde stávala statná lípa, na níž Němci v listopadu 1944 oběsili místní rodáky

Pomník Oldřicha Machandry a Karla Vinklera v Čeladné

Karla Vinklera a Oldřicha Machandru. Ti patřili mezi ochotné pomocníky brigády z řad civilního obyvatelstva, bez jejichž pomoci by se partyzáni neobešli. Právě od těchto a dalších ochotných vlastenců Ušiakovi muži získávali informace, potraviny a nacházeli u nich střechu nad hlavou. Minout jsme proto nemohli ani Machandrův dům. Zde se raněný Ján Ušiak ukrýval po střetu s německými pronásledovateli. To se však neutajilo a 3. listopadu 1944 byl domek obklíčen. Než aby padl do zajetí a riskoval mučení, obrátil tento rodák ze slovenské obce Budiná zbraň proti sobě a ve shodě s partyzánskou přísahou se raději zastřelil.

Naší předposlední zastávkou byl památník v tzv. Hašově háji, nacházející se v katastru Prostřední Bečvy nedaleko turistům známého rozcestí U Martiňáku. Zde působila odbojová skupina pod vedením vlastenecky založeného učitele Františka Haši, jenž mimo jiné převedl Ušiakovu brigádu ze Slovenska na protektorátní území. V průběhu akce Tetřev,

Pamětní deska Jána Ušiaka u domu Oldřicha Machandry

Památník Hašův háj u Prostřední Bečvy

největší protipartyzánské operace na území protektorátu za celou dobu války, došlo k odhalení úkrytu skupiny a následně k přestřelce. František Haša padl vlastní rukou v blízkosti zemnice, jeho spolubojovníci Čeněk Divín a Bedřich Kubiš byli zajati a posléze 13. března 1945 popraveni v Praze gilotinou. Další členové skupiny Alžbětě Divínové se tehdy podařilo uniknout a až do konce války se skrývat.

Pieta u pomníku Oldřicha Šimurdy

Pietní cestu jsme zakončili v Kněhyni – místní části Prostřední Bečvy – na místě hrůzné smrti dalšího ze spolupracovníka partyzánů, Oldřicha Šimurdy. Ten byl 23. listopadu 1944 za „protitátní“ činnost oběšen na telegrafním sloupu přímo před svým domem. Podobně se toho podzimu Němci mstili na českých vlastencích i v dalších beskydských obcích – v Dolní i Horní Bečvě, Zubří, Růždce, Kunovicích, Velkých Karlovicích a již zmíněné Čeladné.

Těmto padlým za svobodu, jež položili své životy v nerovném boji s německými okupanty, jsme věnovali alespoň tichou vzpomínku. Všechny oběti represí i účastníky odboje však chováme ve stejné úctě, která jim po právu náleží. ■

Pietní vzpomínka u pamětní desky plk. in memoriam Arnošta Steinera v Třinci

JEDNOTA ČsOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

Br. Teodor Hybler

Vpátek 15. ledna 2021 jsme si připomenuli 106. výročí narození plukovníka in memoriam Arnošta Steinera, čestného občana statutárního města Třince. Vzhledem k přijatým opatřením nouzového stavu jsme letos individuálně vzdali úctu tomuto hrdinovi druhé světové války, který byl mj. vyznamenán sedmi Čs. válečnými kříži 1939. Br. Martin Benek, člen Jednoty ČsOL ve Frýdku-Místku, položil věnec u jeho pamětní desky na rodném domě v Třinci v Poštovní ulici.

Arnošt Steiner se zúčastnil všech bojů československé vojenské jednotky v Sovětském svazu od Sokolova přes Kyjev, Duklu až na Slovensko. Nejprve byl velitelem kulometné čety, následně roty a prokázal v bojích mimořádné hrdinství. Legendárním se stal zejména v bojích na Dukle, na kótách 534 a 694. Přežil situace, o kterých se říká, že se v nich přežít nedalo. Tehdejší velitel 1. čs. armádního sboru v SSSR generál Ludvík Svoboda o něm řekl, že to, co dokázal Steiner, už nikdo nikdy nedokáže a nic podobného už nikdo neuvidí.

Čest jeho památce! ■

Pocta padlým za Těšínsko

text br. Martin Lokaj
foto br. Tomáš Rusek, br. Martin Lokaj

JEDNOTA ČsOL OTRAVA 1

Památník Padlým za Těšínsko v Orlové

Komplikace spojené s protiepidemickými opatřeními ani mrazivé počasí nezabránily členům Jednoty ČsOL Ostrava 1 připomenout alespoň komorním způsobem československo-polský spor o území někdejšího Těšínského knížectví, který kulminoval v lednu 1919 krátkým, avšak krvavým válečným konfliktem. Do bojů

tehdy významně zasáhly po boku domácího vojska také navrátilí se pluky československých legií z Francie a Itálie.

Československé oběti jsme uctili dne 24. ledna na neveřejném pietním aktu u památníku Padlým za Těšínsko na hřbitově v Orlové. Ten prošel v minulém roce první etapou rozsáhlé rekonstrukce. Druhá etapa, na jejímž konci bude

Hrob polských padlých ve Skoczowé

Hrob československých legionářů v Goleszowé

Hrob polských padlých ve Skoczowě

nad památníkem vztyčena replika původního figurálního sousoší se slezskou orlicí, je již v plném běhu a dokončena by měla být nejspíše do dvou let. Potvrdila se tak slova slezského básníka Petra Bezruče, jež památník zdobí: „Zhasnuvše dále žijí padlí bojovníci v paměti národa.“ Důkazem toho bylo také množství věnců a kytic, které k památníku položili zástupci obou ostravských jednot ČsOL, města Orlové, TJ Sokol Moravská Ostrava I, České a slovenské obce dělostřelecké či Matice slezské.

Orlovský památník je místem posledního odpočinku více jak pěti desítek padlých a zavražděných v bojích ledna 1919, při následné ostraze demarkační čáry a během plebiscitního období – legionářů, vojáků, četníků, ale i civilistů. Další našli klid na hřbitovech v domovských obcích. Ne všichni naši padlí ale měli takové štěstí. Tři italské legionáře leží na hřbitově při katolickém kostele sv. Michaela archanděla v obci Golezów na polské straně dnešní hranice. Tam jsme proto o týden později také zamířili. František Němeček, Josef Makovec a Josef Holub, příslušníci 35. střeleckého pluku, padli 30. ledna 1919 u blízkého Godziszowa, Kiszelowa a Kozakowic Dolnych, když během obtížného postupu zasněženou krajinou narazili na překvapivě houževnatý odpor polských sil.

I na nás čekal před Skoczowem, jenž byl podobně jako před 102 lety pro československé legionáře naším dalším cílem, třeskutý mráz a husté sněžení. Město představovalo v závěru válečných operací centrum polské obrany na řece Visle. Do československých rukou však i přes její zhroutil již nepadlo – ofenzíva totiž byla na nátlak mocností zastavena. Ty posléze rozhodly také o osudu Těšínska, jež bylo v létě roku 1920 rozděleno mezi oba státy arbitráží.

V bojích před Skoczowem padly na dvě desítky polských obránců, kteří byli posléze dle konfese uloženi do společných hrobů na místním evangelickém a sousedním katolickém hřbitově, kde jsme se postupně zastavili. Někdejší protivníkům jsme přitom vzdali úctu položením květinových darů.

Poslední zastávkou nám byl kříž označující místo smrti polského kapitána Cezary Hallera (1875–1919), jenž padl 26. ledna 1919 v čele svého praporu u Zebrzydowic. Je ironií osudu, že starší bratr padlého, generál Józef Haller (1873–1960), byl velitelem tzv. Modré armády, polského zahraničního vojska, které ještě před několika málo měsíci bojovalo na západní frontě po boku našich francouzských legionářů. A právě střet s příslušníky 21. střeleckého pluku z Francie se stal Cezary Hallerovi osudným. Jeho příběh dokládá tragičnost konfliktu, který proti sobě postavil nejenom stávající sou-

sedý, ale také bývalé spolubojovníky, kteří prošli hrůzami první světové války, aby pak našli smrt na „domácí“ půdě. Takový byl i úděl našeho ruského a posléze francouzského legionáře, poručíka Roberta Smutného (1890–1919). Život muže, jenž v prosinci 1918 doprovázel prezidenta Masaryka při jeho triumfálním návratu do Prahy, ukončila v téže boji u Zebrzydowic kulka jednoho z Hallerových mužů.

Dlouhodobým cílem Jednoty ČsOL Ostrava 1 je důstojná komemorace událostí a obětí konfliktu o Těšínsko prostřednictvím společných česko-polských pietních a vzpomínkových aktů, publikační a přednáškové činnosti nebo vojensko-historických ukázek. Věříme, že se nám po překonání pandemie na tyto aktivity, úspěšně zahájené v roce 2019, podaří ku prospěchu památky našich padlých a historického smíření navázat. ■

Kříž na místě smrti Cezary Hallera u Zebrzydowic

Branné akce Jednoty ČsOL Ostrava 1 v uplynulém roce

text br. Martin Lokaj
foto kpt. v. v. Jan Šimčík

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

Jednotě Československé obce legionářské Ostrava 1 se v uplynulém roce podařilo i navzdory všem komplikacím vyplývajícím z nutných protiepidemických opatření úspěšně realizovat celou řadu branných akcí pro školní mládež a také dva tradiční střelecké memoriály pro své členy a příznivce. Akce byly stejně jako v minulých letech finančně podpořeny Ministerstvem obrany České republiky a ústředním Československé obce legionářské.

Jednotou již dekádu pořádaný Zborovský závod branné zdatnosti se v roce 2020 uskutečnil hned šestkrát, avšak v pozměněné podobě. U příležitosti květnového 105. výročí

účasti Roty Nazdar v bojích u Arrasu nesl tentokrát název „Arraský“, čemuž odpovídala i osvětová část závodu, věnovaná československým legiím ve Francii a obecně významu zahraničního odboje pro současnost. Jako první změřili v červenci své síly v sokolském a legionářském duchu účastníci letního tábora v rekreačním středisku Hadinka na Opavsku. Na tyto i další děti čekala překážková dráha, laserová střílnice, hod granátem na cíl, střelba ze vzduchovky, lukostřelba a další zábavné disciplíny. Druhý závod proběhl v rámci Mezinárodního dne dětí v Ostravě-Michálkovicích, kde se mládež mohla seznámit rovněž se základy první pomoci či

sebeobranu, historickou vojenskou technikou apod. Třetí soutěž byla v půli září věnována výjimečně nikoliv žactvu, ale téměř pěti desítkám seniorů z Klubu důchodců Hlučínska. Na konci září a začátku října se pak závodilo na základních školách v Hrabyni a Dolní Lutyni, přičemž v druhém případě se vůbec poprvé závodu zúčastnili také žáci školy s polským vyučovacím jazykem. Jako poslední soutěžily v prosinci děti z Orlové. Do všech pěti závodů pro mládež se zapojily téměř čtyři stovky žáků prvních až devátých tříd.

Sami členové Jednoty a její příznivci všech věkových kategorií se dne 4. října 2020 utkali na V. ročníku střeleckého memoriálu genpor. Ing. Mikuláše Končického, dedikovaném památce našeho čestného předsedy, účastníka protinacistického odboje v řadách 1. československé samostatné tankové brigády v SSSR Mikuláše Končického (1925–2015), od jehož smrti loni uběhlo právě pět let. Tak jako v minulých letech bylo cílem memoriálu seznámit soutěžící atraktivní a zábavnou

formou s osobností Mikuláše Končického a tradicemi II. odboje za národní osvobození na Ostravsku, popularizovat různorodou činnost naší organizace a získat mezi účastníky nové členy a sympatizanty. K tomuto účelu byla členy Jednoty realizována soutěž sestávající ze dvou střeleckých disciplín – střelby ze samonabíjecí pistole na pevný mezinárodní pistolový terč ze vzdálenosti 15 m a ze samonabíjecí pušky na pevný trojpostavový terč ze vzdálenosti 25 m. Obvyklá turistická část memoriálu byla tentokrát vypuštěna. Akce proběhla na střelnici vlastněné Sportovním střeleckým klubem SSK 0061 v Petřvaldě u Karviné. Memoriálu se zúčastnilo celkem 21 soutěžících. První místo obsadil pan Marek Hulej.

Teprve v samém závěru roku, dne 13. prosince 2020, bylo možné uspořádat také XIII. ročník střeleckého memoriálu paraskupiny Wolfram, tradičně věnovaný památce vojáků vyslaných na sklonku roku 1944 exilovou československou vládou na území okupované vlasti s úkolem vyvíjet v prostoru moravskoslezských Beskyd partyzánskou a sabotážní činnost. Pro Jednotu Ostrava 1 je Wolfram, jediná paraskupina svého druhu vyslaná ze západu, významná nejenom pro své působení v našem kraji, ale také skutečností, že dva její příslušníci – Vladimír Řezníček (1919–2001) a Robert Matula (1918–2012) – byli do své smrti našimi členy. Bohužel ani tomuto memoriálu se nevyhnuły komplikace spojené s protiepidemickými opatřeními, kvůli kterým bylo nutné jeho realizaci několikrát přesunout a jež se promítly také na strukturu celé soutěže i skladbě soutěžících. Oproti předchozím ročníkům nebylo možné memoriál uspořádat pro žáky středních škol. Místo nich byli jednotou osloveni účastníci branných a střeleckých soutěží uspořádaných jednotou v minulých letech. Celkem 24 účastníků soutěžilo stejně jako v případě memoriálu Mikuláše Končického ve střelbě ze samonabíjecí pistole a pušky. Vítězem a šťastným držitelem poháru se stal pan Hynek Pietroš.

Poděkování patří na tomto místě všem členům Jednoty, kteří se na realizaci závodů a memoriálů v pandemii značně ztížených podmínkách podíleli, jmenovitě br. Rostislavu Pečinkovi, dále pak panu Marcelu Žurovci a zvláště panu kpt. v. v. Janu Simčíkovi, bez jehož organizačních schopností a úsilí by žádná z akcí neproběhla. ■

Uctění památky amerických letců

text br. Petr Tolar
foto Martina Škudrnová

JEDNOTA ČsOL V PLZNI

Před 77 lety, 22. února 1944, dopadl na samotu Dubeč u obce Prádlo na Nepomucku sestřelený americký bombardér B-24 Liberator pojmenovaný „Miss Fortune“. Posádka poručíka George M. Goddarda zahynula, zachránil se pouze zadní střelec seržant Raymond A. Noury, kterého výbuch letounu v bezvědomí vymrštil ze stroje a tlaková vlna mu otevřela padák. Zbytek války strávil v německém zajetí, do západních Čech se několikrát vrátil a zemřel v roce 2013.

Americký bombardér Consolidated B-24J Liberator s/n 42-73138-U „Miss Fortune“ vzletl z jižní Itálie za účelem zapojení se do operace ARGUMENT. Jejím smyslem bylo systematické decimování německých leteckých sil včetně ničení továren produkujících komponenty pro výrobu bojových letounů. Tato rozsáhlá operace byla součástí příprav na spojeneckou invazi do Francie, při které byla rozhodujícího převaha ve vzdušném prostoru.

Letoun „Miss Fortune“ byl nad Plzeňskem napaden palbou německých stíhacích strojů i protileteckou palbou ze země. Jednalo se o vůbec první letecký souboj nad územím Protektorátu Čechy a Morava. Bombardér měl zasaženy dva motory, pilotní prostor a palivovou nádrž. Její výbuch vymrštil seržanta Nouryho ven. Padající stroj pak kolmo narazil do země u samoty Dubeč, nedaleko obce Prádlo. Na tamním hřbitově byly také pochovány ostatky amerických letců, v roce 1946 proběhla exhumace a převoz ostatků na americký vojenský hřbitov. **Dne 22. února 1944 zahynuli tito členové posádky bombardéru „Miss Fortune“:**

poručík **George M. Goddard**
poručík **Lt Haig Kandarian**
poručík **Joseph Frederick Altemus**
poručík **Charles Fayne Spickard**
seržant **Wayneworth Evanson Nelson**
seržant **Oscar William Houser**
seržant **Harold Clevurn Carter**
seržant **Rexford Harwell Rhodes**
seržant **Roy Elton Hughes**
seržant **John Aloysius Goldbach**

Čest jejich památce

Členové plzeňské jednoty Československé obce legionářské si památku sestřelených amerických letců pravidelně připomínají v Nepomuku na náměstí i na samotné Dubči. Letos se oficiální pietní akce uskutečnit nemohla, ale br. Jakub Sochor se na Dubeč vypravil a položil zde květiny k památníku v místě, kde došlo k dopadu letounu. Jednotlivé zahynuvší členy posádky připomínají kamenné bloky, hlavní dominantou pomníku je leštěný nakloněný obelisk.

Slavnostní odhalení a požehnání kovaného kříže

JEDNOTA ČsOL V PŘEROVĚ

Vpondělí 1. února 2021 proběhlo za účasti zástupců města, armády a přerovské jednoty Československé obce legionářské slavnostní odhalení a požehnání kovaného kříže od Jiřího Jurdy ml. na hřbitově v Lipníku nad Bečvou. Kříž vysoký 2,1 m a umístěný na půlmetrovém kovaném podstavci uctívá památku všech padlých v první světové válce. Na kříži je umístěn květ vlčího máku, který se stal symbolem Dne válečných veteránů.

V Lipníku nad Bečvou fungoval v letech 1914–1920 rozsáhlý vojenský lazaret, jímž za svou existenci prošly tisíce raněných. Celkem zde zemřelo 714 lidí, z nichž bylo 232 pochováno na městském hřbitově, 471 na vojenském hřbitově (v areálu kasáren) a 11 na židovském hřbitově.

Slavnostní akt proběhl v komorní atmosféře. Starosta Miloslav Prikryl, místostarosta Ondřej Vlček a autor díla Jiří Jurda ml. kříž odhalili a následovalo požehnání kříže farářem P. Liborem Churým.

Lednové vzpomínky plzeňské jednoty

JEDNOTA ČSOL V PLZNI

text br. Petr Tolar

foto br. Jakub Sochor, br. Matěj Smutný, br. Petr Tolar

Poslední dny letošního ledna uctili členové plzeňské jednoty Československé obce legionářské tři výročí alespoň malými individuálními akcemi. Tři jednotlivci se vydali ke třem pietním místům – jednomu v Blovicích a dvěma v Plzni.

Ve středu 27. ledna, na Den památky obětí holocaustu, který upomíná na osvobození koncentračního tábora Osvětim roku 1945, navštívil br. Jakub Sochor bývalý židovský hřbitov v Blovicích. U tamního pomníku z černého leštěného kamene zapálil svíčku za oběti zrůdné nacistické rasové politiky. Stejně tak učinil u pamětní desky na blovicím městském úřadě věnované obětem druhé světové války. Početná předválečná židovská komunita v Blovicích byla celá vyvražděna v koncentračních táborech.

Druhého dne, ve čtvrtek 28. ledna, se br. Matěj Smutný vydal k pamětní desce na domě čp. 14 na Mikulášském náměstí v Plzni a položil zde květinu. Deska připomíná, že se v tomto domě 28. ledna 1896, tedy před 125 lety, narodil Karel Paleček. Pětatřicátník, ruský legionář, československý důstojník-zpravodajec, zakladatel československého výsadkového vojska a oběť komunistického režimu. Československými parašutisty vysílanými se speciálními úkoly do protektorátu nazývaný familiárně „táta Palec“.

Třetí vzpomínka se uskutečnila v neděli 31. ledna v plzeňské Thámově ulici. Pamětní deska na domě čp. 10 připomíná Pravomila Raichla, účastníka druhého i třetího odboje, od jehož narození uplynulo rovných sto let. Bývalý

svobodovec, vězeň komunistického režimu a později i příslušník americké armády, se na sklonku života rozhodl vykonat atentát na bezpáteřího komunistického prokurátora Karla Vaše. V den, kdy chtěl svůj čin provést, však ve zmíněném plzeňském domě zemřel na infarkt. Symbolicky 25. února 2002. Vaš zemřel o deset let později jako spokojený důchodce. Kromě zástupce plzeňské jednoty ČsOL, br. Petra Tolara, položili květiny zástupci magistrátu, městského obvodu a dalších spolků. ■

Připomenutí narozenin prezidenta Masaryka v Olomouci

br. Milan Vyhliďal
tajemník jednoty

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 1 „6. ČS. STŘEL. PLUKU HANÁCKÉHO“

Taktéž v letošním „pandemickém“ roce si členové Jednoty ČsOL Olomouc 1 „6. čs. střel. pluku Hanáckého“ připomněli dvě velké události našich novodobých dějin. Předně se její uniformovaní členové pod tradičním vedením br. místopředsedy Tomáše Brenzy zúčastnili piety na Žižkově náměstí u pomníku prezidenta osvoboditele Tomáše Garrigua Masaryka. Následně se přesunuli k budově historických Hanáckých kasáren. Tam položili kytici a zapálili svíci nejenom u pamětní desky padlým legionářům z bitvy u Bachmače, ale také u desky věnované meziválečným příslušníkům Pešího pluku 6 „Hanáckého“, kteří padli nebo byli umučeni v době nacistické okupace.

Členové Jednoty ČsOL Olomouc 1 současně pevně věří, že v příštím roce uvedená akce proběhne již ve zcela normálních podmínkách. ■

Ostravská vzpomínka na prezidenta Osvoboditele

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 1

Sedmý den v měsíci březnu je již více jak sto let neodmyslitelně spjat s osobností T. G. Masaryka (1850–1937). Narozeniny prvního československého prezidenta se staly v meziválečném období příležitostí pro oslavu čerstvě nabyté státnosti a také pro veřejné deklarování úcty a vděku za Masarykovy zásluhy na jejím vydobytí. Sedmý březen neztratil na svém významu ani v dobách nesvobody, kdy byl Masarykův mravní příklad a odkaz zdrojem sebevědomí i naděje v návrat svobody a demokracie. Tím bezesporu zůstává i v dnešní době.

Důstojným oslavám 171. výročí narození prezidenta Osvoboditele však brání protipandemická opatření. Československá obec legionářská Jednota Ostrava 1 proto vyzvala své členy i příznivce k individuálnímu vzdání úcty položením květinových darů či zapálením svíci u některého z mnoha pomníků v blízkosti jejich bydliště či pracoviště.

Jen v samotné Ostravě můžeme na památník T. G. Masaryka narazit hned ve dvanácti městských obvodech. Busty nalezneme v Heřmanicích, Kunčicích, Moravské Ostravě, Petřkovicích a Polance. Reliéfy či rytiny lze spatřit v Bartovicích, Krásném Poli, Michálkovicích, Plesné, Pustkovci nebo v Třebovicích. Sochy stojí na území města pouze dvě – první ve Staré Bělé, druhá v interiéru Husova sboru ve Slezské Ostravě. Naši členové se ale zastavili také u dalších pomníků v sousedním okrese Karviná či v Praze.

br. Martin Lokaj
předseda jednoty

Jedním z míst paměti, ke kterému zástupci jednoty položili kytici, byl pomník padlým z let 1914–1918 v Ostravě-Pustkovci, původně samostatné vesničky uprostřed polí a luk, jež je v současnosti ostravským městským obvodem utopeným v porubské sídlištní zástavbě. V jeho středu se od 20. let minulého století tyčí ve stínu památných lip jakoby skála z hoříckého pískovce, ze které vystupuje postava klečící, skloněné ženy třímající v ruce smuteční věnec. Nad postavou je posazena mohutná pískovcová deska se jmény pustkoveckých občanů, jejichž životy vyhasly na bojištích Velké války. Desce vévodí bronzová reliéfní busta T. G. Masaryka obklopená lipovými ratolestmi.

Pustkovecký pomník je v ostravském kontextu výjimečný svou legionářskou historií – najdeme na něm totiž vedle padlých také jména osmi místních rodáků, kteří bojovali pod prapory československých legií. Do pískovce je zvěčnil jeden z jejich „bratří“ – zdatný kameník a ruský legionář Karel Gruntorád (1886–1962), v jehož mariánsko-horské dílně vznikl mezi jinými i Zborovský památník pro Moravskou Ostravu či ne jeden náhrobek předčasně zesnulého spolubojovníka z širokého okolí. Naše tichá vzpomínka proto byla věnována nejenom vůdci legií T. G. Masarykovi, ale také mužům z Pustkovce, kteří jej v boji za národní osvobození následovali. ■

Vzpomínka plzeňských legionářů na 171. narozeniny TGM

text br. Petr Tolar

foto br. Václav Dlesk, br. Petr Maxim, br. Jindřich Plescher

JEDNOTA ČSOL V PLZNI

V neděli 7. března 2021 připomenuli členové plzeňské jednoty Československé obce legionářské individuálním položením květin a zapálením svíček 171. výročí narození prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.

Bratři Aleš Vranovský a Martin Plescher položili kytici u památníku Národního osvobození, jehož součástí je i Masarykova socha, na náměstí T. G. Masaryka v Plzni. Br. Václav Dlesk zapálil svíčky u pomníku obětí první světové války v Chlumčanech na jižním Plzeňsku. Br. Petr Maxim položil kytici k soše T. G. Masaryka v Karlových Varech.

Panující epidemiologická nařízení neumožnila uskutečnit tradiční vzpomínkové akce. I když nyní všichni zakoušíme těžké životní útrapy, vzpomínejme na velikány našich dějin, kteří i v těžkých dobách dokázali velké věci. Jak pravil Tomáš G. Masaryk: „Život měříme příliš jednostranně; podle jeho délky a ne podle jeho velikosti. Myslíme víc na to, jak život prodloužit, než na to, jak ho opravdu naplnit. Mnoho lidí se bojí smrti, ale nedělají si nic z toho, že sami a mnoho jiných žijí jen položitvotem, bez obsahu, bez lásky, bez radosti.“ ■

Vzpomínka na TGM ve Valašských Kloboukách

br. Miroslav Maňas
předseda jednoty

JEDNOTA ČSOL VE VALAŠSKÝCH KLOBOUKÁCH

Ve Valašských Kloboukách si místní jednota Československé obce legionářské připomněla pouze symbolicky osobnost prezidenta Osvoboditele u příležitosti 171. výročí jeho narození. Skromná připomínka jeho osoby u místního památníku není jen projevem úcty k prvnímu prezidentovi, ale především k člověku, který pro valašský region vykonal mnohé.

Prezident Tomáš Garrigue Masaryk navštívil město Valašské Klobouky několikrát a jeho kraj miloval. V letech 1907 a 1911 byl zvolen poslancem říšského sněmu za valašská města. Na Valašsku v té době hodně přednášel, zajímal se o zdejší život a o mnohé dobré se zasloužil. Měl zde řadu přátel, se kterými se při svých návštěvách neopomenul setkat. Poetická byla např. procházka po lese Dubovci či návštěva hospody a rozmluva s voliči. Masaryk, coby pokrokový kandidát, v té době agitoval proti alkoholu, což mohlo v hospodě vyvolávat značné vášně. Proti němu kandidoval klerikální kandidát, takže předmětem sporů i ostrých útoků se stala úloha náboženství a vědy, katolické církve a jejích kněží, socialismu, živnostenské otázky. Také antisemitismus i témata národní a kulturní. Masaryk se však nikdy nesnížil na úroveň hledat chyby na druhém, ale spíše porozumět lidem a ulehčit jim již tak nesnadný život.

V březnu 1910 získal Masaryk čestné občanství Valašských Klobouk. Jeho největší počin pro region bylo zasazování se o vybudování železniční dráhy ze Vsetína do Bylnice. Ta se dokončila v roce 1928 a nesla tak prezidentovo jméno. Sám Masaryk se do Valašských Klobouk podíval ještě v roce 1924 při své návštěvě Moravy. Krátké zastavení ve městě bylo nezapomenutelným zážitkem i pro místní legionáře, kteří stáli čestnou stráž u tribuny. Další pocty se Masaryk dočkal v roce 1933 na klobouckém náměstí v podobě památníku československé vzájemnosti výslovně spojený s Masarykem a Milanem Rastislavem Štefánikem. A konečně od roku 1936 nese náměstí jméno Masarykovo. ■

Odešla Marie Šupíková, nejstarší přeživší lidické dítě, křehká statečná žena, která dokázala zvítězit nad zlem

ses. Eva Armeanová
předsedkyně jednoty

JEDNOTA ČsOL V KLDNĚ

Dne 22. března 2021 nás hluboce zasáhla smutná zpráva, zemřela Marie Šupíková. Pro nás vzácná přítelkyně Maruška. S Maruškou jsem se seznámila v roce 1976 a hned jsme si, jak se říká, padly do oka. Se Standou Pítrkem se poprvé setkala v roce 1999 a také přeskočila jiskra přátelství. Když zjistila, že se oba narodila 22. srpna, byla nadšená, že mohou slavit narozeniny společně. Setkávali jsme se na pietních vzpomínkách v Lidicích, Kladně, Pardubicích na SILVER A, ale také právě na oslavě jejich narozenin.

Marie Šupíková se svojí rodinou a předsedkyní ČsOL Kladno v místě, kde stával její dům

Vybavuje se mi pietní akt v tělocvičně kladenského gymnázia, který se koná pravidelně 10. června. Maruška vždy stála na místě, kde byla naposledy s maminkou, než je násilně oddělili. Viděla jsem, jak se chvěje, zadržuje slzy a jak je to pro ni bolestivé. Při návštěvě Lidic jsme s Maruškou zapalovali svíčku v místě, kde stával jejich dům. Jednou jsme ji potkali, nesla kytici. Mysleli jsme, že ji od někoho dostala, říkala, že ji nese domů. Vůbec nás nenapadlo, že nemyslí dům, ve kterém bydlí, ale místo,

Stanislav Pítr a Marie Šupíková, pojilo je velké přátelství (foto Eva Armeanová)

kde stával jejich dům. Rádi vzpomínáme na oslavu narozenin v roce 2018. Sešli jsme se 4. září a Maruška pozvala také Vaška Zelenku (rovněž přeživší lidické dítě). Bylo to moc příjemné posezení. Standa od Marušky dostal knihu o Lidicích. Měla ráda legraci, veselé příhody a vždy se na naše setkání těšila a pro nás to byl také nezapomenutelný zážitek. Když jsme se vloni nemohli sejít, tak jsme si více telefonovali. Standa nikdy nezapomene na poslední telefonát z 25. ledna letošního roku, kdy mu Maruška řekla: „Standa ty jsi můj nejlepší kamarád, nezapomeneš zavolat a vždy se zajímáš, jak se mi daří. Mám Vás oba moc ráda a těším se na další setkání.“

Maruško, děkujeme za tvoje vyprávění, za tvoji sílu, obětavost a statečnost, za všechny úsměvy. Budeš nám moc chybět, nikdy na Tebe nezapomeneme. Zůstaneš navždy v našich srdcích a vzpomínkách. Je pro nás ctí, že jsme patřili mezi tvé přátele.

Jsou lidé, kteří pro nás v životě znamenají víc, než ostatní. O to těžší bude naučit se žít bez nich.

Čest Tvoji památce!

Marie Šupíková se narodila 22. srpna 1932 v Lidicích. Tatínek Josef Doležal pracoval v kladenských železárnách, matka Alžběta Doležalová pomáhala v hospodářství u sousedů. Měli spolu dvě děti, staršího Josefa a mladší Marii. Po vypálení Lidic byla Marie s ostatními lidickými ženami a dětmi držena v budově kladenského gymnázia. Po třech dnech byla se skupinou dětí odvezena vlakem do sběrného tábora v Lodži v Polsku, zde ji nacisté vybrali na převýchovu do německé rodiny. Do roku 1946 žila pod jménem Ingeborg Schiller v polské Poznani a později v Boizenburgu v Německu. Díky aktivitě českého repatričního výboru ji v červenci roku 1946 adoptivní rodina nahlásila českým úřadům a Marie Doležalová se vrátila do Československa. Otec byl v Lidicích zastřelen, bratr Josef překročil o dva měsíce hranici 15 let, takže spadl mezi muže, byl popraven 16. června v Praze-Kobylisích. Matka se vrátila z koncentračního tábora v Ravensbrücku vážně nemocná a byla v péči lékařů v Praze, kde v prosinci roku 1946 zemřela. Marie žila u tety v Kladně-Kročehlevecích. Později se odstěhovala do Ostravy, kde se vdala a v roce 1955 se jí narodila dcera Ivana. Téhož roku se s rodinou odstěhovala do nově vystavěných Lidic. Svědectví o spáchaném zločinu vyhlazení Lidic přednesla jako svědkyně při Norimberském procesu v roce 1946. Celý svůj život zasvětila šíření odkazu Lidic. Absolvovala nemalé množství besed zejména pro žáky a studenty nejen u nás, ale také v zahraničí.

S omezeními se konala vzpomínka na obránce Czajankových kasáren

text br. Teodor Hybler
foto Ing. Václav Lazar

JEDNOTA ČsOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

Letošní pietní vzpomínka na obránce Czajankových kasáren v Místku se uskutečnila jinak než v předchozích letech. Členové Jednoty ČsOL ve Frýdku-Místku a představitelé města si bojové vystoupení příslušníků 8. pěšího pluku Slezského proti německým okupantům, od kterého uplynulo 82 let, připomněli v pondělí 15. března 2021 individuálně za dodržení všech protiepidemických opatření v nouzovém stavu.

Nezapomeneme na hrdinství tehdejších čs. vojáků v Czajankových kasárnách, kteří doslova naplnili vojenskou přísahu a se zbraní v ruce 14. března 1939 bránili svou vlast. Čest jejich památce!

Br. Zdeněk Mamula u pomníku obránců Czajankových kasáren v Místku

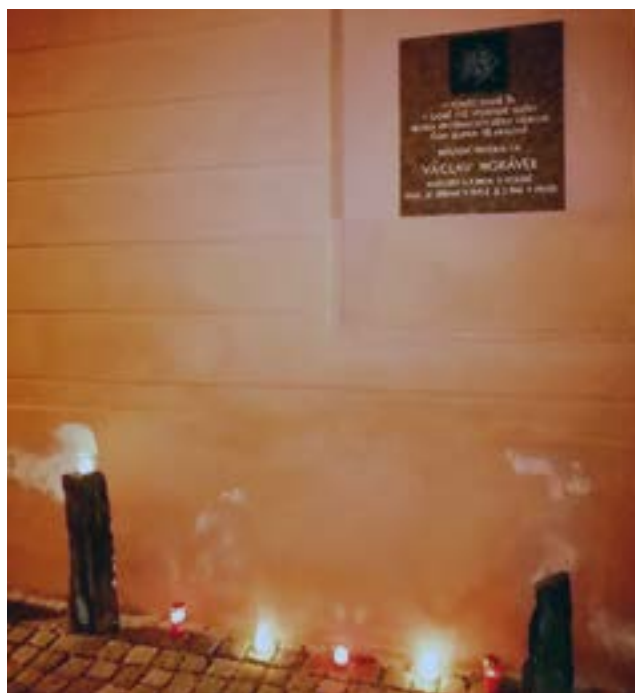
Připomenutí okupace a smrti škpt. Václava Morávka

br. Milan Vyhliďal
tajemník jednoty

JEDNOTA ČsOL OLOMOUC 1 „6. ČS. STŘEL. PLUKU HANÁCKÉHO“

Členové Jednoty ČsOL Olomouc 1 si v Olomouci vždy tradičně připomínali okupaci českých zemí v březnu 1939. Od roku 2018 si pak nově připomínají i další tragickou událost našich dějin, a to 21. březen 1942. V tento den padl při přestřelce s pražským gestapem příslušník legendární odbojové skupiny Tři králové škpt. Václav Morávek.

Jméno uvedeného důstojníka je s Olomoucí těsně spjata, protože v podstatě celou svou předválečnou kariéru spojil s místním Dělostřeleckým plukem 107. V březnu 2017 pak byla díky aktivitě členů Jednoty ČsOL Olomouc 1 v Šemberově ulici, na domě, kde dlouhá léta bydlel, odhalena také pamětní deska. Symbolicky právě zde, na místě odkud po nacistické okupaci Morávek odcházal do ilegality, byly zapáleny na paměť svíce.

Březnová výročí na Mladoboleslavsku

JEDNOTA ČSOL V MLADÉ BOLESLAVI

br. Jaroslav Beneš

Na března připadají pro mladoboleslavské legionáře dvě důležitá výročí, kdy se naši členové pravidelně setkávali u příležitosti vzpomínkových akcí. Zatímco před rokem byly tyto každoroční události zásadní měrou poznamenány, letos už nemohly posloužit ani prostému setkání našich členů.

Výročí 171 let od narození prvního prezidenta Československé republiky a nejvýznamnější osobnosti novodobých dějin našeho národa Tomáše Garrigua Masaryka jsme si připomněli v Dobrovici a v Mladé Boleslavi. V Dobrovici se památce prvního československého prezidenta poklonil u jeho sochy na náměstí Palackého pokladník jednoty br. Jakub Mikolášek, za město tak učinil starosta Mgr. Tomáš Sedláček. V Mladé Boleslavi pak květinu u sousoší prezidentů na náměstí Republiky položil předseda jednoty br. Tomáš Pilvousek.

V Mladé Boleslavi naše jednota pořádá k 15. březnu již po dvě desetiletí významnou pietu u příležitosti výročí německé okupace jako hold padlým příslušníkům odbojové organizace Obrana národa. Letos jsme však museli přistoupit k pietám s časovým odstupem, kdy po dvojicích dorazili k pamětní desce na bývalých kasárnách T. G. Masaryka na Jičínské ulici zástupci města, Aktivních záloh AČR a samostatně také jednotliví členové naší jednoty. ■

V těžkých dobách!

br. Miroslav Maňas, předseda jednoty

JEDNOTA ČSOL VE VALAŠSKÝCH KLOBOUKÁCH

Stále častěji vidíme, jak covidová krize působí na celou společnost. Je třeba se semknout a pomáhat. Finanční problémy nemají pouze lidé, ale i instituce jako zoologické zahrady. Tyto domovy pro nejrůznější zvířata byla více než závislá na lidech, příjmů ze vstupného, darů apod. V poslední době však dochází zahradám peníze a často řeší, jak dál.

Vznikly proto mnohé iniciativy, které se snaží zajistit pro ZOO alespoň nějaký příjem, prostřednictvím darů či sponzoringu. Snad každá zoologická zahrada si vytvořila jakýsi způsob, jak jí mohou lidé pomoci. Můžete pozvat zvíře na dovolenou, na víkend, zaplatit mu snídani či oběd. Je to sice virtuální způsob, jak si zvíře na chvíli osvojit, ale může vás hřát pocit, že odlehčíte zahradě v těžké době. ZOO je místo, kde má snad každý vzpomínky od dětství, které navštěvoval se svými blízkými. Je proto třeba takovému místu pomoci, aby v čase, kdy se všechno vrátí do normálu, každý našel své oblíbené místo tak, jak si ho pamatuje. V České republice je takových zoologických zahrad hned 29. Věřím, že si každý najde svou oblíbenou, například ve svém regionu, a pomůže zvířatům. Stejně tak si Jednota ČSOL ve Valašských Kloboukách alespoň symbolicky vzala na víkend Iva. Pravda, nemá dva ocasy, ale i tak je „náš“! ■

Máš Iva na víkend!

Návod k použití
Iva, gheheje se Akambos a říká jí se to takhle. Je to, jako obvykle a nejlepší tvrdě. Vypadám takhle a jsem doopravdy šťastný na život. Oveka mám dvě a mouze ti říct, že jsou to opravdu krásky. Každopádně jsou to pořád ženky a rád si od nich slyším a už je si protojový oběd u Tebe.

Starat se o mě bude: ČESKOSLOVENSKÁ OBEC LEGIONÁŘSKÁ VALAŠSKÉ KLOBOUKY

Děkujeme, že patříte k nám VašeZooZlín

Sestra Miluše Kallistová vzpomínala na svého otce, čs. legionáře a četníka Josefa Coufala

text br. Jan Hrubecký
foto Andrea Štovičková

JEDNOTA ČSOL V HRADCI KRÁLOVÉ

Ve čtvrtek 17. prosince 2020 jsme uspořádali u příležitosti 95. narozenin dlouholeté členky naší jednoty, sestry Miluše Kallistové, dcery ruského legionáře a příslušníka čs. četnictva, exkurzi do soukromého muzea Četnické stanice v Chlumci nad Cidlinou. Návštěva proběhla v úzkém soukromém kruhu jinak z důvodu pandemické situace uzavřené budovy, za dodržení přísných hygienických opatření.

Členové Jednoty ČSOL v Hradci Králové u hrobu Josefa Coufala na hřbitově v Polici nad Metují u příležitosti odhalení pamětní desky divizního generála Jindřicha Bejla tamtéž v říjnu 2020

A si tím nejvíce neopakovatelným zážitkem bylo vyprávění sestry Kallistové o jejím pohledu na tatínka, jeho nelehkou a obětavou četnickou službu, přesto doslova žité vřelé vlastenectví a tragické události podzimu 1938, které se jí přímo dotýkaly vzhledem k otcově nasazení v rámci Stráže obrany státu, kde byl zařazen zřejmě do 2. čety 3. rotы praporu SOS Rychnov nad Kněžnou. Osobitě jsou vzpomínky sestry Kallistové na návštěvu tatínka na bojovém stanovišti SOS po vyhlášení mimořádných opatření 21. května 1938, vzrůstající agresivitě německé menšiny i životní styl mladé rodiny příslušníka československého četnictva. Velice sugestivní bylo vzpomínání na vyhnání Čechů z pohraničí po uzavření Mnichovské dohody, kdy se sestra Kallistová se svou maminkou a sestrou ocitla uprostřed noci v Letohradě, pouze s několika ranci majetku, který se jim podařilo zachránit. Zde utečenci dostali od Sokolů horký čaj, a odsud si také sestra Miluše odnesla silnou vzpomínku, která reflektuje odhodlání i bolest prožívanou československou společností podzimu roku 1938. Když seděli na svých zavazadlech a popíjeli čaj, obrátila se na ni místní starší paní: „Jestlipak víš, co má větší cenu, maminka, nebo vlast?“, malá Miluška tehdy samozřejmě odpověděla, že maminka, na což žena odpověděla: „Ba ne, douché, mámu ti táta může dovést jinou, ale vlast máš jen jedinou!“

Sestra Miluše Kallistová na Četnické stanici v Chlumci nad Cidlinou v prostoru zrekonstruované kanceláře stanice, 17. 12. 2020

Josef Coufal se narodil 9. února 1894 ve vesnici Skalice u Tábora. V té době do této zapadlé vsi vedla cesta pouze přívozem přes řeku Lužnici a většina místních obyvatel se živila zemědělstvím, stejně tak i Josefův otec, který jej dal nejprve

Sestra Miluše Kallistová vzpomíná na svého tatínka

do obecné a potom do hospodářské školy, aby syn měl vzdělání pro rolnický život. Klidné mládí přerušila mobilizace 26. července 1914, kdy i Josef Coufal musel rukovat. Byl zařazen k jindřichohradeckému 75. pěšímu pluku, kde prodělal výcvik a se kterým byl v hodnosti vojína poslán na frontu.

Již 23. června 1915 byl však raněn a zajat při přechodu pluku přes řeku Dněstr u Starého Martinova. Záhy byl Josef Coufal coby zajatec transportován dále do vnitrozemí Ruska. Jeho cesta přífrontovým pásmem a rozdělovacími tábory nakonec skončila v Jumaševském Rudniku poblíž Jekatěrinburku, kde pracoval v dole na železnou rudu,

zajišťujíc ruční obsluhu výtahu pro dělníky. Do československého vojska se Josef Coufal hlásil už 10. října 1915, přihláškou číslo 37939. Vstup do vojska mu však byl umožněn až 27. října 1917. Josef Coufal byl odeslán do Žitomiru, kde byl 15. listopadu 1917 pod číslem 37931 zařazen k 1. záložnímu praporu, u něhož prodělal výcvik, a se kterým také prodělal ústup z Ukrajiny. Ten pro jeho pluk započal v posledních únorových dnech roku 1918. V březnu zasáhl 1. záložní pluk do obranných bojů s německou armádou u Bachmače, těchto bojů se účastnil i Josef Coufal, držitelem bachmačské pamětní medaile však není.

Sestra Miluše Kallistová ve výstavním prostoru exponátů z historie čs. četnictva

Po úspěšné evakuaci Čs. armádního sboru z Ukrajiny se i 1. záložní pluk přesunuje dále na východ, aby 2. května 1918 dorazil do Penzy, kde probíhalo odzbrojování československých esalonů před další cestou do Vladivostoku. Zde se také zúčastnil vystoupení Penzenské skupiny proti bolševikům ve dnech 28. a 29. května 1918. V těchto bojích připadlo pluku za úkol obsadit nádraží Penza I. a Penza II. včetně přilehlých mostů a okolí a zabezpečit je proti útokům rudých. Dále se pluk účastnil dalších bojů Penzenské skupiny u Syzraně, Buzuluku a Bugulmy.

V srpnu 1918 byl 1. záložní pluk přetvořen na 9. střelecký pluk, současně však z 1. záložního pluku vznikly tzv. samarské strážní roty, kam byli posíláni novobrancí. K nim byl pravděpodobně přidělen i Josef Coufal; setrval zde až do prosince roku 1918, kdy byly strážní roty rozpuštěny a Josef Coufal byl 29. prosince 1918 zařazen k 1. samostatné technické rotě, která se v té době nacházela na odpočinku v Kurganu. Koncem března 1919 odjela rota na stanici Zima, kde od 8. do 23. května vykonávala strážní službu, poté se přesunula na stanici Innokentěvskaja u Irkutsku, kde pobývala až do listopadu. Dne 16. dubna 1919 byl Josef Coufal za vzorné chování a bezvadné konání služby povýšen do hodnosti svobodníka a 2. srpna 1919 byl pak přeřazen od technické roty k 1. jízdnímu pluku Jana Jiskry z Brandýsa. Následujícího dne byl Josef Coufal vyznamenán Křížem sv. Jiří 4. stupně, s dalšími dekorovanými bratry náležitě oslavuje, což mu však 5. srpna 1919 vyneslo týden domácího vězení za bezdůvodné nevyplnění příkazu.

V roce 1919 také úspěšně absolvoval kurz zvěrolékařských sanitářů. V létě roku 1919 se 1. jízdní pluk nacházel v Bijsku, kde prováděl strážní činnost a ve velké míře také podnikal trestné výpravy proti bolševickým partyzánským tlupám, které zde vykazovaly zvýšenou činnost. V listopadu 1919 se pluk začal přemísťovat zpět na magistrálu a v souladu se všeobecným odjezdem československého vojska do Vladivostoku se rovněž stahoval na východ. Cestou ještě svádí boje se silnými bolševickými bandami, zejména v okolí Novonikolajevska. Těmito místy rovněž prchaly masy běženců a zbytků vojska admirála Kolčaka, které šířily nakažlivé nemoci, zejména skvrnitý tyfus. Kvůli velké vytíženosti magistrály, nedostatku lokomotiv a propukajícím bolševickým povstáním probíhal odjezd 1. jízdního pluku na východ jen velmi pomalu. Novonikolajevsk opustil 21. listopadu jako zadní voj československého vojska, 1. prosince dosáhl Mariinska a 10. prosince Krasnojarsk. Dne 18. prosince byl pluk vyslán střežit úsek magistrály Zaozernaja-Iljanskaja, což se opět neobešlo bez střetů s bolševiky. Dne 9. ledna 1920 již pluk pokračoval dále na východ a 30. ledna se „Jiskráci“ blížili ke stanici Zima, která však byla obsazena bolševiky, číhajícími na ustupující zbytky „Kappelovců“. Pustili se do boje a náhlým výpadem vzali do zajetí na 1100

Kapesní reklamní kalendář od firmy Baťa z roku 1938 z pozůstalosti Josefa Coufala

Vlastenecká hesla z kapesního kalendáře Josefa Coufala. Stejně nápisy nesly objekty těžkého opevnění, v jejichž předpolí byla 2. četa 3. roty praporu SOS Rychnov nad Kněžnou nasazena. Konkrétně vchodový objekt dělostřelecké tvrze Adam K-Am-S 43a „Na sekyře“, pěchotní srub K-S 38 „U křížku“, pěchotní srub K-S 37 „Na rozhledně“ a pěchotní srub K-S 35 „Nad lesem“.

nepřátel a zbylé obrátili na útěk. Poté se stáhli zpět k Tulunu, kde zadržovali nepřátelské oddíly, čímž umožnili odjezd zbylých čs. jednotek dále na východ.

Dne 7. února pluk pokračoval koňmo, coby zadní voj dále na východ, navzdory 40°C mrazům a sněhovým vánicím. Po šestidenním pochodu, během kterého urazil 300 verst a prodělal několik potyček s bolševiky, dorazil 1. jízdní pluk do Irkutsku. Mimo omrzlin během pochodu ztráty nebyly. V Irkutsku se „Jiskráci“ museli rozloučit se svými koňmi, které předali místní vládě, a 21. února vyrazili na již poklidnou cestu Zabajkálím do Vladivostoku. Na vladivostocké předměstí Pervoja Rječka dorazil pluk 5. května a desátého byl přesunut do Vladivostoku. První červnový den připlula loď MS Dollar, na kterou byly postupně nakládány zásoby, ráno 6. června pak bylo započato s naloďováním mužstva. V 16.30 odrazil MS Dollar od ruských břehů, aby nakonec pluk 4. srpna 1920 dorazil na hranice osvobozené vlasti. V České Kubici byl uvítán starostou města a školní mládeží. Odtud byl 1. jízdní pluk „Jana Jiskry z Brandýsa“ převezen do Terezína, kde byl 24. července 1920 unifikován s 11. hulánským a 1. dragounským plukem.

Ve vlasti Josefa Coufala čekalo rozčarování. Na statku hospodařil jeho mladší bratr, který se mezitím stihl oženit, a jeho předválečná láska byla provdána za jiného. Využil tedy možnosti zůstat nějakou dobu ve vojsku a to až do 26. srpna 1921, kdy byl demobilizován. Dne 3. května 1922 začala jeho kariéra u četnictva. Službu nastoupil v Polici nad Metují, kde se rovněž oženil a založil rodinu. R. 1935 byl Josef Coufal přeložen do Nového Města nad Metují, následně povýšen na praporčíka a ustanoven velitelem četnické stanice v Dolní Čermné u Lanškrouna. Po ústupu z hranic po okleštění a následné okupaci Československa sloužil Josef Coufal na četnické stanici Kyšperk (dnes Letohrad), avšak r. 1941 byl jakožto legionář propuštěn a nucen se živit jako dělník. Po válce nastoupil Josef Coufal povýšený na vrchního strážmistra SNB v Meziměstí u Broumova, ale roku 1946 rodinu zasáhla smrt paní Coufalová na leukémii. Po Únoru 1948 musel Josef Coufal z řad Sboru národní bezpečnosti odejít. Nakonec získal práci jako dělník v tkalcovně Veby v Polici nad Metují. V Polici ve věku 93 let nakonec i zemřel a je zde pochován.

Za svou službu v legiích byl Josef Coufal vyznamenán Křížem svatého Jiří 4. stupně, Čs. válečným křížem 1914–1918 se dvěma lipovými ratolestmi, Čs. revoluční medailí se stužkou Sibiř a medailí Vítězství.

Za možnost návštěvu realizovat mnohokrát děkujeme našim přátelům z Četnické stanice v Chlumci nad Cidlinou, Četnické pátrací stanice Pardubice a především sestře Kallistové za čas s námi strávený, který ji velmi potěšil. Přejeme jí i do dalších let její obdivuhodnou duševní svěžest a srdečný humor. ■

Legionářská stopa v Singapuru

Jak jste se mohli dozvědět na stránkách speciálního vydání Legionářského směru, legionářské transporty na své cestě domů absolvovaly mnoho zastávek. Řada z nich byla velmi nevšedních a exotických. Jednou z takových bylo i přístavní město Singapur, tehdy koloniální přístav Velké Británie, ve kterém se snoubil evropský řád s jihoasijskou pestrostí. Tento dvousečný ráz si Singapur uchoval dodnes, byť je již přes 40 let samostatným státem a ze zaostalého přístavního města se stal megapolí, v níž zůstalo jen několik málo budov coby němých svědků přítomnosti čs. legií. V Singapuru dnes není první světová válka příliš připomínané téma, na rozdíl od druhé světové války, která oblast zasáhla mnohem intenzivněji. První světovou válku tak připomíná jeden Cenotaph a o přítomnosti československých dobrovolců neví téměř nikdo.

Singapur navštívilo kvůli rozdílným trasám pouze několik československých pluků. Konkrétně to byly 1.–6., 11. a 12. čs. střelecký pluk. Transporty plánovaly své zastávky v Singapuru kvůli praktickým důvodům, neboť bylo zejména zapotřebí doplnit zásoby jídla a uhlí. První skupina našich legionářů, cestující na palubě lodi Yonan Maru, dokonce v Singapuru strávila vánoční svátky roku 1919. Jaký to pro ně musel být kontrast! Z Vladivostoku vyplouvali za mrazivých víchřů o teplotách pod -30°C , a po několika týdnech se ocitli na tropickém ostrově Singapuru, kde teploty málokdy klesnou pod $+30^{\circ}\text{C}$.

Přítomnosti nezvyklých návštěvníků si záhy všimli místní novináři. V singapurském tisku tak vyšel asi tucet článků, které o československých legionářích projíždějících Singapurem referují.

Velkou pozornost vyvolal legionářský symfonický orchestr, který na rozloučenou před odjezdem na další cestu zahrál ve Viktoriině divadle program zahrnující díla Antonína Dvořáka a Bedřicha Smetany. V novinách The Straits Times k tomu vyšel rozsáhlejší článek informující také o tom, že výtežek z koncertu byl věnován fondu pro válečné invalidy a že vystupující hudebníci jsou v první řadě vojáci, kteří se během války přímo účastnili bojů. Dirigent Rudolf Karel, který studoval na konzervatořích v Berlíně a v Praze, byl prý dokonce v Rusku dvakrát raněn.

Kromě kulturních vystoupení se hráli vojáci i několik fotbalových utkání. Například 12. střelecký pluk remizoval s malajským výběrem 1:1, 4. pluk prohrál 2:4 tentokrát s Angličany, kterých žilo v Singapuru do tisíce.

Svůj volný čas trávili legionáři také nákupem suvenýrů, z nichž kromě obvyklých malých drobností bylo velmi oblíbené koření všeho druhu. Někteří ho nakoupili tolik, že

Skupina čs. důstojníků při návštěvě botanické zahrady

s ním museli vycpat polštáře. Ženatí zase ve velké míře skupovali hedvábí, které bylo oproti evropskému standardu velmi laciné. Kdo nechtěl trvanlivý dárek, kupoval „amsterodamské pivo plzeňského typu“, které stálo jen 70 centů. Došlo k nákupu i několika opic, které dělaly společnost po další část cesty. Celkově hodnotili legionáři Singapur jako čisté, upravené a rušné město s věhlasnou botanickou zahradou, kterou si skoro nikdo nenechal ujít. Zpravidla ale bylo velmi komplikované se domluvit, a to nejen kvůli jazykové bariéře. Lékař 5. pluku Rudolf Raše si do svého deníku poznamenal: „Vystoupili jsme z bryčky a ovšem hned je hádka o plat. My mu dáваме dolar a on chce dva. Po dlouhé, více méně oběma stranám nesrozumitelné anglické debatě jsme, to se ví, ustoupili. Ještě to s nimi neumíme. Našich tu projelo už asi 50.000 a zkazili ceny. Teď je tu 5 000 Čechoslováků z [lodi Presidenta] Granta, tak nás dře, kdo může.“

Jiného legionáře Karla Pergla zase zaujala rozmanitost místních obyvatel: „Číňané většinou žijí na loďkách. Tam se i žení, umírají a někteří za celý život nevstoupí na pevnou zemi... Pro nás ovšem byli nejzajímavější indiští dělníci,

Čs. legionář Jaromír Eminger (Eminger), příslušník 10. čs. stř. pluku během svého pobytu v jednom ze singapurských hotelů

Bratr Otakar Pekárek v singapurském hotelu Raffles

Nádherné hlavy, s temenem do polovic oholeným a dlouhými černými, vlnitými vlasy, většinou rozpuštěnými, v sukních, po pás nazí, tenkých nohou a kůže skoro černé.“

Ne vždy ale měl pobyt v Singapuru blízko k idyle. Kulturní rozdílnost způsobovala mnohá nedorozumění, hádky i pohoršení například nad tím, že rikši byly taženy lidmi. Tragická situace se stala během koupání v moři, kde jednomu vojínovi žralok ukousl stehno a následkem toho vykrvácel. Na to reagoval zákazem plavání rozkaz lodního transportu č. 18.

S odplutím posledního transportu by se mohlo zdát, že tímto legionářská stopa v Singapuru končí, ovšem není tomu tak. Bohuslav Kočí byl akademický sochař, který zhotovil mj. Pomník čs. legionářům ve Vladivostoku (jako jeden ze dvou dochovaných do dnešních dnů). Celé meziválečné období strávil na různých místech v Asii, kde vyhotovil nespočet děl, z nichž některé pod pseudonymem Kao-čchi. Nakonec zakotvil v Singapuru. Zde se už v roce 1939 podílel na propagaci Československa, avšak jeho život předčasně ukončila invaze japonské armády v roce 1942. ■

Skupina symfonického orchestru čs. legionářů

LEGIONÁŘ A ODBOJÁŘ V TALÁRU

František Procházka

PhDr. Martin Jindra

V letošním roce si připomínáme padesáté výročí od úmrtí faráře Církve československé husitské Františka Procházky. Patřil mezi 130 duchovních této církve, kteří se různými formami zapojili do protinacistického odboje. Osm z nich za svůj vzdor vůči absolutní moci ničící svobodu člověka zaplatilo životem, dalších 32 bylo dlouhodobě vězněno.

František Procházka se narodil 27. února 1896 v Trubíně v okrese Beroun. Po absolvování Učitelského ústavu v Příbrami, kde v roce 1915 maturoval s vyznamenáním, byl odvelen na ruskou frontu. V rakousko-uherské armádě byl desátníkem u 7. zeměbraneckého pěšího pluku. Dne 17. září 1915 u ukrajinského města Rovno padl do zajetí. Do československých legií v Rusku se přihlásil 16. května 1917. Zařazen byl k 10. čs. střeleckému pluku. Posledním útvarem, u kterého sloužil jako šikovatel do léta 1920, byl 7. čs. střelecký pluk.

Po demobilizaci se vydal na učitelskou dráhu. Působil jako zastupující učitel na obecné škole a měšťanské škole v Počaplech (1920–1924), řídicí učitel ve Stašově (1924–1936) a učitel na obecné škole ve Zdicích (1936–1942). V roce 1922 se oženil s Helenou, rozenou Hoškovou, se kterou vychovával děti Helenu (*1925) a Jana (*1930). Ve dvacátých letech patřil k průkopníkům Církve československé husitské na Podbrdsku. Po vstupu do církve v roce 1925 vypomáhal jako laik tmaňskému faráři Antonínu Koulovi s výukou československého náboženství na školách. Dne 30. března 1930 byl patriarchou Gustavem A. Procházkou vysvěcen na jáhna, vzápětí 29. června téhož roku obdržel kněžské svěcení.

Po vysvěcení pro vnitřní potřebu církve nebyl František Procházka ustanoven v žádné náboženské obci, ale vypomáhal výukou náboženství a konáním bohoslužeb a církevních úkonů ve Zdicích a okolí. Dne 17. listopadu 1939

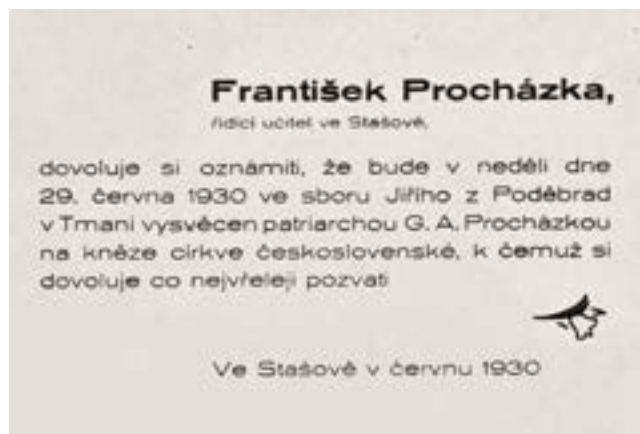

byl coby aktivní zdický občan a předseda legionářské jednoty ve Zdicích společně s dalšími občany města internován pro domnělou stěhbu na projíždějícího kurýra wehrmachtu. Až když byl za možného pachatele označen Josef Pilát ze Hředel, byli ostatní internovaní občané po třech dnech propuštěni. Poté co byl jako aktivní legionář v roce 1941 předčasně penzionován z učitelského místa, mu byla koncem listopadu 1942 gestapem zakázána i výpomocná služba v církvi včetně osobní pastorače. Poslední bohoslužby vykonal 22. listopadu 1942. Zákazu předcházely dva výsledky na služebně kladenského gestapa. Nové zaměstnání si našel v úctárně pilařského závodu ve Zdicích.

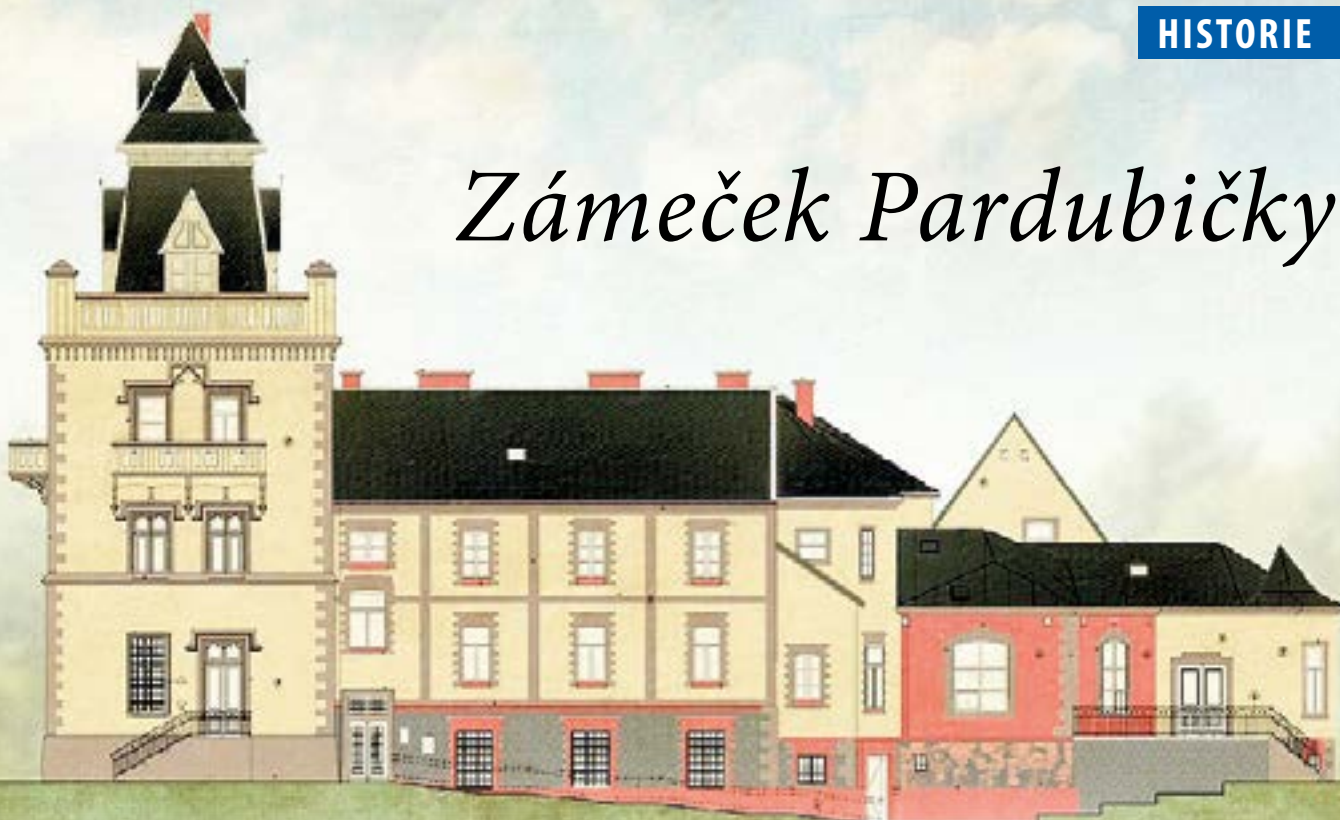
Již v roce 1939 se František Procházka zapojil do vojenského odboje v rámci skupiny Obrana národa, které velel generál František Kravák. Ve Zdicích a okolí spolupracoval se štábním kapitánem

Václavem Macháčkem. Přestože byla odbojová skupina odhalena a Macháček zatčen a tvrdě vyšetřován, Procházko jméno neprozradil. Farář a učitel se do hledáčku gestapa definitivně dostal až na podzim 1943. Za poslech a rozšiřování zpráv říši nepřátelského zahraničního rozhlasu byl 22. listopadu 1943 zatčen a vězněn na Kladně, v Praze na Pankráci a v Terezíně, odkud byl po osvobozujícím rozsudku německého soudu 8. dubna 1944 propuštěn. V době květnového povstání v roce 1945 se zapojil do činnosti československé posádky ve Zdicích, od 10. května 1945 působil v Revolučním národním výboru ve Zdicích. Místopředsednickou funkci opustil před volbami v roce 1946. Za odbojovou činnost obdržel několik vojenských vyznamenání a řádů.

Po roce 1945 se František Procházka načas znovu vrátil k učitelskému povolání ve Zdicích. Současně byl od října 1945 ustanoven pomocným duchovním v Tmani, v roce 1948 byl přeložen jako farář do Zdic, odkud až do roku 1963 administroval též Tmaň. V roce 1952 byl jmenován předsedou příbramského okrsku. V listopadu 1963 odešel ze zdravotních důvodů do starobního důchodu. Zemřel 30. září 1971. Jeho i dalším životním osudům duchovních Církve československé husitské je věnována rozsáhlá monografie „Sáhnout si do ran tohoto světa. Perzekuce a rezistence Církve československé (husitské) v letech 1938–1945“.

Zámeček Pardubičky

Larischova vila, národní kulturní památka: práce postupují podle plánu

text br. František Bobek, vedoucí projektu Zámeček
foto Martin Došek, br. František Bobek

Zámeček Pardubičky – Larischova vila, národní kulturní památka, je majetkem Československé obce legionářské. Se Zámečkem bezprostředně souvisí domácí odboj, zahraniční odboj, hrdinství i utrpení dospělých a dětí. Je to klenot, který zůstane příštím generacím.

Na titulním obrázku vidíte Zámeček ze severní strany, tedy od lesoparku. Tento pohled není zatím příliš známý, ale v budoucnu se stane velmi populární. Ptáte se proč? Odpověď je jednoduchá. Mladým lidem (jednotlivci, školy, spolky, kluby), kteří budou relaxovat, trénovat či závodit ve výcvikovém středisku SILVER A, bude Zámeček tvořit neopakovatelnou kulisu. Ve věži zámečku bude pro ně k dispozici učebna a sociální zázemí, ve sklepeních pod věží úniková hra a na ochozu neopakovatelný výhled do všech světových stran... Ale víc se o vlastním Zámečku a výcvikovém středisku dozvíte až v příštím čísle.

JAK TO VYPADÁ NA ZÁMEČKU?

Pokusím se dnes vylíčit, co se na našem Zámečku děje v současnosti. Od poslední opravdu významné a tradiční akce (Dny evropského dědictví 2020) uběhlo necelých šest měsíců. Hned v říjnu jsme zahájili práce směřující k zajištění suchých sklepů. Nebylo to vůbec jednoduché, kolem celého Zámečku byla vybagrována jáma dva metry široká a dva metry hluboká, u sklepních okýnek byly postaveny anglické dvorky, které zabezpečí mj. přirozené odvětrávání sklepů a celého objektu. Zdi byly zvenčí ošetřeny a důkladně izolovány. Následovala zajímavá operace, a to provrtání více než metrových kamenných zdí v místech dvorků vrtákem o průměru 20 cm. Šlo to

kupodivu jako po másle. Poté bylo vše zasypáno do původní výšky, patřičně ztuhněno a připraveno k osazení ručně kovaných mříží k zakrytí anglických dvorků. Tato práce není příliš viditelná, téměř vše je nakonec zasypáno zeminou, ale pro vlastní stavbu je velmi důležitá, sklepy budou suché a celá budova bude přirozeně odvětrávána.

K tomu proběhly souběžně další práce, které nejsou na první pohled tak patrné, totiž zprůchodnění a opravy osmi historických komínů a jejich vyzdění do původní výše. Bývalý majitel Zámečku totiž (zřejmě kvůli opravě střechy) všechny komíny zkrátil pod úroveň střechy a zazdil je. V současnosti využijeme komínů k přirozené i nucené cirkulaci vzduchu, přičemž pouze jediný komín bude sloužit původnímu účelu, bude to komín nad klasickým krbem umístěným v expozici "Kavárna Veselka". Ještě je třeba dodat, že zprůchodnění komínů byla velmi náročná a neskutečně špinavá práce.

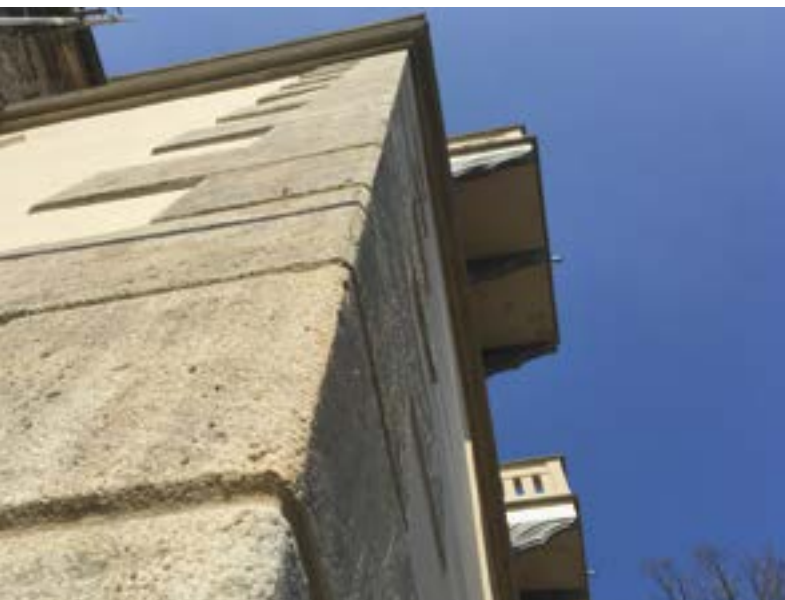
Tyto komíny jsme museli dát do pořádku kvůli následné operaci, kterou nebylo nic menšího, než kompletní rekonstrukce střechy. Ta obnášela v první řadě postavení lešení kolem celé budovy Zámečku, sejmutí původní krytiny, sejmutí bednění, opravy, výměny a ošetření krovů – vše pod dohledem odborníka na mykologii a odborníků památkové péče – pobití krovů novým bedněním, impregnace dřevěných

prvků a položení krytiny, hlavně břidlice (v některých místech falcovaných hliníkových plechů). K tomu samozřejmě další klempířské práce – háky, okapy, svody, výlezy, protipožární opatření, apod. To ale vůbec není vše, ke střeše patří také pozednice, trámy v podlaží půdy a spousta dalších věcí.

Sejmutou starou krytinu střechy jsme prodali do sběrných surovin a utržené prostředky jsme poukázali z části na účet ČsOL, další část jsme poukázali na transparentní účet Sběrka Zámeček Pardubice. Celkově jsme utržili částku vyšší než půl milionu Kč, která bude využita po dohodě s vedením ČsOL na vybavení a práce na Zámečku.

Vážené sestry, vážení bratři, pokusil jsem se vám v krátkosti přiblížit zhruba půl roku na Zámečku, podařilo se nám za tu dobu zajistit izolaci sklepení, vytvoření anglických dvorků, rekonstrukci komínů a rekonstrukci celé střechy. K tomu samozřejmě bylo splněno mnoho dalších, z hlediska financí drobnějších úkolů, ať už administrativních vůči našim donátorům či památkářům, ale například i úprava lesoparku, rekonstrukce bočního schodiště, replika zábradlí a další jednotky a desítky úkolů. Není možné v žádném případě opomenout ani přípravu a realizaci jednání s hejtmánem Pardubického kraje Martinem Netolickým a primátorem statutárního města Pardubice Martinem Charvátém o dalších

krocích v oblasti spolupráce, kterého se zúčastnil br. předseda Pavel Budinský a br. řídící tajemník Milan Mojžíš, jakož i dalších jednání na ministerstvech kultury, financí a obrany.

PŘÍJEMNÉ PŘEKVAPENÍ KONCEM ROKU

Závěrem se s vámi chci podělit o jednu příjemnou zkušenost. Před koncem roku se mi ozval pan Tomáš Motka s tím, že by chtěl pomoci naší Obci legionářské s revitalizací Zámečku. Pozval jsem ho k prohlídce Zámečku, provedl jsem ho a během prohlídky jsem se zajímal, co ho k jeho rozhodnutí vede. Vyprávěl příběh z dětství, kdy se od dědečka dozvěděl hrůzné zážitky z války. Tato zkušenost ho spolu s bratrem, který vystudoval historii, přivedla k nápadu zavést určitou tradici. Ta

Mezi dárci, kteří doposud přispěli do sbírky na Zámeček, je i pan Tomáš Motka

spočívá v tom, že místo běžných dáreků darují peníze "neziskovkám". Před Vánocemi se pan Motka rozhodl, že peníze, které by rodina utratila za dárky pro něho, darují všichni na rekonstrukci Larischovy vily v Pardubicích. Všem to dává smysl, celou rodinu takovéto dary spojují, mnohdy nemohou být spolu, ale cítí tak, že táhnou za jeden provaz. **Je to krásné a panu Motkovi i jeho rodině patří za nemalý příspěvek na rekonstrukci velký dík. Sami se můžete přesvědčit na nových stránkách Zámečku na adrese: www.zamecekpardubice.cz.**

Na této adrese se zároveň dozvíte, jak můžete pomoci i Vy, či vaše jednoty. Je to přeci náš Zámeček!

Číslo transparentního účtu Sběrka Zámeček Pardubice zřízeného u Komerční banky, a.s. – 115-3929470267/0100 ■

Miloslav Bitton Kratochvíl – Na poslední chvíli

13. svazek edice pamětí

V únoru 2021 obohatil Edici pamětí čs. obce legionářské první titul, který se netýká období 1. světové války. Již od počátku se plánovalo, že v edici budou mimo vzpomínek a pamětí prvoválečných legionářů také memoáry účastníků našeho druhého oboje, a to jak zahraničního tak i domácího, a novodobých válečných veterána, účastníků misí Armády ČR.

Kniha Miloslava Bittona Kratochvíla je pro zahájení naprosto ideální. Jeho vyprávění začíná dětstvím v Sovětském svazu a stěhováním na Slovensko, kde se autor vyučil prodavačem. Po vzniku Slovenského štátu pomáhal s přechodem uprchlíků do Maďarska. Jeho činnost nezůstala utajena a v únoru 1940 musel do exilu odejít i on. Takto vzpomíná na působení v Maďarsku:

Namísto toho jsem ve středu 27. března 1940 odvezl do Nagykanizsy skupinu čtrnácti uprchlíků mířících do Jugoslávie. Když jsem se večer vrátil do bytu na Kiraly Utca číslo 14, byl jsem zatčen tajnou policií, která tam na mne již čekala. Po krátkém výslechu, jenž byl veden ve slovenštině, mě naložili do auta. Cestou na velitelství opakovaně zastavili a prohledali tři domy. Bylo zřejmé, že znají adresy našich konspiračních bytů. Později jsem se dozvěděl, že jeden z majitelů bytů, pan Klein, během výslechu týkajícího se jakéhosi incidentu, který souvisel s přechováváním uprchlíků, učinil doznání. Po drsném výslechu policii prozradil několik dalších adres. Zdá se, že jsem byl jedinou obětí jeho prozrazení. Můj pokus uplatit řidiče policejního vozu hodinkami, které se mu velmi líbily, nevyšel a krátce před půlnocí jsme dorazili na velitelství

tajné policie. Zavřeli mě do klece o rozměrech tři krát čtyři metry, v níž se již tísnila čtyřicítka dalších zadržených – dalo se tam pouze stát! Protože jsem byl nejmladší ze všech a také jediný cizinec, moji spoluvězni mi projevovali svoje sympatie. Někteří z nich mě ovšem upozorňovali na to, že v Maďarsku není spravedlnost a že bych si neměl dělat naděje na to, že se dočkám shovívavosti.

Přes Jugoslávii se dostal na Blízký východ, kde se stal příslušníkem čs. armády. Zapojil se do obsazení Sýrie a boju u Tobrukú. Posléze se dobrovolně přihlásil ke službě u čs. letectva a prodělala letecký výcvik v Kanadě. Od ledna 1945 sloužil u 310. čs. stíhací peruti RAF, ale na samém konci války byl při letecké havárii těžce zraněn, skončil v nemocnici a domů se vrátil až v září 1945. Pokračoval ve službě u letectva, do Prahy si přivezl svou anglickou manželku, ale převzetí moci komunisty v roce 1948 zásadně zasáhlo do jejich života. Miloslav Kratochvíl se rozhodl k druhému odchodu do zahraničí, který se mu za dramatických okolností zdařil.

V svém novém domově přijal příjmení manželky, protože jeho jméno nedokázali Angličané vyslovit. Začal pracovat u cateringové společnosti a později provozoval restauraci. Byl aktivním členem Československé obce legionářské v zahraničí, se kterou se účastnil mnoha vzpomínkových akcí a přispíval tak k udržení dobrého jména čs. odboje. Věříme, že jeho paměti, které vyšly poprvé anglicky roku 2013 a do češtiny je přeložil Dušan Andrš, nejsou posledními vzpomínkami z 2. světové války a brzy je doplní další zajímavé tituly. Knihu je možné zakoupit v běžné knižní distribuci a po otevření muzeí a galerií také v našem Muzeu československých legií. ■

Miloslav Kratochvíl před Spitfirem Mk.IXC (kódové označení NN-A), který je pod trupem vybaven 90galonovou přídatnou nádrží.

Milan Micić: Zapomenutý boj

Srbští dobrovolníci v Rusku 1914–1918

Ve spolupráci Československé obce legionářské a Nakladatelství Epoque s.r.o. vychází další příspěvek do edice Knihovna Československé obce legionářské. Jedná se o knihu „Zapomenutý boj“ srbského autora Milana Miciće pojednávající o srbských dobrovolnících v Rusku mezi roky 1914 až 1918. V řadách srbského dobrovolnického sboru sloužily stovky Čechoslováků a publikace, doplněná českými přílohami, tak má co nabídnout i zájemcům o tzv. srbáky bojující po boku Jihoslovanů v Dobrudži.

Kniha připomíná osud srbských dobrovolníků v Rusku v letech 1914–1918. Jejich zrod v podmínkách první světové války vedl od rakousko-uherských vojáků a ruských vězňů ke vzniku dobrovolnické srbské armády, jejíž příslušníci se rozhodli svým činem dát legitimitu přání srbského národa z Rakousko-Uherska sjednotit své kraje se Srbským královstvím. Byli konfrontováni s represí a nedůvěrou rakousko-uherské moci, která srbský národ, bez ohledu na to, kde jeho příslušníci žili, vinila kolektivně odpovědným za sarajevský atentát.

Vedení srbským národním zápletem se Srbové z Rakousko-Uherska i za těžkých podmínek života v ruském zajetí masově hlásili do řad srbských dobrovolníků a jako bojovníci 1. srbské dobrovolnické

divize se účastnili během podzimu roku 1916 bojů na dobrudžské frontě jako součást rumunsko-ruských bojových jednotek. Zároveň začalo formování 2. srbské dobrovolnické divize z násilně mobilizovaných rakousko-uherských zajatců, Chorvatů, Srbů a Slovinců, kterým se pokoušeli vnutit jihoslovanovou povahu dobrovolnického hnutí. Jihoslovanová idea byla konfrontována s mocným austrofilským postojem Chorvatů a Slovinců, což vedlo k rozpadu dobrovolnického útvaru, který ovlivnila i ruská revoluce roku 1917. S cílem zachovat srbské dobrovolnické jednotky z Ruska pro další boj, evakovala srbská vláda 12 500 srbských dobrovolníků na soluňskou frontu.

Knihu je možné zakoupit v běžné knižní distribuci a po otevření muzeí a galerií také v našem Muzeu československých legií. ■

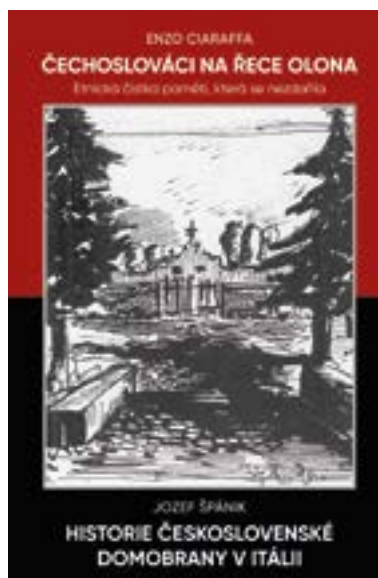
Dvojkniha o čs. domobraně v Itálii

Michal Rak

V úplném závěru roku 2020 vydala ČsOL publikaci, která se věnuje historii čs. domobrany v Itálii, poněkud pozapomenuté součásti armády nové republiky, která se však zapojila do obrany jejích hranic během války s Maďarskou republikou rad.

Kniha se skládá ze dvou částí. Autorem první části je italský badatel Enzo Ciaraffa a nese název Čechoslováci na řece Olona – Etnická čistka paměti, která se nezdařila. Autor zde na počátku stručně přibližuje boj Čechů a Slováků za samostatnost a roli Milana Rastislava Štefánika v tomto procesu. Následně poslední boje na italské frontě a nástup epidemie španělské chřipky. Tento úvod je nezbytný k hlavní části textu, který se věnuje historii čs. hřbitova

ve městě Solbiate Olona, kde byli pohřbeni Čechoslováci, kteří v Lombardii na konci války a během formování domobrany zemřeli, často právě jako oběti španělské chřipky. Autor

zde popisuje jeho vznik, postoj místních obyvatel i úřadů, ale také jeho fungování během fašistické diktatury v Itálii i zánikem čs. strany po komunistickém převratu roku 1948. Zaznamenán je také jeho zánik v roce 1964 v důsledku výstavby nových ubikací NATO. Text doprovází řada fotografií a italských archivních dokumentů včetně seznamu všech pohřbených.

Na přípravě českého vydání se podílel také Jozef Španík, který je zároveň autorem druhé části knihy. Ta se zabývá stručnou historií čs. domobrany v Itálii, jejím formováním, velitelským kádrem, návratem domů či jejímu nasazení na Slovensku. Pozornost je také věnována pietním místům, která jsou s historií domobrany spojena. Kniha o 100 stranách tak přináší základní informace

o této opomíjené části čs. vojenské historie. Po otevření muzeí a galerií bude možné knihu zakoupit v našem Muzeu československých legií. ■

PŘEDSTAVENÍ KNIHY

Za války – Slatinice 1939–1945

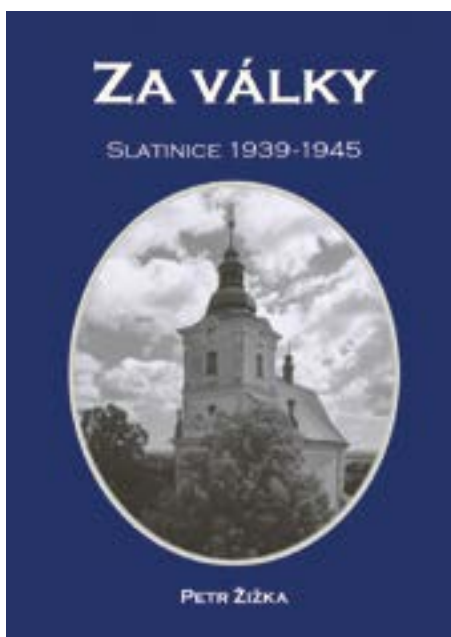
text Jednota ČsOL Olomouc 1
foto br. Petr Žižka a br. Evžen Petřík

V pondělí 28. září 2020 proběhlo ve Slatinicích a Olomouci představení nové knihy *Za války – Slatinice 1939–1945* z pera historika a člena ČsOL jednoty Olomouc 1 „6. čs. střeleckého pluku Hanáckého“ br. Petra Žižky. Z důvodu nepříznivé epidemiologické situace v obci Slatinice bylo bohužel přistoupeno k výrazné redukci plánovaného bohatého celodenního programu Svatováclavských oslav, při nichž měla být publikace slavnostně představena. Přes obtíže se nakonec podařilo uskutečnit alespoň dopolední program v kostele Nanebevzetí Panny Marie ve Slatinicích a odpolední skromnou prezentaci knihy *Za války* v Olomouci.

Den s knihou *Za války* zahájila v 10.45 hod. svatováclavská mše v kostele ve Slatinicích. Po mši přistoupil místní farář Miroslaw Lukaszewicz k požehnání knihy *Za války – Slatinice 1939–1945* a prostor k proslovu dostali starosta Slatinic Ondřej Mikmek, radní Slatinic a člen Jednoty ČsOL Olomouc 1 br. Michal Sedlák, který byl iniciátorem myšlenky vzniku knihy o občanech Slatinic ve druhém čs. odboji, a autor publikace Petr Žižka. Z úst autora si přítomní vyslechli nejen poděkování, ale i pár střípků z pestrých životů popisovaných osob. Kromě občanů Slatinic se na mši a následně žehnání nové publikace dále dostavili např. zástupci z řad členů Jednoty ČsOL Olomouc 1 a Sokola Olomouc-Hodolany.

Představení knihy *Za války* pokračovalo od 17.00 hod. v olomoucké hospůdce U Kuděje. Z důvodu stále se zhoršující koronavirové pandemie byla prezentace publikace kapacitně omezena na pouhých 15 osob. V přátelské atmosféře autor knihy Petr Žižka zahájil představení knihy úvodním slovem a následně v obsáhlém výkladu seznámil obecnost s životními osudy všech pěti popisovaných občanů Slatinic. Po přednášce proběhl slavnostní křest knihy a na závěr oficiálního programu autogramiáda s jejím autorem Petrem Žižkou.

Publikace *Za války* přibližuje na 160 stranách osudy pěti statečných občanů Slatinic, kteří se zapojili do druhého československého odboje v letech 1939–1945. Kromě životních

osudů pěti občanů Slatinic se publikace v závěrečné kapitole věnuje obci Slatinice v letech 1939–1945. Pozornost je věnována Slatinicím v období německé okupace a následně osvobození obce.

Čs. domácí odboj zastupuje ruský legionář a policejní inspektor Josef Mišák. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava se zapojil do odboje především sběrem cenných zpravodajských informací, k nimž měl jako policejní inspektor v Olomouci snadnější přístup. Bohužel byla jeho odbojová činnost v březnu 1942 gestapem odhalena a po atentátu na Reinharda Heydricha byl po více jak dvouměsíčním útěku dopaden. Jeho život skončil na popravišti berlínské věznice Plötzensee v září 1943.

Zbýlé čtyři osoby se zapojily do Československého zahraničního odboje

ve Francii a Velké Británii. V čs. armádě jako lékař odvodní komise v Paříži a Marseille a později jako přednosta laboratoře pro klinická vyšetření u Čs. červeného kříže působil MUDr. Jaroslav Marek. Během první světové války sloužil MUDr. Marek jako lékař v rakousko-uherské armádě a ve 20. až 30. letech si získal v Paříži uznání jako výborný experimentální patolog.

V rámci britského letectva – Royal Air Force sloužily zbývající tři popisované osoby. Jednalo se o Stanislava Havlíčka, který jako zbrojíř sloužil v letech 1941–1943 u 310. čs. perutě a následně až do konce války jako montér – zbrojíř u 311. čs. perutě. Druhým je letecký mechanik – motorář Bernard Mišák, jenž sloužil u 312. čs. perutě od dubna 1941 až do návratu do osvobozeného Československa v roce 1945. Posledním popisovaným je radiotelegrafista/palubní střelec u 311. čs. perutě Josef Taláb, který padl při náletu na Dortmund 15. dubna 1942. Spolu s dalšími dvěma příslušníky osádky (Oldřich Havlík a Pavel Varjan) navždy odpočívá ve vojenské části hřbitova Eindhoven-Woensel.

Knihu je možné získat za 200 Kč na Obecním úřadě ve Slatinicích nebo přímo u autora na emailovém kontaktu zizka62@seznam.cz. V případě zaslání poštou bude částka navýšena o poštovné. ■

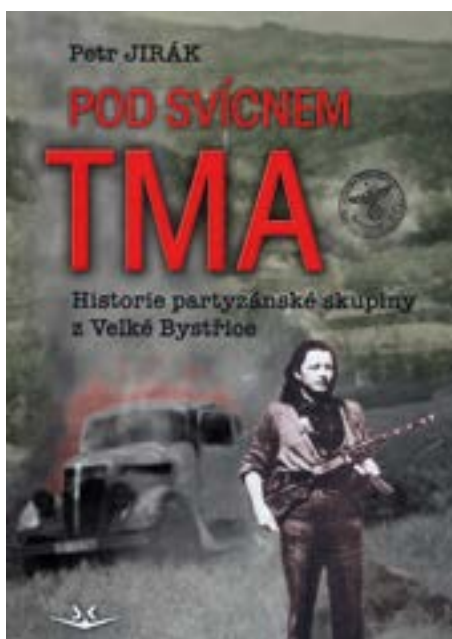
Pod svícnem tma

Nová, faktograficky velmi cenná kniha o odboji na Olomoucku

V roce 2020 vydalo nakladatelství Svět křídel v Chebu velmi pozoruhodnou knihu Mgr. Petra Jiráka pod názvem: „Pod svícnem tma“ s podtitulem „Historie partyzánské skupiny z Velké Bystřice“. Petr Jirák je mladý historik a pracovník Zemského archivu v Opavě, pracoviště v Přerově-Henčlově (Státní okresní archiv Přerov). Již dříve na sebe upozornil výtečnými historickými studii, které zveřejňoval ve sbornících Státního okresního archivu v Přerově nebo ve sbornících Střední Morava, které jsou vydávány v Olomouci.

Ve svých studiích se mimo jiné zaměřil na odhalování tragických událostí, zachycujících zločiny komunistického režimu v padesátých letech minulého století, kdy při násilném zakládání JZD byly v regionu Přerovska a Prostějovska likvidovány rodiny čestných a poctivých hospodářů, pracovitých soukromě hospodařících zemědělců, kteří byli označeni pojmem „kulak“ a uvězněni, a jejich rodiny perzekvovány a vystěhovány. Podrobně však studoval a publikoval i epizody z odboje proti nacismu v těchto regionech.

Kniha Petra Jiráka Pod svícnem tma zachycuje historii partyzánské skupiny, jež operovala na Olomoucku, konkrétně v oblasti Velké Bystřice, avšak při poválečných prověrkách partyzánské hnutí nebyla uznána jako samostatná partyzánská skupina. Na základě dostupné literatury a podrobného studia dokumentárního archivního materiálu autor seznamuje čtenáře s velmi složitým děním, na němž se odbojová skupina (od jara 1944 měla partyzánský charakter) podílela. Jako červená nit se publikací

Václav Mikolášek padl
22. 2. 1945 ve Velké Bystřici
(SOKA Vsetín)

táhne tragický osud dvou odbojářů – bratrů Stanislava (zahynul 11. 5. 1944) a Václava (padl 22. 2. 1945) Mikolášků, jejichž otec - vlastenec - působil jako příslušník finanční stráže, jenž musel v období po Mnichovské zradě s rodinou pod hrozbou násilí odejít z Těšínska do Velké Bystřice u Olomouce a později do nedaleké obce Bukovany. Rovněž i další členové partyzánské skupiny poznali na sobě i na svých rodinách represálie ze strany zfašizovaných sudetsků v „zabraném území“, jako například partyzán Miloslav Žendulka, který byl 11. 10. 1938 nacisty zatčen a následně zbit a odvezen i se svým otcem do Německa.

V boji s nepřítelem v okolí Velké Bystřice zahynulo při válečných střetnutích a v koncentračních táborech 13 členů partyzánské skupiny a jejich podporovatelů. Avšak válečné útrapy

a boje s nacisty nepřežilo i devět sovětských partyzánů, většinou uprchlých válečných zajatců, kteří byli po určitou dobu členy této odbojové organizace. V závěru publikace nás autor seznamuje i s osudy osob represivního nacistického aparátu, které měly přímý podíl na boji proti tomuto partyzánskému uskupení.

Autor publikace se seznamoval s osudy odbojářů hlubokým studiem historické literatury, velmi cenných archivních pramenů i vzpomínek přímých účastníků. Opíral se o práce významných regionálních badatelů a jejich závěry objeveně doplnil a rozšířil. Bohatý poznámkový aparát, reprodukce originálních nacistických dokumentů, hlášení gestapa, ale i cenný fotografický ma-

teriál jsou dokladem precizní práce mladého historika, jenž tak obohatil odbojářskou literaturu o velmi cenný titul. ■

Vyhláška z pátrání po Mikolášcích a Jedličkovi. (SOKA Přerov)

Památník 2. odboje a osvobození ve Velké Bystřici. (foto Petr Jirák)

Revitalizace a reorganizace jednoty ČsOL Slovensko

br. Jiří Filip

V posledních letech vidíme v našem bratrském národě vzrůstající zájem potomků legionářů, kteří se chtějí dozvědět více o osudech svých předků a hrdě se hlásí k jejich odkazu. Stejně tak se činnost Československé obce legionářské stává na Slovensku stále známější, čemuž zajisté pomohly i cesty Legiovlaaku na Slovensku v minulých letech. To vše vede ke zvýšenému zájmu o vstup do ČsOL ze strany občanů Slovenské republiky.

Legionáři se na území Slovenska začali sdružovat již na konci roku 1919, kdy vznikla Organizácia československých legionárov pre Slovensko. Ta se v květnu 1920 připojila ke Svazu čs. legionářů, který je přímým předchůdcem ČsOL.

ČsOL po obnově své činnosti po sametové revoluci obnovila i své jednoty v zahraničí, mezi nimi také Jednotu ČsOL Slovensko, vedle které mezi lety 2011 a 2020 působila na Slovensku také Jednota ČsOL v Senci. V průběhu let si do ČsOL našlo cestu mnoho členů s kořeny či zázemím za našimi východními hranicemi, kteří se z různých důvodů registrovali do jednot působících na území České republiky. Předsednictvo RV ČsOL na svém korespondenčním hlasování ve dnech 29. ledna – 4. února 2021 rozhodlo o reorganizaci Jednoty ČsOL Slovensko. Výsledkem této reorganizace je umožnění zapojení členů ČsOL organizovaných v jednotách v České republice do činnosti jednoty Slovensko bez nutnosti jejich přestoupení do této jednoty.

S ohledem na výše uvedené bychom rádi vyzvali členy ČsOL s vazbou na Slovensko, kteří mají zájem zapojit se do činnosti ČsOL na Slovensku, aby se obrátili na ses. Simonu Albertovou. Ses. Albertová byla předsedou ČsOL br. Pavlem Budinským určena jako pověřená osoba zajišťující ve spolupráci se Sekretariátem ČsOL chod Jednoty ČsOL Slovensko. Zároveň si dovoluujeme vyzvat naše příznivce nejen na Slovensku – rozšiřte naše řady a pomozte nám udržovat a šířit legionářské tradice a odkaz našich předků. ■

Rozloučení s prvním šéfredaktorem

V závěru roku 2012 vyšlo takzvané nulté číslo Legionářského směru, jenž vzal svůj název od prvorepublikového předobrazu. Od počátku stál u jeho zrodu jeho první šéfredaktor br. Ladislav Lenk, který jej z této pozice vedl do druhého vydání v roce 2015. Byť prošel od té doby časopis Československé obce legionářské mnoha změnami, neubírá to nic na skutečnosti, že bratr Lenk položil v mnoha ohledech základy jeho obsahové stránky.

br. Jiří Filip

Působnost br. Lenka však nebyla jen o Legionářském směru, pracoval na Ústředí ČsOL a svými články a reporty přispěl k propagaci Československé obce legionářské, její činnosti a projektů, které realizovala jak ve prospěch válečných veteránů, tak v zájmu veřejnosti.

Jeho práce, jež se prolíná významným obdobím nového směřování ČsOL, zůstane napořád

důležitou součástí její novodobé existence, za což patří br. Ladislavovi Lenkovi velký dík.

První šéfredaktor Legionářského směru br. Ladislav Lenk zemřel 20. ledna 2021 ve věku nedožitých 68 let. Poslední rozloučení proběhlo na hřbitově v Noutonicích 27. ledna.

Čest jeho památce. ■

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7,

101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 26. března 2021, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

KARETNÍ HRA, ILUSTROVANÁ ENCYKLOPEDIE, NEBO ORIGINÁLNÍ UČEBNÍ POMŮCKA?

To všechno je Whooshback - Historie v kartách.

S kartami lze hrát klasické karetní hry jako jsou kanasta, žolíky, poker, přší atd. Ovšem je také možné vykládat je do rozvětvené časové osy. Tím před hráči vzniká ucelený příběh Československých legií v Rusku. Ke každé kartě najdou rozšířený text v příručce.

Webové stránky karty Whooshback doplňují o virtuální časovou osu a další informace. Na webu najdete také tématické vzdělávací hry a interaktivní mapu, která vás krok za krokem provede Sibiřskou anabází.

Balení obsahuje:

- 108 kanastových karet
- velký oboustranný plakát
- příručku 84 stran

Whooshback!
HISTORIE V KARTÁCH

www.whooshback.com
www.historievkartach.cz

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

Zdeněk Špitálník
Vojenský historický ústav

Blůza kapitána jezdeckva, Československo, 1921

Nedostatek vhodných stejnokrojů pro novou československou armádu si z úsporných důvodů vyžádal prodloužení lhůty, do kdy bylo možné nosit stejnokroje jiných barev a vzorů, než v roce 1919 předepsané barvy, označované jako khaki. Přestože u stejnokrojů mužstva šlo zejména o zmiňované důvody ekonomické, u některých gázistů mohla převážit možnost nosit stejnokroj výraznější barvy. Posledním termínem pro nošení jiných stejnokrojů měl být konec roku 1923.

Představovaná blůza je vyrobena z česané příze tmavomodré barvy. Jedná se o původní blů-

zu pro rakousko-uherské jezdecktvo (varianta předepsaná pouze v kasárnách, či pro nošení mimo službu), na které byly provedeny příslušné úpravy.

Nově všité nárameníky jsou lemované žlutým výložkovým sukem, označujícím od léta 1919 jezdecktvo. Stejnou barvu mají i límcové výložky. Na náramenících s malými stejnokrojovými knoflíky s iniciálou ČS je umístěno hodnostní označení kapitána podle předpisu z konce roku 1920, v podobě čtyř obdélníčků z tombakového plechu.

Předmět byl do sbírky VHÚ získán nákupem v roce 1974.

